

หน้าต่างกับความสัมพันธ์พื้นที่ภายในอาคารตึกแถวโคโลเนียลสไตล์
กรณีศึกษาย่านเมืองเก่าภูเก็ต

THE SYUDY OF RELATIONSHIP BETWEEN WINDOWS AND ADJACENT SPACE OF
COLONIAL STYLE SHOPHOUSES
: A CASE STUDY OF PHUKET OLD TOWN

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ.2562

KMITL-2019-AR-M-003-038

หน้าต่างกับความสัมพันธ์พื้นที่ภายในอาคารตึกแถวโคโลเนียลสไตล์
กรณีศึกษาย่านเมืองเก่าภูเก็ต

THE STUDY OF RELATIONSHIP BETWEEN WINDOWS AND ADJACENT SPACE OF
COLONIAL STYLE SHOPHOUSES
: A CASE STUDY OF PHUKET OLD TOWN

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ. 2562

KMITL-2019-AR-M-003-038

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

THE STUDY OF RELATIONSHIP BETWEEN WINDOWS AND ADJACENT
SPACE OF COLONIAL STYLE SHOPHOUSES
: A CASE STUDY OF PHUKET OLD TOWN

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF ARCHITECTURE PROGRAM IN INTERIOR ARCHITECTURE
FACULTY OF ARCHITECTURE
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG
2019
KMITL-2019-AR-M-003-038

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

COPYRIGHT 2019

FACULTY OF ARCHITECTURE KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY

LADKRABANG

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อวิทยานิพนธ์	หน้าต่างกับความสัมพันธ์พื้นที่ภายในอาคารตึกแถว
นักศึกษา	โคโลเนียลสไตล์ กรณีศึกษาย่านเมืองเก่าภูเก็ต
รหัสประจำตัว	นางสาวสุริณี กิ่งกาด
ปริญญา	59602040
สาขาวิชา	สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
พ.ศ.	สถาปัตยกรรมภายใน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	2562
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญานินทร์ รักรวงศ์วาน

บทคัดย่อ

หน้าต่าง มีบทบาทหน้าที่เพื่อตอบสนองความต้องการของอาคารในเชิงของสภาพภูมิอากาศ ตลอดจนใช้เพื่อพักผ่อน ปกปิด แก้ปัญหา ทั้งยังช่วยสร้างพื้นที่เชิงบวกซึ่งเป็นช่องว่างที่ผู้ใช้งานภายในอาคารแต่ละอาคารมีพฤติกรรมที่ต่างกัน การวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อศึกษาการใช้งาน "พื้นที่บริเวณหน้าต่าง" ของอาคารตึกแถวบริเวณถ.กลาง ย่านเมืองเก่าภูเก็ต โดยมุ่งเน้นศึกษากิจกรรมและพฤติกรรมการใช้งานภายในพื้นที่บริเวณหน้าต่างอาคารตึกแถวปัจจุบัน

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสำรวจภาคสนามโดยใช้วิธีการถ่ายรูป เดินสำรวจ สังเกตการณ์ และสอบถาม จากการศึกษาอาคารตึกแถวบริเวณถนนถ.กลาง ย่านเมืองเก่าภูเก็ตในปัจจุบัน ทั้งหมด 18 หลัง พบว่า การใช้ประโยชน์อาคารแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่ 1 อาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ำกระแสนิยม คืออาคารที่มีการปรับปรุงเปลี่ยนสภาพการใช้งานพื้นที่ภายในใหม่เป็นร้านกาแฟ และเกสต์เฮาส์ซึ่งเป็นกิจการที่กำลังนิยมในปัจจุบันจัดเป็นอาคารกึ่งสาธารณะ การใช้พื้นที่หน้าต่างจะมุ่งเน้นไปที่การนั่งดื่มเครื่องดื่ม และพักผ่อน ประเภทที่ 2 อาคารตึกแถวการค้ำดั้งเดิม คืออาคารที่ยังคงค้าขายโดยคนในพื้นที่หรือทายาทเจ้าของอาคารเดิมเป็นอาคารส่วนบุคคลที่เปิดทำการค้า การใช้งานพื้นที่จะมุ่งเน้นไปที่ความเป็นส่วนตัว

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าอาคารทั้ง 2 ประเภทมีกลุ่มผู้ใช้งานที่ต่างกัน ดังนั้นรูปแบบการใช้งานพื้นที่จึงต่างกัน ในอาคารตึกแถวปรับปรุงที่มีกลุ่มผู้ใช้อาคารเป็นลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวจะมีการใช้งานพื้นที่ที่ซ้ำกันเพราะมีรูปแบบการใช้อาคารที่เหมือนกันและมีการเจาะจงการใช้พื้นที่ ต่างจากอาคารตึกแถวดั้งเดิมที่ทุกอาคารจะมีเอกลักษณ์การใช้พื้นที่บริเวณหน้าต่างไม่ซ้ำกันเพราะเป็นอาคารส่วนบุคคลเจ้าของอาคารแต่ละหลังจะมีความชอบและพฤติกรรมที่ไม่เหมือนกัน รวมถึงการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์และความเชื่อทางศาสนาทำให้เกิดความแตกต่างในแง่พื้นที่ของอาคารตึกแถวดั้งเดิม พฤติกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่บริเวณหน้าต่างนอกจากการเปิด-ปิดหน้าต่างซึ่งเป็นพฤติกรรมในกิจวัตรประจำวันแล้วยังมีพฤติกรรมที่กำลังเป็นที่นิยมในปัจจุบันอย่างพฤติกรรมถ่ายรูปบริเวณหน้าต่าง ซึ่งเป็นสัจจะนิยมเชิงสัญลักษณ์ที่พบเห็นได้ทั่วไปในย่านนี้ ยังมีพฤติกรรมเฉพาะอย่างการกราบไหว้บูชาเป็นอีกหนึ่งพฤติกรรมที่พบเห็นได้ในพื้นที่บริเวณหน้าต่างของอาคารตึกแถวดั้งเดิม ความแตกต่างที่ชัดเจนของหน้าต่างอาคารทั้ง 2 ประเภท คือ หน้าต่างในอาคารตึกแถวดั้งเดิมยังให้ความรู้สึกที่เรียกว่าบ้านจะคำนึงถึงความปลอดภัยเจ้าของอาคารมักไม่ยอมถูกรบกวน ต่างจากหน้าต่างอาคารตึกแถวปรับปรุงที่ถูกใช้งานโดยบุคคลภายนอกจึงไม่มีความเป็นส่วนตัวอีกต่อไปและจะให้ความสำคัญกับความสวยงามมากกว่าความเป็นส่วนตัว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Dissertation Title	The Study of Relationship Between Windows and Adjacent Space of Colonial Style Shophouses. : A case study of Phuket old town
Student	Miss. Surinee Kingkad
Student ID	59602040
Degree	Master of Architecture
Program	Interior Architecture
Year	2019
Thesis Advisor	Assistant Professor Yanin Rugwongwan, Ph.D.

ABSTRACT

Windows have a role to meet the needs of the building in terms of climate, as well as to relax, conceal, solve problems, and also help create a positive space, which is the space that users in each building behave differently. This research aimed to study the use of “window spaces” of the shophouses on Talang Road, Phuket Old Town. By focusing on activities and usage behavior within the area of the current Shophouses window

This research is a qualitative research. Data were collected by field survey using photography, walking, observing, and inquiring from the study of shophouses on Talang Road. From the study of 18 shophouses on Talang Road in the Phuket Old Town, found 2 types of utilization-based buildings. The first was trend based building. The trend based shophouses had their spaces renovated to serve café and guesthouse functions which are trendy nowadays. These were half-public buildings. The uses of window spaces of these buildings were to serve as drinking and relaxing areas. The second type was original trading building. These original trading shophouses were still open and run by the locals or their heirs. These buildings were private shophouses open for businesses. The uses of the spaces of the buildings emphasized privacy of the owners.

The results show that both types of the buildings didn't share the same groups of customers. Therefore, the patterns of space using of the two types were different. The trend based shophouses' major customers were tourists. The buildings shared the same styles of space using and specifically used the window spaces. Unlike the trend based shophouses, the original trading shophouses had their own unique window space using because they were private buildings. The owner of each original

trading shophouse had his/her own liking, behaviors, and religious belief; which caused differences in terms of styles of the spaces in the buildings. Behavior that occurs in the area around the window, in addition to opening and closing windows which are daily activities, but also the current popular behavior such as window photography, which is a common symbolic truth. In this area there is a specific behavior such as worship. This is another behavior that can be seen in the window area of the original shophouses. The obvious difference between the 2 types of building windows is that the windows in the original shophouses still give a feeling that the house will be considered for safety reasons. Unlike the renovated commercial building windows that are used by outsiders, there is no longer privacy and will place more emphasis on beauty than privacy.

กิตติกรรมคำประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.ญาณินทร์ รั้ววงศ์วาน ที่ให้ความอนุเคราะห์รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ให้คำปรึกษา แนะนำ และให้การช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ รวมถึงสอนวิธีการทางานที่ดีทำให้ผู้วิจัยรู้จักพัฒนาตนเองในด้านการงานให้ดียิ่งขึ้น

ขอขอบคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ให้คำแนะนำและแนวทางในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ขอขอบคุณคณะอาจารย์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังทุกท่าน ที่สั่งสอนวิชาความรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ต่าง ๆ และนำความรู้เหล่านั้นมาใช้ในการทำวิจัยนี้

ขอขอบคุณเจ้าของอาคารตึกแถวย่านถนน ถลาง เมืองเก่าภูเก็ตและพนักงานในร้านทุกท่าน ที่อนุญาตให้ทำวิจัย เก็บข้อมูลสถานที่ ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัย

ขอขอบคุณภาควิชาสถาปัตยกรรมภายใน เจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลและข่าวสารเป็นอย่างดี

สำหรับคุณประโยชน์และคุณงามความดีอันใดที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอมอบให้บิดามารดาผู้เป็นที่รักและเคารพยิ่ง ครูอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ข้าพเจ้ามาตลอดจนถึงทุกวันนี้

สุริณี กิ่งกาต

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	II
กิตติกรรมประกาศ.....	IV
สารบัญ	V
สารบัญตาราง.....	VIII
สารบัญรูปภาพ.....	IX
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามงานวิจัย.....	2
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	2
1.5 ขอบเขตการวิจัย.....	2
1.6 ขั้นตอนของการศึกษา	3
1.7 ข้อยกเว้นของการวิจัย.....	4
1.8 คำจำกัดความเฉพาะ	4
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 พัฒนาการช่องแสงและหน้าต่างในสถาปัตยกรรม.....	5
2.1.1 พัฒนาการของช่องแสงและหน้าต่าง.....	5
2.1.2 หน้าต่างกับวัฒนธรรม ความเชื่อ ทิศทางและตำแหน่งที่ตั้ง	13
2.1.3 ความสำคัญของหน้าต่างอาคาร.....	18
2.2 สถาปัตยกรรมโคโลเนียลสไตล์(Colonial Style Architecture).....	19
2.2.1 ยุคล่าอาณานิคมกับอิทธิพลโคโลเนียลในไทย	19
2.2.2 โคโลเนียลสไตล์ในภูเก็ต	24
2.2.3 ที่ตั้งและลักษณะทั่วไปของหน้าต่างสถาปัตยกรรมโคโลเนียลสไตล์ภูเก็ต	26
2.2.4 รูปแบบหน้าต่างอาคารโคโลเนียลสไตล์ภูเก็ต.....	29
2.3 การปรับเปลี่ยนการใช้งานพื้นที่ภายในอาคารอนุรักษ์.....	32
2.3.1 การปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยในอาคารอนุรักษ์ภูเก็ต.....	32
2.3.2 การปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยภายในอาคาร	34

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
2.3.3 สาเหตุของการปรับเปลี่ยนอาคาร,กฎหมายเงื่อนไข	36
2.3.4 ขอบเขตย่านเมืองเก่าภูเก็ต	38
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่บริเวณหน้าต่าง	39
2.4.1 ความสัมพันธ์ของหน้าต่างกับสังคม (Window Sociology)	39
2.4.2 ความสัมพันธ์ของหน้าต่างและบริบท (Window and Context)	42
2.4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างหน้าต่างกับพื้นที่ทำงาน (Window Workology)	43
2.4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับหน้าต่างร้านค้า (Window Behaviorology)	47
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	50
3.1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น	50
3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)	51
3.3 วิธีการและเครื่องมือ	52
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	53
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	54
บทที่ 4 ผลการศึกษาและอภิปรายผล	55
4.1 รายละเอียดอาคารที่ศึกษา	56
4.1.1 รายละเอียดอาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ากระแสนิยม	57
4.1.2 รายละเอียดอาคารตึกแถวดั้งเดิม	59
4.2 การใช้ประโยชน์อาคารตึกแถวเพื่อการค้าย่านเมืองเก่าในปัจจุบัน	63
4.2.1 อาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ากระแสนิยม	63
4.2.2 อาคารตึกแถวการค้าดั้งเดิม	67
4.3 รูปแบบและกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่บริเวณหน้าต่างอาคารตึกแถวพาณิชย์	72
4.3.1 อาคารตึกแถวปรับปรุงการการค้ากระแสนิยม	72
4.3.2 อาคารตึกแถวดั้งเดิม	78
4.4 พฤติกรรมการใช้งานพื้นที่บริเวณหน้าต่าง	85
อภิปรายผล	89
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	95
5.1. การใช้ประโยชน์หน้าต่างในอาคารโคโลเนียลภูเก็ต	95

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

5.2. ความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่บริเวณหน้าต่างภายในอาคารตึกแถวย่าน เมืองเก่าภูเก็ต.....	101
5.3. ความแตกต่างระหว่างหน้าต่างอาคารตึกแถวปรับปรุงและอาคารตึกแถวดั้งเดิม	103
ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะในงานวิจัย	104
ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยต่อไป	104
บรรณานุกรม.....	105
ภาคผนวก ก.....	108
ภาคผนวก ข.....	110
ภาคผนวก ค.....	112
ประวัติผู้เขียน.....	120

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	ขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย.....	52
4.1	รายละเอียดอาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ำกระแสนิยม.....	57
4.2	รายละเอียดอาคารตึกแถวการค้ำตั้งเดิม	60
4.3	รูปแบบการใช้ประโยชน์อาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ำกระแสนิยม	63
4.4	รูปแบบการใช้ประโยชน์อาคารตึกแถวตั้งเดิม	67

สารบัญรูป(ต่อ)

รูปที่		หน้า
2.1	ลักษณะช่องแสงใน Temple at Abu Simbel, Egypt.....	6
2.2	ช่องแสง lightwell ในพระราชวังคอนสแตนติโนเปิล.....	6
2.3	ช่องแสง“โอคูลัส” (Oculus) มหาวิหารแพนธีออน.....	7
2.4	ช่องแสงและหน้าต่างในฮาเกีย โซเฟีย (Hagia Sophia) อิสตันบูล.....	8
2.5	ช่องรับแสงเหนือโถงยาวตลอดแนวในอาสนวิหารอ็องกูแลม.....	9
2.6	หน้าต่างประดับกระจกสีอาสนวิหารเซนต์แมรี (Cathedral of Saint Mary).....	12
2.7	ผลงานของ Le Corbusier, Villa Savoye, Poissy, 1929-30 Le Corbusier.....	11
2.8	หน้าต่างสมัยใหม่ที่ใช้วัสดุกระจกบานใหญ่และเฟรมโลหะต่างจากยุคก่อนๆ.....	12
2.9	หน้าต่างกระดาศในประเทศญี่ปุ่น.....	13
2.10	หน้าต่าง วิหารวาเลนเซียในสเปน “Valencia Cathedral”.....	13
2.11	หน้าต่างมหาวิหารแซนต์-เดอนีสฝรั่งเศส “Basilique Saint-Denis.”.....	14
2.12	หน้าต่างของจีน.....	14
2.13	หน้าต่างกระดาศในประเทศจีน.....	15
2.14	หน้าต่างในแทบทะเลทรายของอียิปต์.....	15
2.15	หน้าต่าง hawa mahal palace Jaipur, india.....	16
2.16	หน้าต่าง Mashrabiya ในอียิปต์.....	16
2.17	หน้าต่างในประเทศเนปาล.....	17
2.18	หน้าต่างกอธิคในคริสต์ศาสนสถาน“Gothic window.”.....	17
2.19	บ้านพักเอกอัครราชทูตฝรั่งเศส.....	21
2.20	เรือนขนมปังขิง.....	22
2.21	ตึกแถวแบบโคโลเนียลสมัยร.5 ที่กระจายตัวอยู่ทุกภูมิภาค.....	22
2.22	เรือนภรรยา และบ้านพระนรมรัชกาลที่ 6.....	23
2.23	อาคารสาธารณะที่ได้รับอิทธิพลโคโลเนียลสไตล์ภูเก็ต.....	26
2.24	คฤหาสน์ที่ได้รับอิทธิพลโคโลเนียลสไตล์ภูเก็ต.....	27
2.25	ลักษณะอาคารตึกแถวย่านเมืองเก่าจังหวัดภูเก็ต.....	27
2.26	รูปแบบตึกแถวเมืองจอร์จทาวน์ปีนัง และรูปแบบตึกแถวเมืองเก่าภูเก็ต.....	28
2.27	ลักษณะหน้าต่างที่ได้รับอิทธิพลศิลปะจีน.....	29
2.28	ลักษณะหน้าต่างที่ได้รับอิทธิพลแบบนีโอคลาสสิก.....	30

สารบัญรูป(ต่อ)

รูปที่		หน้า
2.29	ลักษณะหน้าต่างที่ได้รับอิทธิพลแบบอาร์ตเดโค	30
2.30	หน้าต่างอาคารอนุรักษ์ย่านเมืองเก่าภูเก็ต	31
2.31	รูปแบบองค์ประกอบพื้นที่ซอกเฮาส์ที่พบในสิงคโปร์ ปีนัง และภูเก็ต.....	32
2.32	แผนที่แสดงขอบเขตที่ตั้งย่านเมืองเก่าภูเก็ต.....	38
2.33	Edward Hopper City Sunlight, 1954 Edward Hopper Morning Sun,1952	40
2.34	สังคมวิทยาของหน้าต่าง.	40
2.35	คำถามความสัมพันธ์ของหน้าต่าง.....	41
2.36	window space piazza dello spirito santo	42
2.37	พื้นที่ทำงานบริเวณหน้าต่างโรงงานกระดาษเทนจิน ซานชิโกโจ จ.เอะฮิเมะ, ญี่ปุ่น.....	43
2.38	พื้นที่ทำงานบริเวณหน้าต่างร้าน เครื่องสายมัดสีโมโตะจีน จ.อิวาเตะ, ญี่ปุ่น.....	44
2.39	พื้นที่ทำงานบริเวณหน้าต่างร้านเครื่องสานไม้ไผ่ทาเกะโกโบะ, ญี่ปุ่น.....	44
2.40	พื้นที่บริเวณหน้าต่างร้าน มาจียะ (Fujiya Souvenir Shop) , ญี่ปุ่น.....	45
2.41	พื้นที่ทำงานบริเวณหน้าต่างโรงหล่อ Nanbu tekki (ironware), ญี่ปุ่น.....	46
2.42	พื้นที่บริเวณหน้าต่างร้านหนังสือ Hintermayer กรุงเทพมหานคร ประเทศออสเตรีย	47
2.43	พื้นที่บริเวณหน้าต่างร้าน Via Altabella Toyshop, Bologna ประเทศอิตาลี.....	48
2.44	พื้นที่บริเวณหน้าต่างร้านอาหาร Osteria Baracco, Porto Venere ในอิตาลี.....	48
2.45	พื้นที่บริเวณหน้าต่างร้านกาแฟ Coffee & Cake ในเมียงดง กรุงโซล.....	49
3.1	ขอบเขตอาคารตึกแถวบริเวณถนนกลาง.....	51
3.2	แสดงผังกระบวนการศึกษา.....	53
4.1	รูปแบบการใช้งานอาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ากระแสนิยม	64
4.2	แสดงตัวอย่างการจัดวางตำแหน่งพื้นที่อาคาร Phuket 346 Café และ 99 Boutique ...	65
4.3	แสดงตัวอย่างรูปแบบการจัดวางตำแหน่งพื้นที่อาคาร Doubrav Coffee, 2Room2	66
4.4	แสดงตัวอย่างรูปแบบการจัดวางตำแหน่งพื้นที่อาคาร Rush Coffee, Orta cafe	66
4.5	รูปแบบการใช้งานอาคารตึกแถวดั้งเดิม	68
4.6	แสดงตัวอย่างรูปแบบการจัดวางตำแหน่งพื้นที่อาคารร้านโชคดี ร้านโฟนอินน์.....	69
4.7	แสดงตัวอย่างรูปแบบการจัดวางตำแหน่งพื้นที่อาคารร้านถวิลหา และร้านจีบี ปาเต๊ะ	70
4.8	แสดงตัวอย่างรูปแบบการจัดวางตำแหน่งพื้นที่อาคารศูนย์บริการท่องเที่ยว.....	70
4.9	แสดงตัวอย่างรูปแบบการจัดวางตำแหน่งพื้นที่อาคารบ้านเลขที่ 99 และร้านอธิฐาน	71

สารบัญรูป(ต่อ)

รูปที่		หน้า
4.10	แสดงตัวอย่างรูปแบบการจัดวางตำแหน่งพื้นที่อาคารกู แกลลอรี.....	71
4.11	พื้นที่บริเวณหน้าต่างร้าน Rush Coffee.....	72
4.12	พื้นที่บริเวณหน้าต่างร้าน Orta Café และ Phuket 346 Cafe	73
4.13	พื้นที่บริเวณหน้าต่างชั้นล่างร้าน Doubrew Coffee, Phuket 346 Café	74
4.14	พื้นที่บริเวณหน้าต่างชั้นบนร้าน Doubraw Coffee และ 99 Boutique.....	75
4.15	พื้นที่บริเวณหน้าต่างร้าน Torry Icecream.....	76
4.16	พื้นที่บริเวณหน้าต่างร้าน Phuket 346 Caféและร้านหนังสือ	77
4.17	พื้นที่บริเวณหน้าต่างอาคารกู แกลลอรีและบ้านเลขที่ 99	78
4.18	พื้นที่บริเวณหน้าต่างอาคารร้านโนฟอนอิน	79
4.19	พื้นที่บริเวณหน้าต่างอาคารศูนย์บริการท่องเที่ยวและของฝาก และบ้านเลขที่ 99	80
4.20	พื้นที่บริเวณหน้าต่างอาคารบ้านเลขที่ 99.....	81
4.21	พื้นที่บริเวณหน้าต่างอาคารร้านกู แกลลอรี.....	81
4.22	พื้นที่บริเวณหน้าต่างอาคารร้านข้าวแกงจี๊แต่๋ว	82
4.23	พื้นที่บริเวณหน้าต่างโถงบันไดอาคารร้าน กู แกลลอรี.....	82
4.24	พื้นที่บริเวณหน้าต่างอาคารร้านอริฐานบุ๊คส์โตร์,.....	83
4.25	พื้นที่บริเวณหน้าต่างอาคารร้านโชคดี	83
4.26	พื้นที่บริเวณหน้าต่างอาคารร้านกู แกลลอรี ร้านโนฟอนอิน และศาลเจ้าไพลล้า.....	84
4.27	พื้นที่แสดงพฤติกรรมการณ์นั่งคนเดียว	86
4.28	พฤติกรรมการณ์นั่งรวมกลุ่ม	86
4.29	พื้นที่แสดงพฤติกรรมการณ์ถ่ายรูป.....	87
4.30	พื้นที่แสดงพฤติกรรมการณ์กราบไหว้บูชา	87
4.31	พื้นที่แสดงพฤติกรรมการณ์จัดเก็บสิ่งของ	88
4.32	พื้นที่แสดงพฤติกรรมการณ์มองออกไปนอกหน้าต่าง.....	88
5.1	แสดงหน้าต่างกับพื้นที่ชุมนุมในศูนย์บริการท่องเที่ยวถนนกลาง.....	95
5.2	แสดงหน้าต่างกับพื้นที่ทางสังคมร้าน Torry Icecreem,.....	96
5.3	แสดงหน้าต่างกับพื้นที่ส่วนตัวร้าน Phuket 346 Café	96
5.4	แสดงหน้าต่างกับพื้นที่ภายนอกร้าน Phuket 346 Café	97
5.5	แสดงหน้าต่างกับพื้นที่โชว์สินค้าร้านฉวีลทา	97

สารบัญรูป(ต่อ)

รูปที่		หน้า
5.6	แสดงหน้าต่างกับพื้นที่เตรียมอาหารอาคารเลขที่99.....	98
5.7	แสดงหน้าต่างกับพื้นที่เปียก	98
5.8	แสดงหน้าต่างกับพื้นที่ทำงาน	99
5.9	แสดงหน้าต่างกับพื้นที่พักผ่อนร้านโชคดี.....	99
5.10	แสดงหน้าต่างกับพื้นที่ทางศาสนา	100

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

“ย่านเมืองเก่าภูเก็ต” เป็นย่านประวัติศาสตร์ที่มีความรุ่งเรืองมาอย่างยาวนานแห่งหนึ่งของประเทศไทย เอกลักษณ์ของเมืองแห่งนี้คือตึกเก่าสถาปัตยกรรมโคโลเนียลสไตล์ภูเก็ตที่เกาะกลุ่มกระจายอยู่ทั่วเมืองโดดเด่นสะดุดตาหรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ซิโนโปรตุกีส” (Sino-Portuguese) สถาปัตยกรรมลูกผสมในอดีตรหว่างจีนและศิลปะแบบอาณานิคมของอังกฤษ อาคารเหล่านี้มีลักษณะเป็นอาคารตึกแถว (Shophouse) ชั้นล่างใช้ทำการค้าส่วนชั้นบนใช้เป็นที่อยู่อาศัย เส้นผ่าของอาคารเหล่านี้ที่ผู้คนทั่วไปมักจดจำคือรูปหน้าอาคารและหน้าต่างอันเป็นเอกลักษณ์ อาคารตึกแถวในย่านนี้มีการใช้งานอาคารหลากหลายรูปแบบ กิจกรรมที่เกิดในแต่ละพื้นที่จึงมีพฤติกรรมที่ต่างกัน

หน้าต่างเป็นส่วนประกอบหนึ่งของสิ่งก่อสร้างในงานสถาปัตยกรรมที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นเสมือนหน้าต่างตาของอาคาร มีหน้าที่สำคัญคือใช้เป็นช่องระบายลม อากาศ และรับแสง นอกจากนี้ประโยชน์เหล่านี้แล้วหน้าต่างกลับไม่ใช่แค่รับแดด รับลม แต่ยังเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมของสังคมที่แตกต่าง อาจใช้เพื่อพักผ่อน ใช้เพื่อปกปิด ใช้เพื่อบอกเล่าเรื่องราวหรือใช้เพื่อแสดงถึงความเชื่อทางวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเส้นผ่าของหน้าต่างในมุมมองที่ผู้คนทั่วไปไม่สังเกตเห็น นอกจากนี้หน้าต่างยังใช้เพื่อแก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของอาคารได้ในเชิงของสภาพภูมิอากาศ วัฒนธรรมของสถานที่ และบรรทัดฐานทางศาสนา อีกทั้งสามารถสร้างพื้นที่ทางสังคมได้ไม่ซ้ำกันรวมถึงกิจกรรมอื่นๆในพื้นที่อีกมากมาย หน้าต่างมีเสน่ห์และความน่าหลงใหลในตัวของมัน ช่วยสร้างช่องว่างที่เป็นพื้นที่เชิงบวกให้กับพื้นที่ภายในอาคารนำไปสู่พื้นที่ที่มีชีวิตชีวามากขึ้น หน้าต่างในแต่ละแห่งแต่ละบริบทจะมีลักษณะพฤติกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ไม่เหมือนกัน

"พื้นที่บริเวณหน้าต่าง" (window space) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและกิจกรรมการใช้งานพื้นที่บริเวณหน้าต่างซึ่งเป็นช่องว่างที่ผู้ใช้งานภายในอาคารแต่ละอาคารมีพฤติกรรมที่ต่างกัน โดยวิธีการสังเกตกิจกรรมและพฤติกรรมการใช้พื้นที่บริเวณหน้าต่างของผู้อยู่อาศัยและผู้คนที่อยู่บริเวณโดยรอบหน้าต่าง เพื่อให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่กับกิจกรรมและพฤติกรรมการใช้งานหน้าต่างในแต่ละอาคารที่แตกต่างกัน

1.2 คำถามงานวิจัย

1. หน้าต่างในอาคารโคโลเนียลภูเก็ตมีการใช้ประโยชน์ในด้านใดบ้างและใช้อย่างไร
2. พฤติกรรมการใช้พื้นที่บริเวณหน้าต่างภายในอาคารตึกแถวแต่ละอาคารแตกต่างกันหรือไม่
3. รูปแบบหน้าต่างในอาคารโคโลเนียลภูเก็ตมีความแตกต่างกันหรือไม่

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์หน้าต่างในอาคารตึกแถวย่านเมืองเก่าปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่บริเวณหน้าต่าง
3. เพื่อศึกษารูปแบบและกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่บริเวณหน้าต่างอาคารตึกแถว

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบถึงการใช้ประโยชน์พื้นที่บริเวณหน้าต่างอาคารตึกแถวย่านเมืองเก่าภูเก็ตปัจจุบัน
2. ได้ทราบถึงพฤติกรรมของผู้ใช้งานพื้นที่บริเวณหน้าต่าง
3. ได้ทราบถึงรูปแบบและกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่บริเวณหน้าต่างอาคารตึกแถวย่านเมืองเก่าภูเก็ตในปัจจุบัน
4. ได้ทราบถึงความเหมือนหรือความแตกต่างของการใช้งานพื้นที่หน้าต่างอาคารตึกแถวย่านเมืองเก่าภูเก็ตของอาคารแต่ละประเภท

1.5 ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาการใช้งานพื้นที่บริเวณหน้าต่าง (Window Space) ทั้งภายในและภายนอกอาคารตึกแถว (Shophouse) อนุรักษ์สถาปัตยกรรมโคโลเนียลสไตล์ โดยเน้นไปที่ความสัมพันธ์ของหน้าต่างกับพื้นที่ภายในอาคารตึกแถวรวมถึงพฤติกรรมและกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ การใช้งานพื้นที่และการปรับเปลี่ยนพื้นที่ภายในอาคารตึกแถวย่านเมืองเก่าภูเก็ต โดยทำการศึกษาเฉพาะอาคารตึกแถวเพื่อการค้าบริเวณถนนกลาง จ.ภูเก็ต ในปัจจุบัน

2. ขอบเขตด้านเวลา

ทำการเก็บข้อมูลภายในเดือนมีนาคม – เมษายน ปี พ.ศ.2562

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

อาคารที่ใช้เป็นกรณีศึกษา คือ อาคารตึกแถวที่อยู่ในเขตพื้นที่เมืองเก่าภูเก็ต (Phuket Old town) ประกอบไปด้วยอาคารตึกแถวเพื่อการค้าเชิงพาณิชย์ อาคารตึกแถวเพื่อพักอาศัย และอาคารตึกแถวสาธารณะ โดยทำการศึกษาเฉพาะอาคารตึกแถว (Shophouse) บริเวณถนนกลางซอยรมณีย์ และถนนกระบี่ จำนวน 18 หลัง จากตึกแถวเพื่อการค้าเชิงพาณิชย์ที่เปิดค้าขายทั้งหมด

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ใช้อาคารตึกแถวซึ่งเป็นเจ้าของอาคารหรือผู้เช่าอาคารตึกแถวในปัจจุบัน บริเวณถนนกลาง ซอยรมณีย์ และถนนกระบี่ จ.ภูเก็ต

1.6 ขั้นตอนของการศึกษา

1. ขั้นตอนการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น แบ่งเป็น 2 ส่วน

ข้อมูลส่วนที่ 1 เป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ พัฒนาการหน้าต่างและช่องแสงในงานสถาปัตยกรรม เพื่อให้เข้าใจถึงพัฒนาการของช่องแสงที่มีมาแต่ในอดีตถึงปัจจุบัน สถาปัตยกรรมโคโลเนียลสไตล์และอิทธิพลที่ก่อให้เกิดสถาปัตยกรรมแบบอาณานิคมในภูเก็ต การใช้พื้นที่ภายในอาคารอนุรักษ์ การปรับเปลี่ยนพื้นที่ของอาคารที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ศึกษางานวิจัยและหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยภายในพื้นที่และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ Windows space ความสัมพันธ์ของหน้าต่างกับพื้นที่ภายในอาคาร

ข้อมูลส่วนที่ 2 ลงพื้นที่สำรวจเบื้องต้นอาคารโคโลเนียลในภูเก็ต การอยู่อาศัยและการประกอบกิจการของอาคารตึกแถวเชิงพาณิชย์ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้งานพื้นที่ภายในอาคารตึกแถว จัดทำข้อมูลเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางทำความเข้าใจในภาพรวมตามวัตถุประสงค์การวิจัย

2. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ จากการสำรวจภาคสนามโดยใช้วิธีการสังเกตการณ์สำรวจ ถ่ายรูปและสอบถาม โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสำรวจและแบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เก็บข้อมูลลักษณะทางกายภาพของหน้าต่างบริเวณภายนอกโดยการบันทึกภาพรูปด้านหน้าต่างอาคารต่างๆที่ทำการสำรวจ รวมถึงองค์ประกอบโดยรอบหน้าต่าง

ส่วนที่ 2 เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์และบันทึกภาพการใช้พื้นที่บริเวณหน้าต่างภายในอาคาร สังเกตกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่และความสำคัญของการใช้พื้นที่บริเวณหน้าต่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการ หนังสือที่เกี่ยวข้องกับหน้าต่างและช่องแสงกับความสัมพันธ์ของพื้นที่ภายในบริเวณหน้าต่าง โดยศึกษาจากเอกสารวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ นำข้อมูลที่ได้มารวบรวม จำแนกและคัดเลือกเพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาจากการลงสำรวจภาคสนามและทบทวนวรรณกรรมมาวิเคราะห์โดย

- 1) การแบ่งประเภทการใช้งานอาคารตึกแถวเชิงพาณิชย์ โดยผู้วิจัยทำการจัดกลุ่มข้อมูลเพื่อให้สะดวกต่อการนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบกิจกรรมและการใช้ประโยชน์พื้นที่
- 2) การวิเคราะห์ห้องค์ประกอบทางกายภาพ โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการลงสำรวจภาคสนามและการทบทวนวรรณกรรม มาศึกษาและจำแนกองค์ประกอบทางกายภาพที่สามารถสังเกตได้ จากนั้นทำแบบสเก็ตการใช้งานพื้นที่ภายในบริเวณหน้าต่างประกอบภาพถ่ายกายภาพ เพื่อหาความสัมพันธ์เชิงพื้นที่รวมถึงตำแหน่งเฟอร์นิเจอร์และกิจกรรมที่เกิดขึ้น
- 3) นำข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ สัมภาษณ์และทบทวนวรรณกรรม มาวิเคราะห์ตามประเด็นต่างๆ เพื่อนำมาตอบคำถามวิจัยโดยมีประเด็นวิเคราะห์ดังนี้
  - วิเคราะห์รูปแบบการใช้ประโยชน์พื้นที่
  - วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่
  - วิเคราะห์กิจกรรม และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่บริเวณหน้าต่าง
  - วิเคราะห์เปรียบเทียบหาความแตกต่างของหน้าต่างแต่ละอาคาร

1.7 ข้อจำกัดของการวิจัย

เนื่องจากอาคารบางหลังเจ้าของตึกเปิดให้เช่าเฉพาะชั้นล่างส่วนชั้นบนปิดไว้ไม่มีการใช้งาน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกเก็บข้อมูลเฉพาะอาคารที่ยังคงมีการใช้งานพื้นที่หน้าต่าง และเลือกเก็บข้อมูลพื้นที่บางส่วนที่สามารถเก็บข้อมูลได้

1.8 คำจำกัดความเฉพาะ

1. อาคารโคโลเนียลสไตล์ภูเก็ต หมายถึง สถาปัตยกรรมลูกผสม ‘ชิโน-โปรตุกีส’ มักใช้เรียกอาคารตึกแถวและบ้านเรือนในย่านเมืองเก่าของเกาะภูเก็ต เป็นสถาปัตยกรรมแบบอาณานิคมของวัฒนธรรมลูกผสมระหว่างจีนและศิลปะแบบอาณานิคมของอังกฤษ

2. อาคารตึกแถว (Shophouse) หมายถึง อาคารตึกแถวเพื่อการค้าที่มีลักษณะเป็นร้านค้าและบ้านพักอาศัยภายในหลังเดียวกัน โดยชั้นล่างเปิดทำการค้า ส่วนชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัยของเจ้าของร้าน โดยส่วนใหญ่จะเป็นอาคาร 2-3 ชั้น

3. พื้นที่บริเวณหน้าต่าง (Window Space) ในที่นี้ผู้วิจัยหมายถึง พื้นที่ว่างบริเวณหน้าต่างที่มีการใช้ประโยชน์ทั้งภายในและภายนอก เป็นการศึกษาพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้งานในพื้นที่บริเวณหน้าต่างซึ่งเป็นช่องว่างที่ผู้ใช้งานภายในอาคารแต่ละอาคารมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหน้าต่างและความสัมพันธ์ของพื้นที่ภายในอาคารโคโลเนียลสไตล์ในภูเก็ตที่สัมพันธ์กับการออกแบบงานวิจัยชิ้นนี้ โดยมีเนื้อหาและรายละเอียดดังนี้

- 2.1) พัฒนาการหน้าต่างและช่องแสงในงานสถาปัตยกรรม เพื่อให้เข้าใจถึงพัฒนาการของหน้าต่างและช่องแสงที่มีมาตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบัน
- 2.2) สถาปัตยกรรมโคโลเนียลสไตล์ภูเก็ต อิทธิพลที่ก่อให้เกิดสถาปัตยกรรมอาณานิคมในภูเก็ต
- 2.3) การใช้พื้นที่ภายในอาคารอนุรักษ์ การปรับเปลี่ยนของอาคารที่เปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา
- 2.4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในไทยและต่างประเทศ

2.1 พัฒนาการช่องแสงและหน้าต่างในสถาปัตยกรรม

2.1.1 พัฒนาการของช่องแสงและหน้าต่าง

ช่องแสงและหน้าต่างเป็นส่วนประกอบหนึ่งของสิ่งก่อสร้างในงานสถาปัตยกรรมที่มีมาตั้งแต่อดีต จุดประสงค์ของการมีช่องแสงและหน้าต่างก็เพื่อให้แสงสว่างสามารถลอดหรือส่องเข้ามาในสิ่งก่อสร้างได้ ทั้งนี้ช่องแสงและหน้าต่างยังเป็นส่วนเชื่อมต่อระหว่างโลกภายนอกและโลกภายในสถาปัตยกรรมเข้าด้วยกัน นอกเหนือจากหน้าที่ใช้เป็นช่องระบายลม อากาศ และรับแสงแล้ว ในอดีตช่องแสงและหน้าต่างยังมีความสำคัญมากกว่านั้นทั้งในเรื่องศาสนา ความเชื่อ พิธีกรรม ทิศทางและตำแหน่งที่ตั้งในแต่ละบริบทและยุคสมัยตามสิ่งก่อสร้างเหล่านั้น โดยแบ่งยุคสมัยข้างต้นได้ดังนี้

1) ยุคเก่าหรือยุคคลาสสิก (Classical architecture)

สถาปัตยกรรมคลาสสิก (Classical architecture) หรือสถาปัตยกรรมยุคเก่า ประกอบด้วยสถาปัตยกรรมอียิปต์ (Egyptian architecture) สถาปัตยกรรมกรีกโบราณ (Ancient Greece architecture) และสถาปัตยกรรมโรมันโบราณ (Roman architecture)

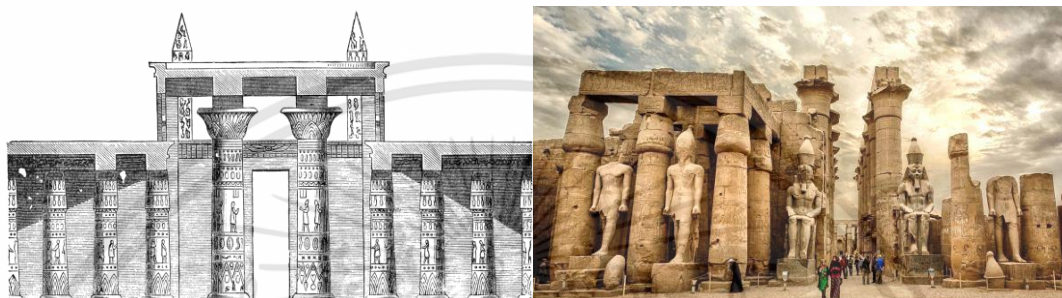
สถาปัตยกรรมอียิปต์ (Egyptian architecture)

อียิปต์โบราณ เป็นหนึ่งในอารยธรรมที่เก่าแก่ที่สุดในโลกมีมามากกว่า 4,000 ปี แทรกซึมอยู่ในวัฒนธรรมสังคมมาเป็นเวลานานนับถือเทพเจ้าตั้งปรากฏให้เห็นในงานจิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรมส่วนมากเป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนา พิธีกรรม สถาปัตยกรรมอียิปต์ใช้ระบบโครงสร้างเสาและคาน แสดงรูปทรงที่เรียบง่ายและแข็งทื่อขนาดช่องว่างภายในมีเล็กน้อยและยาวต่อเนื่องตลอดแนว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ช่องแสงและหน้าต่างในสถาปัตยกรรมยุคคลาสสิก (Classical architecture)

ช่องรับแสงในสถาปัตยกรรมอียิปต์มีมาตั้งแต่สมัยอมาร์นา (Amarna) ปรากฏหลักฐานให้เห็นในวัดของอียิปต์ โดยคำว่า “ช่องรับแสง” ที่ใช้ในวัดของอียิปต์จะหมายถึง บริเวณโถงที่แสงสามารถส่องเข้ามาได้ระหว่างช่องว่างของคอลัมน์หรือเสาที่สร้างด้วยหินในลักษณะแนวตั้งโดยเสาคจะทำหน้าที่รับน้ำหนักเพดานด้านบน ช่องรับแสงจะอยู่ระหว่างเสาเป็นช่องว่างที่สามารถรับแสงได้ บริเวณพื้นด้านล่างจะเป็นโถงทางเดินขนานเสาที่มีแสงสว่างส่องถึง

รูปที่ 2.1 ลักษณะช่องแสงใน Temple at Abu Simbel, Egypt. [Online].

Available : <http://etc.usf.edu>

สถาปัตยกรรมกรีกโบราณ (Ancient Greece architecture)

สถาปัตยกรรมกรีซยุคสำริดในอารยธรรมไมนอส (Minoan civilization) เป็นวัฒนธรรมของยุคสำริดที่เกิดขึ้นในครีต อารยธรรมไมนอสรุ่งเรืองระหว่างราวศตวรรษที่ 27 จนถึงกลางศตวรรษที่ 15 พระราชวังแต่ละแห่งที่ถูกค้นพบในยุคนี้ต่างก็มีลักษณะเป็นสิ่งก่อสร้างหลายชั้น โดยมีบันไดทั้งภายในและภายนอกอาคาร คอลัมน์ขนาดยักษ์ และลานภายในอาคาร มีการสร้างบันไดมโหฬารที่อาศัยเสาไม้ซีดาร์รองรับโดยมีเสาแต่ละต้นรับน้ำหนักและถ่ายต่อลงมาเป็นชั้นๆ

รูปที่ 2.2 ช่องแสง lightwell ในพระราชวังคносซอส. [Online].

Available : <https://www.chronikajournal.com/resources/Sofianos>

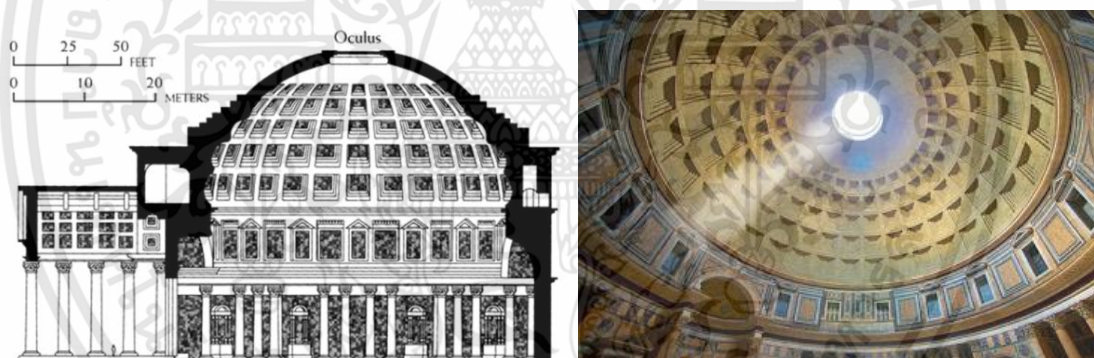
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

“ช่องรับแสง” ที่พบในสมัยนี้เรียกว่า “lightwell” เป็นลักษณะช่องแสงที่พบเห็นได้ทั่วไปในสถาปัตยกรรมกรีก โดยตำแหน่งของช่องแสงในสมัยนี้จะประกอบไปด้วยช่องแสงจากด้านบนหน้าต่างและประตู ต่อมาเมื่อเข้าสู่สมัยโรมัน lightwell ก็ยังมีปรากฏให้เห็นในสิ่งก่อสร้างแบบบาซิลิกา รวมทั้งสถานที่อาบน้ำและพระราชวัง

สถาปัตยกรรมโรมัน (Architecture of ancient Rome)

สถาปัตยกรรมของโรมันโบราณจะต่อเนื่องและประยุกต์มาจากสถาปัตยกรรมกรีก ตั้งแต่ราวศตวรรษที่ 12 ก่อนคริสต์ศักราชก่อนจะมาเป็นสถาปัตยกรรมของตนเอง สิ่งก่อสร้างส่วนใหญ่จะเป็นอาคารสาธารณะสำหรับสาธารณชน เช่นสะพานส่งน้ำ โรงอาบน้ำ บาซิลิกาและโคลอสเซียม ซึ่งช่องรับแสงของโคลอสเซียมเป็นลักษณะเดียวกับช่องรับแสงที่ใช้ในสถาปัตยกรรมกรีก

มหาวิหารแพนธีออน (Pantheon) เป็นเทวสถาน (Roman temple) สำหรับเทพต่างๆของโรมันโบราณเป็นสิ่งก่อสร้างที่มีโดมขนาดใหญ่และเก่าที่สุดในกรุงโรม เป็นวิหารทรงกระบอกกว้าง 142 ฟุต และสูง 142 ฟุตเท่ากัน ไม่มีเสาค้ำกลางคอยรับน้ำหนัก ทางเข้าด้านหน้าทำเป็นมุขที่มีหลังคาสามเหลี่ยมหน้าจั่วและมีเสาดั้งเรียงกันอยู่เหมือนวิหารของกรีก มีหลังคาเป็นโดมโค้งมนมีช่องวงกลมขนาดใหญ่ตรงกลางบนเพดานให้แสงและอากาศผ่านเข้ามา เรียกช่องนี้ว่า “โอคูลุส” (Oculus)

รูปที่ 2.3 ช่องแสง“โอคูลุส” (Oculus) มหาวิหารแพนธีออน. [Online].

Available : <https://www.inexhibit.com/mymuseum/pantheon-rome/>

โอคูลุส (Oculus) แปลว่าตา หมายถึงสัญลักษณ์ตาจากสวรรค์ เป็นช่องแสงขนาดใหญ่ที่มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 30ฟุต มีความเชื่อว่าเป็นทางเชื่อมระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า แต่นักประวัติศาสตร์เคยเสนอคำอธิบายไว้ว่าช่องรับแสงนี้ถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นนาฬิกาแดดในอดีตช่วยส่องแสงสว่างให้กับกษัตริย์ในขณะที่เสด็จมาประกอบพิธีสำคัญต่างๆภายในวิหาร เมื่อแสงส่องลงมาร่างของกษัตริย์จะถูกอาบไปด้วยลำแสงจากดวงอาทิตย์ที่สาดส่อง

2) ยุคกลาง

สถาปัตยกรรมยุคกลาง (Medieval architecture) ได้แก่ สถาปัตยกรรมไบแซนไทน์ (Byzantine architecture) สถาปัตยกรรมโรมานเนสก์ (Romanesque architecture) และสถาปัตยกรรมกอธิค (Gothic architecture)

สถาปัตยกรรมไบแซนไทน์ (Byzantine architecture)

สถาปัตยกรรมไบแซนไทน์หรือสถาปัตยกรรมไบแซนทีน คือสถาปัตยกรรมที่เริ่มเมื่อประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 5 ลักษณะอาคารส่วนใหญ่เป็นโดมคลุมส่วนบนมีรูปทรงกลม สีเหลือง หรือรูปหลายเหลี่ยม รูปทรงภายนอกบางแห่งมีลักษณะเป็นโดมซ้ำๆ ต่างขนาดลดหลั่นกันไป โดยส่วนใหญ่ยึดหลักสมดุลงาน 2 ข้างเท่ากันรอบแกนใดแกนหนึ่ง

ช่องแสงและหน้าต่างในสถาปัตยกรรมไบแซนไทน์

การสร้างวัดคริสเตียนยุคแรกและวัดในสมัยไบแซนไทน์บางแห่งโดยเฉพาะในอิตาลีมีพื้นฐานมาจากสิ่งก่อสร้างแบบบาซิลิกาของโรมัน บาซิลิกา(Basilica) หรือมหาวิหารเป็นคำที่ใช้เรียกสิ่งก่อสร้างสาธารณะในสถาปัตยกรรมไบแซนไทน์ประกอบไปด้วยโถงทางเดินกลาง (nave) ขนาบด้วยทางเดินข้างที่แคบกว่าทั้งสองข้าง ทางเดินกลางและทางเดินข้างแยกออกจากกันด้วยแนวเสา ผนังทางเดินด้านบนใกล้เพดานมีช่องรับแสงเป็นระยะๆ ส่วนบริเวณปลายโดมมีช่องแสงโดยรอบ ชั้นที่ต่ำลงมาจากช่องรับแสงด้านบนเป็นระเบียงเหนือทางเดินข้างมีช่องหน้าต่างปิดกระจกรับแสงยาวตลอดแนว

รูปที่ 2.4 ช่องแสงและหน้าต่างในฮาเกีย โซเฟีย (Hagia Sophia) อิสตันบูล ประเทศตุรกี. [Online]. Available: www.antoine-helbert.com/fr/portfolio/annexe-work/byzance-architecture

สถาปัตยกรรมโรมานเนสก์ (Romanesque architecture)

สถาปัตยกรรมโรมานเนสก์ (Romanesque architecture) เริ่มเมื่อราวปลายคริสต์ศตวรรษที่ 10 ไปจนถึงสมัยสถาปัตยกรรมกอธิคระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 12 สถาปัตยกรรมยุคนี้มีลักษณะเด่น คือ มีความทึบตัน มีกำแพงที่หนา มีประตูหรือหลังคา/เพดานโค้งประทุน และเพดานโค้งประทุนซ้อน มีการใช้โค้งซุ้มอาร์เคด(arcade) ในระหว่างช่วงเสาหนึ่งๆ และในแต่ละชั้นมี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ต่างขนาดกัน เสาในยุคนี้จะมีใหญ่ หนัก และแน่นหนา การตกแต่งรอบโค้งเช่น ชุ้มประตูหรืออาร์เคดตัวอาคารจะมีลักษณะเรียบ สมส่วนมองแล้วดูซึ่งขังและเรียบง่ายไม่ซับซ้อนเช่นสถาปัตยกรรมกอธิค

ช่องแสงในสถาปัตยกรรมโรมานีสก์

ในสมัยโรมานีสก์มหาวิหารแบบบาซิลิกาสร้างกันทั่วไปในยุโรป แต่เดิมมหาวิหารส่วนใหญ่เป็นหลังคาไม้และมีช่องรับแสงด้านใต้ มหาวิหารบางแห่งมีเพดานโค้งแบบประทุนแต่ไม่มีช่องรับแสง เมื่อมีวิวัฒนาการการก่อสร้างที่ใช้เพดานโค้งประทุนซ้อน (groin vault) และเพดานโค้งสัน (ribbed vault) ขึ้นจึงสามารถสร้างช่องรับแสงได้ บริเวณทางเดินกลางของวิหารมีทางเดินที่กว้าง มีลักษณะเป็นสองชั้น ชั้นล่างเป็นซุ้มโค้งและเหนือขึ้นไปเป็นช่องรับแสง หน้าต่างจะมีลักษณะแคบๆ และมีการเพิ่มชั้นขึ้นอีกชั้นหนึ่งระหว่างสองชั้นเรียกว่า “ระเบียงเหนือทางเดินข้าง” ระเบียงเหนือทางเดินข้างโดยทั่วไปจะเป็นบริเวณที่เปิดภายใต้หลังคาที่ลาดลงมาของทางเดินข้าง การก่อสร้างลักษณะนี้กลายมาเป็นมาตรฐานการก่อสร้างของสมัยปลายโรมานีสก์และมหาวิหารกอธิค บางแห่งมีการเพิ่มระเบียงชั้นอีกระเบียงหนึ่งในผนังเหนือระเบียงทางเดินข้างและใต้ช่องรับแสง ลักษณะนี้พบในสิ่งก่อสร้างของสมัยปลายโรมานีสก์และต้นกอธิคของฝรั่งเศส

รูปที่ 2.5 ช่องรับแสงเหนือโถงยาวตลอดแนวในอาสนวิหารอ็องกูแลม. [Online].

Available : https://commons.wikimedia.org/wiki/Angouleme_Cathedral

สถาปัตยกรรมกอธิค (Gothic architecture)

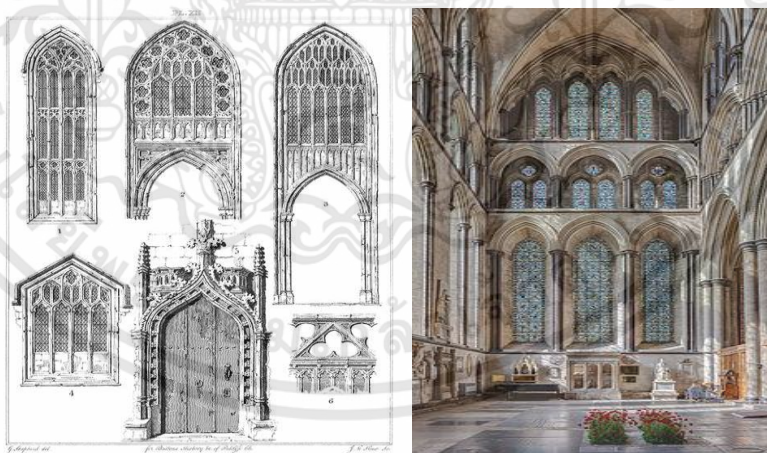
สถาปัตยกรรมกอธิค (Gothic architecture) มีวิวัฒนาการมาจากสถาปัตยกรรมโรมานีสก์ สถาปัตยกรรมกอธิคเกิดขึ้นระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 12 ถึง 16 โดยเริ่มขึ้นในประเทศฝรั่งเศสก่อนที่จะเผยแพร่ไปยังประเทศอังกฤษและต่อไปยังทวีปยุโรป สถาปัตยกรรมที่นิยมโดยทั่วไปสร้างเช่น คริสต์ศาสนสถาน ปราสาท วัง มหาวิทยาลัย ในสิ่งก่อสร้างของฆราวาสจะแสดงลักษณะการก่อสร้างที่มีพลัง ลักษณะรูปทรงของสิ่งก่อสร้างจะก่อให้เกิดความสะเทือนทางอารมณ์ ซึ่งจะนิยมใช้ในการก่อสร้างสถาปัตยกรรมทางศาสนา มีลักษณะที่ต่างไปจากโรมานีสก์คือ เป็นสิ่งก่อสร้างที่เต็มไปด้วย

ด้วยช่องแสง มีลักษณะเด่นคือเพดานโค้งแหลม กำแพงปึกนก, ยอดแหลมบนหลังคา, หน้าต่างตกแต่งด้วยซีหินเป็นลวดลาย

ช่องแสงและหน้าต่างในสถาปัตยกรรมกอธิค

ในวิหารขนาดเล็กบางแห่งช่องรับแสงอาจมีลักษณะแบบสี่กลีบ (quatrefoil) หรือสามกลีบในวงกลม ส่วนวัดหรือวิหารในอิตาลีจะเป็นหน้าต่างกลม เพดานโค้งสันและครีบก้นของสถาปัตยกรรมแบบกอธิคทำหน้าที่รับน้ำหนักและความกดดันของสิ่งก่อสร้างที่ทำให้สามารถสร้างช่องรับแสงที่กว้างขึ้นได้ ในวิหารขนาดใหญ่ช่องรับแสงเป็นสิ่งสำคัญของสิ่งก่อสร้างทั้งทางด้านความสวยงามและประโยชน์ทางการใช้สอย ในสมัยกอธิคช่องรับแสงมักจะแบ่งเป็นช่วงๆ ตามการแบ่งของหลังคาโค้งที่เล่นลงไปตามคอลัมน์เป็นซุ้มโค้งแยกระหว่างทางเดินกลางและทางเดินข้าง ช่องรับแสงตั้งแต่สมัยโรมานเนสก์มาจนถึงปลายสมัยกอธิคมีขนาดที่สูงขึ้นและกว้างขึ้นเรื่อยๆตามวิวัฒนาการและเทคนิคก่อสร้างจนกว้างกว่าสัดส่วนของผนัง

หน้าต่างกุหลาบ (rose window) โดยทั่วไปหมายถึง หน้าต่างทรงกลม ซึ่งมักใช้ในการสร้างคริสตศาสนสถานเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งในสถาปัตยกรรมกอธิคคำว่า “rose window” เริ่มใช้กันมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17 คำว่า “หน้าต่างกุหลาบ” ในที่นี้หมายถึง หน้าต่างที่แบ่งเป็นซี่ๆด้วยหิน กระจายออกไปจากเพลาศูนย์กลางส่วน “หน้าต่างกลม” มักจะใช้เฉพาะหน้าต่างกลมที่เป็นแบบที่ซับซ้อนซึ่งดูคล้ายกลีบกุหลาบหรือกลีบดาวเรืองซ้อน หรือหน้าต่างกลมที่ไม่มีซี่นิยมสร้างในโบสถ์ประเทศอิตาลีเรียกว่า “หน้าต่างตา” (Ocular window หรือ oculus)

รูปที่ 2.6 หน้าต่างประดับกระจกสีอาสนวิหารเซนต์แมรี (Cathedral of Saint Mary) . [Online].

Available : <https://www.oldbookillustrations.com/redcliffe-windows/>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) ยุคใหม่

สถาปัตยกรรมสมัยใหม่(Modern architecture) คือสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้องกับลักษณะที่เรียกว่า “สมัยใหม่” แต่ก็ไม่ได้หมายถึงวิวัฒนาการล่าสุดของสถาปัตยกรรม และสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ก็ไม่ใช่อายุสถาปัตยกรรมร่วมสมัยแต่เป็นคำที่ใช้บรรยายสิ่งก่อสร้างที่มีองค์ประกอบคล้ายคลึงกันตามคำจำกัดความ ซึ่งโดยทั่วไปคือรูปทรงจะเกลี้ยงเกลาและปราศจากการตกแต่ง ส่วนใหญ่จะเป็นสิ่งก่อสร้างแบบอาคารขนาดเล็ก-ใหญ่ ประกอบด้วยรูปทรงหรือสถาปัตยกรรมที่เรียบง่าย บ้านพักอาศัย วิวัฒนาการของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่เป็นผลมาจากสังคมวิทยาเป็นปัจจัยกระตุ้นหลักของสภาวะความเป็นสมัยใหม่ (modernity) คือ ยุคภูมิปัญญาการวิวัฒนาการของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่จึงเป็นผลโดยตรงจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หรืออีกทฤษฎีหนึ่งกล่าวได้ว่าสถาปัตยกรรมสมัยใหม่เป็นผลสะท้อนจากวิวัฒนาการทางเทคโนโลยีและวิศวกรรมจะเห็นได้จากวัสดุก่อสร้างใหม่ๆ เช่น เหล็กกล้า อะลูมิเนียม คอนกรีต กระฉกและแก้ว ซึ่งเป็นผลมาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมทำให้เกิดวิธีการก่อสร้างใหม่ ๆ เมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 18

Le Corbusier มีทัศนคติที่ว่า Machanic ความงามนั้นเป็นผลที่เกิดขึ้นโดยประสิทธิภาพของเครื่องจักรกล ผลผลิตทางอุตสาหกรรมต่างๆ วิลลาซาอวอยใช้ช่องหน้าต่างแบบ Ribbon Window หรือหน้าต่างกระฉกแนวนอน เนื่องจากแนวดิ่งไม่ได้อยู่ในแนวเสา จึงสามารถทำหน้าต่างในแนวยาวได้รับแสงจากรอบด้านและมองเห็นทัศนียภาพภายนอกชัดเจน

Mies Van der Rohe มีแนวคิดของรูปแบบ Moral หรือศีลธรรมนิยม มีทัศนคติที่ว่าสถาปัตยกรรมหรืออาคารควรมีสัจจะไม่เสแสร้งบิดเบือน อาคารควรจะแสดงออกอย่างมีสัจจะถึงหน้าที่ใช้สอยภายในของมันและยุคสมัยที่มันถูกสร้างขึ้นมา ตลอดจนแสดงออกถึงระบบโครงสร้างอย่างตรงไปตรงมา ไม่ตกแต่งประดับประดาที่ไร้ประโยชน์ และพยายามกำจัดเครื่องตกแต่งสถาปัตยกรรมออกให้หมด

รูปที่ 2.7 ผลงานของ Le Corbusier, Villa Savoye, Poissy, 1929-30 Le Corbusier (ซ้าย) และผลงานของ Mies Van der Rohe, , Chicago, Illinois, 1956. (ขวา) [Online].

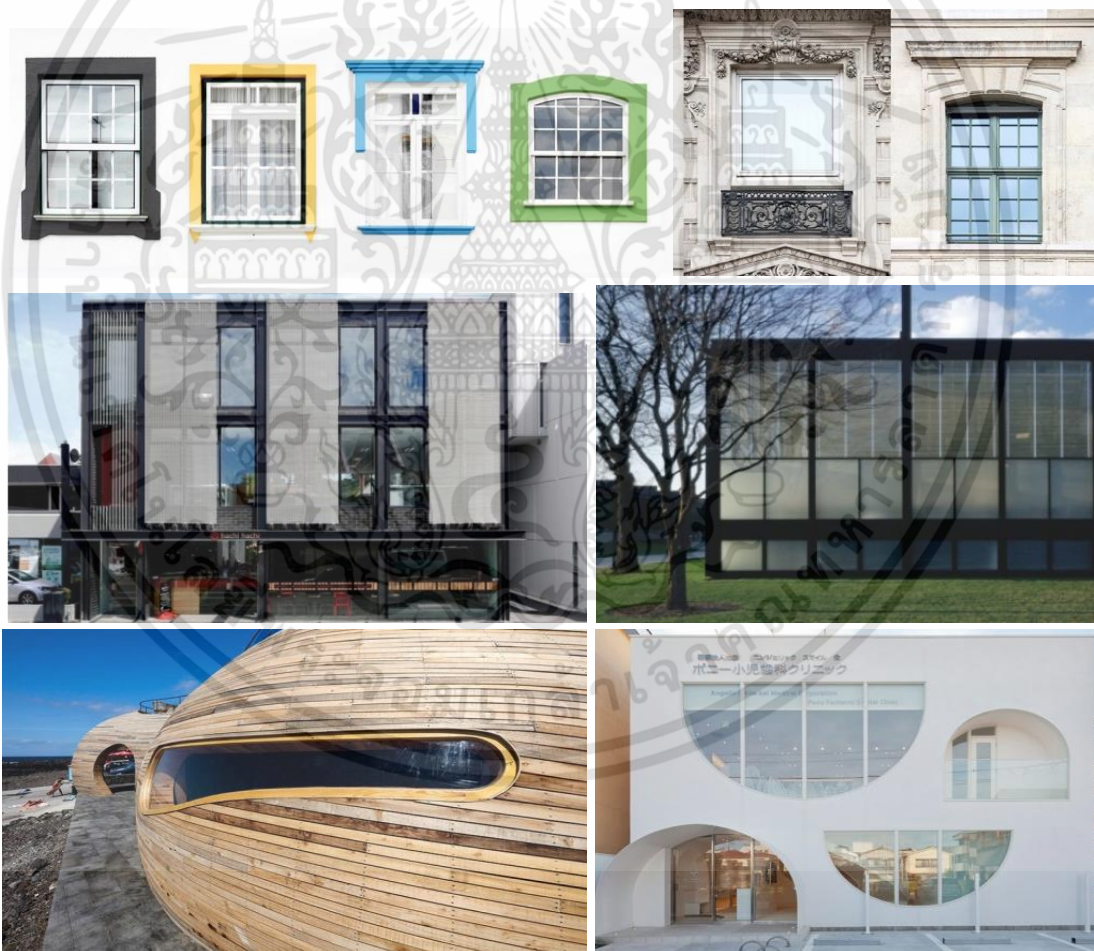
Available : <https://smarthistory.org/le-corbusier-villa-savoye/>

<https://www.metalocus.es/en/news/restoring-mies-van-der-rohe-sr-crown-hall>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน้าต่างสมัยใหม่

เมื่อเกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมจนนำไปสู่ยุคสมัยใหม่ทำให้เกิดวัสดุก่อสร้างใหม่ๆ ที่ได้รับการพัฒนามาจากยุคก่อนมากมายเช่น เหล็ก โลหะ กระจก เป็นต้น ในยุคนี้สามารถผลิตได้ทีละแผ่นใหญ่และในปริมาณที่มากขึ้น หน้าต่างแบบเก่าจึงถูกปรับเปลี่ยนด้วยวัสดุที่ผลิตจากโรงงาน อุตสาหกรรมทำให้แข็งแรง ทนทาน คงทนและทนไฟ หน้าต่างเฟรมโลหะจึงถูกนำมาใช้แทนที่กรอบไม้หรือกรอบปูนในอดีต ตามด้วยกระจกบานใหญ่แบบหน้าต่างสมัยใหม่ในปัจจุบัน จากหน้าต่างไม้ หิน กระจกสี กลายเป็นหน้าต่างเหล็ก โลหะ และกระจกบานใหญ่ เมื่ออุตสาหกรรมพัฒนามากขึ้นจนสามารถผลิตกระจกได้จำนวนมากและหน้าต่างกระจกมีแผ่นใหญ่ยิ่งขึ้นจนถูกนำมาใช้เป็นกรอบอาคารภายนอกแทนวัสดุอื่นๆ รูปแบบและประเภทหน้าต่างจึงหลากหลายขึ้นจากหน้าต่างแบบบานเปิด บานปิดและบานเลื่อนในอดีต ก็เพิ่มเป็นหน้าต่างบานเกล็ด หน้าต่างหมุน หน้าต่างบานกระทุ้ง หน้าต่างบานเพี้ยม ที่มีรูปแบบที่หลากหลายยิ่งขึ้นตามเทคโนโลยียุคปัจจุบัน

รูปที่ 2.8 หน้าต่างสมัยใหม่ที่ใช้วัสดุกระจกบานใหญ่และเฟรมโลหะต่างจากยุคก่อนๆ [Online].

Available : <https://www.andrevicentegoncalves.com>

Available : <https://www.hipflat.co.th/house-design/12-unique-windows>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.2 หน้าต่างกับวัฒนธรรม ความเชื่อ ทิศทางและตำแหน่งที่ตั้ง

หน้าต่างในแต่ละประเทศมีวัฒนธรรมที่ต่างกันบางประเทศออกแบบหน้าต่างตามตำแหน่งที่ตั้ง ทิศทางลมอากาศ หรือบางประเทศออกแบบหน้าต่างตามความเชื่อความศรัทธา และบางประเทศออกแบบหน้าต่างตามวัฒนธรรมจารีตประเพณีในแต่ละพื้นที่ หน้าต่างจะเป็นส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของบริบทสถานที่ต่างๆ ดังตัวอย่างข้างต้นต่อไปนี้

หน้าต่างกับแสงและอารมณ์ของแสง

หน้าต่างกระดาษของประเทศญี่ปุ่นนอกจากปัจจัยในสภาพแวดล้อมแล้วยังให้ความสำคัญกับอารมณ์ของแสง และรายละเอียดทางสถาปัตยกรรม ผ่านรายละเอียดองค์ประกอบของวัสดุอื่น ๆ ที่รวมกันอย่างสวยงามญี่ปุ่น ประตุ หน้าต่างกระดาษโปร่งแสง เสื่อทาทามิ หรือผนังเมื่อความถี่และความต่อเนื่องของแสงส่องผ่านหน้าต่างกระดาษเข้ามากระทบเสื่อทาทามิและผนังห้องทำให้ห้องเกิดบรรยากาศอารมณ์ของแสงที่นุ่มนวล ผ่อนคลายและบำบัดเป็นเสน่ห์ของห้องแบบญี่ปุ่น

รูปที่ 2.9 หน้าต่างกระดาษในประเทศญี่ปุ่น. [Online].

Available : <https://en.wikipedia.org/wiki/Shoji>

ในวิหารวาเลนเซียของสเปนซึ่งเป็นที่เก็บรักษาจอกศักดิ์สิทธิ์จากอาหารมื้อสุดท้ายของพระเยซู ด้านฝั่งซ้ายของวิหารมีโครงสร้างผนังที่ซ้อนกันโดยมีช่องหน้าต่างที่เรียงต่อกันตามแนวนอนเพื่อช่วยให้เืองสามารถรับรังสีดวงอาทิตย์ที่ส่องมากระทบยังผลาวิหารเกิดเป็นแสงสว่างจากเบื้องบน

รูปที่ 2.10 หน้าต่าง วิหารวาเลนเซียในสเปน “Valencia Cathedral.” [Online].

Available : https://en.wikipedia.org/wiki/Valencia_Cathedral

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เช่นเดียวกับมหาวิหารแซนต์เดอนีส เป็นสถานที่สำหรับการแสวงบุญและใช้เป็นที่บรรจุมหาวิหารของพระมหากษัตริย์ฝรั่งเศสและยังใช้เป็นที่พระราชพิธีราชาภิเษกพระราชินีบริเวณส่วนบนของมหาวิหารมีช่องรับแสงยาวตลอดแนว ส่วนหน้าต่างชั้นบนเหนือบริเวณขับเพลงสวดใช้วิธีการก่อสร้างแบบใหม่ที่ทำให้สามารถทำหน้าต่างให้กว้างขึ้นและทำให้แสงส่องลงมาได้อย่างเต็มที่ โดยส่องเข้ามาอบบริเวณขับเพลงสวด เกิดเป็นแสงสว่างขณะขับร้องบทเพลง

รูปที่ 2.11 หน้าต่างมหาวิหารแซนต์-เดอนีสฝรั่งเศส “Basilique Saint-Denis.” [Online].

Available : https://th.wikipedia.org/wiki/Basilique_Saint_Denis

หน้าต่างกับความเชื่อ

ในประเทศจีนที่เชื่อในศาสตร์ของฮวงจุ้ยที่ว่าประตูหน้าต่างคือปากของครอบครัว จำนวนประตูหน้าต่างควรมีสัดส่วนที่สมดุลกันโดยมีสัดส่วนประตู 1 บานต่อหน้าต่าง 2 บาน หน้าต่างควรมีความสูงเท่ากับประตูแต่ต้องไม่จรดพื้นเพราะจะเหมือนกับมีประตูหลายบาน การออกแบบประตูจะอิงตามหลักฮวงจุ้ยอย่างประตูทางเข้าหลักของบ้านจะตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของด้านทิศใต้เพื่อสอดคล้องกับกฎของฮวงจุ้ยเพื่อให้วิญญาณชั่วร้ายออก(และลมหนาวด้วย)หน้าต่างอยู่ทางทิศใต้หน้าต่างควรผลักออก หากหน้าต่างอยู่ทางทิศเดียวกับประตูจะทำให้พลังซีไหลเป็นทางตรง

รูปที่ 2.12 หน้าต่างของจีน. [Online].

Available : <https://broganabroad.com/doors-windows-penang-malaysia/>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน้าต่างกับสภาพอากาศ

ชาวเอเชียกลุ่มแรกที่ริเริ่มใช้หน้าต่างกระดาศคือชาวจีน ญี่ปุ่น และเกาหลี เริ่มแรกชาวจีนคิดค้นกระดาศเพื่อใช้ผลิตหนังสือ ชาวเกาหลีโบราณผลิตกระดาศจากต้นหม่อนโดยนำความรู้จากชนชาติจีนที่เดินทางมาเผยแพร่ความรู้ให้ แรกเริ่มกระดาศใช้สำหรับเขียนอักษรต่อมาถูกนำมาใช้ประโยชน์มากมายอย่างนำมาปิดประตูหน้าต่างและผนัง หน้าต่างกระดาศจะมีลักษณะบาง โปร่งใสมากพอที่จะรับแสงอ่อนๆเข้ามาในตัวบ้านได้ และยังช่วยรักษาอุณหภูมิภายในห้องได้ดีสามารถช่วยเก็บความเย็นภายในฤดูร้อนและให้ความอบอุ่นภายในช่วงฤดูหนาว เยื่อกระดาศที่ใช้ยึดหน้าต่างจะเคลือบด้วยแว็กซ์หรือน้ำมันเพื่อให้ทนต่อสภาวะอากาศหนาวรุนแรงที่มีลมแรง ฝนและหิมะ

รูปที่ 2.13 หน้าต่างกระดาศในประเทศจีน. [Online].

Available : <https://www.absolutechinatours.com>

ในประเทศทะเลทรายที่มีสภาพอากาศ 2 ฤดูในหนึ่งวัน กลางวันจะมีอากาศที่ร้อนจัดแต่กลางคืนกลับหนาวเย็นทำให้ตัวอาคารของบ้านในแถบนี้จะมีผนังที่หนาทึบเพื่อรักษาอุณหภูมิให้กับตัวบ้าน ส่วนหน้าต่างจึงมีขนาดเล็กและแคบเพื่อใช้ระบายอากาศตอนกลางวันในขณะที่เดียวกันก็ป้องกันฝุ่นจากทะเลทรายที่พัดเข้ามา

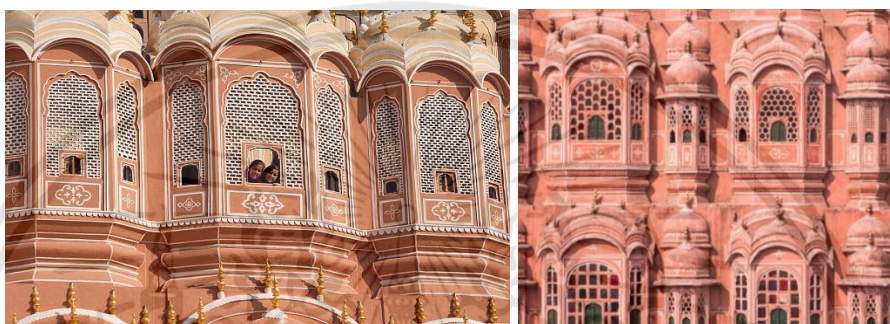
รูปที่ 2.14 หน้าต่างในแถบทะเลทรายของอียิปต์. [Online].

Available : <https://www.emaze.com/@AOFIFTR>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน้าต่างกับจารีตวัฒนธรรม

ที่ฮาวา มาฮาล (Hawa Mahal) "พระราชวังแห่งสายลม" ประเทศอินเดีย บริเวณด้านหน้าอาคารมีหน้าบันสูงห้าชั้นและมีลักษณะคล้ายรังผึ้ง ซึ่งประกอบด้วยหน้าต่างขนาดเล็กตกแต่งด้วยลวดลายฉลุเป็นช่องลมจำนวน 953 บาน โดยลายฉลุระเบียงและหน้าต่างนั้นมีไว้เพื่อนางใน เนื่องจากนางในเหล่านั้นมีความเคร่งครัดในจารีตต้องปกปิดด้วยการคลุม "ปัวร์ดาห์" (หรือผ้าคลุมหน้า) ไม่สามารถเปิดเผยใบหน้าได้ ลายฉลุหน้าต่างเหล่านี้สามารถมองเห็นชีวิตภายนอกบนท้องถนนได้โดยไม่มีใครสังเกตเห็นจากภายนอกเพื่อความเป็นส่วนตัวของนางใน

รูปที่ 2.15 หน้าต่าง hawa mahal palace Jaipur, india. [Online].

Available : <https://www.rediff.com>

หน้าต่าง มาร์ชาบียา (Mashrabiya) เป็นหน้าต่างที่มักพบในแถบตะวันออกกลางของอาหรับอย่างประเทศอิรัก เลบานอน อิหร่านและอียิปต์ มีลักษณะลวดลายเรขาคณิตเป็นโครงตาข่ายซึ่งเป็นลวดลายอย่างหนึ่งของศิลปะอิสลาม หน้าต่างมาร์ชาบียาจะอยู่ทางด้านหน้าของอาคารหันหน้าออกไปยังลานบ้านหรือหันออกไปยังหน้าถนน เจาะช่องตาข่ายเล็กๆเพื่อระบายลมเย็นและแสงแดดในตอนบ่าย แต่วัตถุประสงค์หลักของช่องหน้าต่างนี้คือใช้เพื่อป้องกันความเป็นส่วนตัวของสตรีในศาสนาอิสลาม โดยมีหลักการออกแบบที่ว่าบุคคลภายในสามารถมองออกไปยังภายนอกได้โดยที่ไม่ถูกมองกลับเพื่อปิดบังหน้าตาของสตรี ในช่วงที่ศาสนาอิสลามเผยแพร่และเจริญรุ่งเรืองในอียิปต์ หน้าต่างมาร์ชาบียาจึงพบเห็นได้ทั่วไปในอียิปต์

รูปที่ 2.16 หน้าต่าง Mashrabiya ในอียิปต์.” [Online].

Available : <https://totemcity.wordpress.com/2011/03/10/mashrabiya/>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน้าต่างกับสัญลักษณ์

หน้าต่างเนวาร์ (Newar window) เป็นหน้าต่างไม้แกะสลักอย่างประณีตซึ่งเป็นลักษณะเด่นของสถาปัตยกรรมเนपालแบบดั้งเดิม ได้รับอิทธิพลแบบศิลปะของฮินดูสร้างตามความเชื่อพุทธศาสนาใช้แสดงถึงสัญลักษณ์พบได้ทั่วไปในพระราชวัง วัด ศาลและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ บ้านแบบดั้งเดิมของเนपालจะสร้างด้วยอิฐส่วนหน้าต่างจะเป็นหน้าต่างไม้ กรอบหน้าต่างแกะสลักเป็นรูปปั้น เช่น รูปพระพุทธรูป เทพธิดา สัตว์ศักดิ์สิทธิ์ หากเป็นหน้าต่างของวัดจะแกะสลักเป็นเรื่องราวตามลำดับชั้นเช่นเทพนิยาย มังกร นกยูง สัตว์มงคล พระพุทธรูปหรือสาวก

รูปที่ 2.17 หน้าต่างในประเทศเนपाल. [Online].

Available : https://en.wikipedia.org/wiki/Newar_window

ส่วนหน้าต่างกระจกในสถาปัตยกรรมกอทิกที่ปรากฏในโบสถ์ศาสนสถานในคริสต์ศาสนาจะเน้นการเล่าเรื่องประวัติพระคริสต์หรือเรื่องราวต่างๆในศาสนาประดับด้วยกระจกสีทำให้ภายในค่อนข้างมืดเป็นเทคนิคการจำกัดแสงตามแบบกอทิก จากภาพแรกคือหน้าต่างแลนเซตประดับกระจกสีบนผนังทางด้านเหนือของแกนกางเขนในมหาวิหารยอร์กมักจะแบ่งเป็นกลุ่ม เช่น กลุ่มสองบานคู่หรือกลุ่มสามบานบน มีจนถึงห้าบานเรียงกันโดย(ภาพแรก) เรียกว่า “พี่น้องห้าสาว” (Five Sisters) ภาพเรื่องราวบนกระจกสีของหญิงสาวทั้งห้า(ภาพกลาง) หน้าต่างที่ใช้สัญลักษณ์สื่อความหมายว่าหัวใจแห่งยอร์ก (ภาพสุดท้าย) หน้าต่างรูปวาดประดับกระจกสีบรรยายเรื่องราวของพระเจ้าซโลมอนผู้ที่ได้รับฉายาว่าซโลมอนผู้ทรงปัญญาบนหน้าต่างของมหาวิหารยอร์ก

รูปที่ 2.18 หน้าต่างกอทิกในคริสต์ศาสนสถาน“Gothic window.” [Online].

Available : https://th.wikipedia.org/wiki/Gothic_architecture

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.3 ความสำคัญของหน้าต่างอาคาร

หน้าต่าง ในราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายไว้ว่า ช่องฝาบ้านหรือเรือน เป็นต้น สามารถเปิดปิดได้ ใช้สำหรับรับแสงสว่างหรือให้อากาศถ่ายเทแต่มีไขทางสำหรับเข้าออก

หน้าต่างถูกใช้เพื่อสร้างช่องเปิดบางส่วนให้กับเปลือกอาคารหรือผนัง พื้นที่บริเวณหน้าต่าง หรือพื้นที่ว่างริมหน้าต่างมักเป็นพื้นที่ใช้งานอเนกประสงค์ ไม่ว่าจะเป็นมุมรับประทานอาหาร มุมทำงาน มุมพักผ่อนหลับนอน หรือมุมนั่งเล่นรับไอแดด บ้างก็ปล่อยพื้นที่ให้เป็นพื้นที่ว่างใช้ประโยชน์แค่ระบายอากาศ รับแดดรับลม การใช้ประโยชน์ในพื้นที่นี้มักจะไม่เหมือนกันตามสไตล์และรสนิยมผู้อยู่อาศัยและความถี่ของการใช้งาน โดยมักจะอยู่ในตำแหน่งที่สัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ เช่น หน้าต่างกับตำแหน่งแสง ทิศทางของลมที่พัดผ่าน ตำแหน่งหน้าต่างกับเปลือกอาคารที่มองเห็นได้จากภายนอก ตำแหน่งหน้าต่างกับทิวทัศน์ที่มองเห็นออกไป นอกจากนี้หน้าต่างยังใช้แก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของอาคารได้ ในเชิงของสภาพภูมิอากาศ วัฒนธรรมของสถานที่ บรรทัดฐานทางศาสนา

หน้าที่ของหน้าต่างนั้นเป็นส่วนสำคัญที่ใช้เป็นช่องระบายลม ระบายอากาศ และรับแสง นอกจากนี้ "หน้าต่าง" ยังเป็นหน้าต่างของอาคารนั้นเพราะหน้าต่างเป็นส่วนที่เชื่อมต่อระหว่างโลกภายในกับภายนอกอาคารเข้าด้วยกัน แต่นอกจากประโยชน์เหล่านี้แล้วหน้าต่างกลับไม่ใช่แค่รับแดดรับลม แต่ยังเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมของสังคมที่แตกต่างกัน เช่น ใช้เพื่อพักผ่อน ใช้เพื่อปิดบังปกปิด ใช้เพื่อบอกเล่าเรื่องราวหรือเป็นส่วนที่แสดงถึงความเชื่อทางวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเสน่ห์ของหน้าต่างในมุมมองที่ผู้คนสังเกตเห็น นอกจากนี้รสนิยมของเจ้าของอาคารมักจะสะท้อนอยู่บนหน้าต่างเช่น หน้าต่างของชาวบ้านในชนบทจะมีลักษณะธรรมดาทั่วไปตามฐานะตรงกันข้ามกับหน้าต่างในพระราชวังที่แสดงให้เห็นถึงพลังของพระราชามีความมั่งคั่ง หรุหรา ฉูดฉาดด้วยการออกแบบที่ประณีต หน้าต่างของโบสถ์หรือวัดที่แสดงให้เห็นถึงความศรัทธาในพระเจ้าและศาสนา หน้าต่างในแต่ละสถานที่แต่ละเมืองจะมีความลึกซึ้งที่แตกต่างกันในแต่ละที่อาจขึ้นอยู่กับอิทธิพลทางประวัติศาสตร์ของเมือง แรงบันดาลใจของสถาปนิก อารยะธรรมตลอดจนอิทธิพลของธรรมชาติ

Andre Vicente Goncalves ช่างภาพโปรเจกต์ “Windows of the World” ตามเก็บรูปภาพหน้าต่างจากทั่วทุกมุมโลกมากกว่า 4,000 บาน ได้เปรียบว่า หน้าต่างเปรียบดังสะพานที่เชื่อมระหว่างธรรมชาติด้านนอกกับภายในของอาคารทำให้เกิดความมีชีวิตชีวาขึ้น Goncalves ได้กล่าวไว้ว่า ตัวอาคารทุกหนแห่งมีเอกลักษณ์ที่สวยงามในรูปแบบของตัวเอง ซึ่งแต่ละตัวอาคารแต่ละวัฒนธรรมจะเผยแพร่เรื่องราวผ่านทางหน้าต่าง สะท้อนให้เห็นถึงบุคลิกของสถานที่และสุนทรียภาพของวัฒนธรรมในแต่ละเมืองไว้อย่างเต็มเปี่ยม หน้าต่างที่โดดเด่นหรือสวยงามที่สุดอาจไม่ใช่หน้าต่างที่บอกเล่าเรื่องราวได้ดีที่สุด บ่อยครั้งที่ความธรรมดาไม่โดดเด่นจะเผยให้เห็นถึงเรื่องราวของอาคารได้ดีที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2 สถาปัตยกรรมโคโลเนียลสไตล์(Colonial Style Architecture)

2.2.1 ยุคล่าอาณานิคมกับอิทธิพลโคโลเนียลในไทย

“ลัทธิอาณานิคม” (Colonialism) เริ่มตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 15 ไปจนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 20 เมื่อชาติอาณานิคมยุโรปเริ่มออกเดินทางสำรวจทางทะเลโดยใช้วิธีการเดินเรือแบบใหม่ จากความก้าวหน้านี้ทำให้เกิดแผนที่เดินเรือแบบใหม่ที่กว้างออกไปจากทวีปยุโรปเริ่มใช้เข็มทิศในการกำหนดและระบุเส้นทางทำให้ชาติโปรตุเกสและสเปนค้นพบดินแดนใหม่ทั่วทั้งมหาสมุทรและสร้างสถานีการค้ารวมถึงสร้างอาณานิคมไปทั่วทุกดินแดนเกิดเป็นลัทธิการขยายอาณาเขต (expansionism) เพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากพื้นที่อื่นและขยายอาณานิคมไปยังอีกดินแดนหนึ่งโดยชาวยุโรปหลายชาติสถาปนาอาณานิคมขึ้นในทวีปเอเชีย แอฟริกาและอเมริกา แรกเริ่มประเทศต่างๆดำเนินนโยบายลัทธิพาณิชย์นิยมเพื่อเสริมเศรษฐกิจของประเทศแม่โดยแลกกับเศรษฐกิจของประเทศคู่แข่งมีจุดประสงค์เพื่อหาผู้ค้าขายใหม่ และสนองความต้องการสินค้าของตลาดที่ต้องการกันมากในยุโรปขณะนั้นคือทอง เงิน และเครื่องเทศ เมื่อเข้าสู่ช่วงระหว่างปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 ถึงคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นช่วงที่ชนชาติตะวันตกได้แผ่ขยายอิทธิพล เข้ามาสู่ประเทศในคาบสมุทรอินโดจีน ซึ่งการเข้ามาได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบมากคือเมืองหลวงและหัวสำคัญต่างๆ รวมไปถึงเมืองที่อยู่ในพื้นที่ภูมิศาสตร์ที่โดดเด่น

อิทธิพลของตะวันตกเริ่มแผ่ขยายเข้ามาในภูมิภาค เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2328 โดยอังกฤษยึดครองป็นัง ภายหลังจากพม่าตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ในปี พ.ศ. 2369 พระมหากษัตริย์ไทยในรัชสมัยอัฐมหาราชทรงตระหนักถึงภัยคุกคามจากชาติมหาอำนาจจึงดำเนินนโยบายทอดไมตรีกับชาติเหล่านั้น แม้ว่าในขณะนั้นประเทศจะมีการเปลี่ยนแปลงหลายครั้งทั้งตกอยู่ในสถานะรัฐกันชนระหว่างอังกฤษและฝรั่งเศส แต่ก็ไม่เคยตกเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตก ในปี พ.ศ. 2362 เมื่อตั้งสิงคโปร์ได้ไม่นานอังกฤษก็ได้เข้ามาแทนที่ฮอลันดาและโปรตุเกสส่งผลต่ออิทธิพลทางเศรษฐกิจและการเมืองไทย

ใน พ.ศ. 2394 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 เพื่อช่วยให้ประเทศรอดพ้น จากการคุกคามของจักรวรรดินิยมจึงส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองเพื่อความทันสมัยตามแบบความเจริญของชาวตะวันตกรับเอาความคิดเห็นใหม่แบบตะวันตกรวมทั้งแก้ไขเปลี่ยนแปลงประเพณีล้าสมัย ส่งผลต่อศิลปะไทยอยู่ในช่วงการปรับตัวระหว่างรูปแบบตามประเพณีนิยมกับศิลปะทางตะวันตกของยุโรป แม้ว่ายังมีการสร้างศิลปะตามแบบประเพณีนิยมอยู่บ้างแต่ไม่มากเท่าตอนต้นสมัยรัตนโกสินทร์ เมื่อเข้าสู่สมัยรัชกาลที่ 5 เจ้านายและขุนนางออกไปศึกษาในประเทศตะวันตก พระมหากษัตริย์เสด็จประพาสประเทศในเอเชียและประเทศทางยุโรป รวมทั้งการจ้างชาวตะวันตกที่เป็นสถาปนิก จิตรกร ประติมากร เข้ามาทำงานในเมืองไทย ศิลปะแบบตะวันตกเริ่มฝังรากลงในสังคมและวัฒนธรรมไทย เกิดการพัฒนารูปแบบทางศิลปกรรมทุกด้าน

สำหรับประเทศไทยแม้ไม่เคยตกเป็นอาณานิคมของใครแต่ก็รับเอาอิทธิพลจากชาติตะวันตกเข้ามาในประเทศผ่านการติดต่อค้าขาย สิ่งที่ได้รับเข้ามาอย่างเห็นได้ชัดคือรูปแบบสถาปัตยกรรมโคโลเนียล (colonial architecture) หมายถึง “สถาปัตยกรรมที่มาจาก การเข้าไปยึดครองของฝรั่งเกิดการสร้างบ้านแบบฝรั่งผสมกับท้องถิ่นที่เป็นอาณานิคม” ส่วน colony คือ คำเกี่ยวกับอาณานิคม หมายถึง เมืองขึ้นหรือหัวเมืองประเทศราช ประเทศที่อยู่ใต้อำนาจอธิปไตยของประเทศอื่น คำว่า Colonial Style จึงหมายถึงศิลปะแบบอาณานิคมซึ่งเกิดในยุคอาณานิคมของมหาอำนาจชาวตะวันตก เช่น โปรตุเกส ฮอลันดา ฝรั่งเศส อังกฤษ ได้เข้ามาปลูกสร้างอาคารต่างๆ เอาไว้ในเมืองขึ้นของตน Colonial Style จึงเป็นศิลปะแบบตะวันตกชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นในช่วงอาณานิคม ซึ่งพบเห็นได้ในแถบประเทศเพื่อนบ้านของไทย รูปแบบของสถาปัตยกรรมจึงมีลักษณะผสมผสานของแต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกัน โดยแต่ละพื้นที่จะได้รับอิทธิพลของช่างพื้นถิ่นของตนเข้าไปผสมอยู่ด้วย

สถาปัตยกรรมสไตล์โคโลเนียลเป็นรูปแบบของตะวันตกที่เข้ามาในประเทศไทยในช่วงสมัย รัชกาลที่ 4-6 ซึ่งอยู่ในช่วงยุคอาณานิคม และการที่ชาติตะวันตกเข้ามาปกครองประเทศในเขตภูมิภาคใกล้เคียงกันนี้ จึงทำให้การเผยแพร่รูปแบบของศิลปวัฒนธรรมแพร่หลายเข้ามาในประเทศไทยด้วยเช่นกัน ผู้คนในสมัยนั้นมักจะเรียกกันอย่างติดปากว่า “ตึกฝรั่ง” รูปแบบของอาคารโคโลเนียลนั้นจะมีความหลากหลายตามอิทธิพลที่มาจากต่างแหล่ง รูปแบบโคโลเนียลในเบื้องต้นนั้นเป็นการนำเอาสถาปัตยกรรมของประเทศแม่ไปก่อสร้างในดินแดนอาณานิคมแล้วจึงค่อยปรับรูปแบบสู่ลักษณะที่สอดคล้องกับความเป็นอยู่ตามสภาพอากาศในแต่ละพื้นที่ ดังนั้นอาคารรูปแบบนี้จึงสามารถเรียกอีกชื่อได้ว่า เป็น “สถาปัตยกรรมอาณานิคม” ดังตัวอย่างอาคารโคโลเนียลหลายหลังที่ยังคงมีลักษณะของอิทธิพลคลาสสิกอยู่ ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลจากกลุ่มโรมานติก เช่น อาคารที่มีการประดับด้วยลวดลายไม้ฉลุ ที่เรียกกันว่า “เรือนขนมปังขิง” ซึ่งรูปแบบโคโลเนียลในช่วงแรกได้เข้ามาพร้อมกับกลุ่มมิชชันนารี ที่เข้ามาเผยแพร่ศาสนาคริสต์ในดินแดนอาณานิคมและดินแดนใกล้เคียง จึงจัดรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบมิชชันนารี (Mission Style) สถาปนิกชาวต่างชาติที่เข้ามามีอิทธิพลต่อการออกแบบอาคารสำคัญหลายแห่งในประเทศไทยทั้งเป็นผู้วางรากฐานการศึกษาด้านสถาปัตยกรรมสากลในไทยโดยส่วนใหญ่เป็นชาวอิตาลี จึงส่งผลให้เกิดรูปแบบอาคารโคโลเนียลของประเทศไทยในยุคแรก มีลักษณะที่สื่อถึงการได้รับอิทธิพลและแนวคิดจากสถาปัตยกรรมคลาสสิกของอิตาลี ซึ่งมักปรากฏอยู่ทั้งในส่วนโครงสร้างอาคารและลวดลายประดับตกแต่งต่างๆ

อิทธิพลโคโลเนียลสไตล์ในไทย

สมัยรัชกาลที่ 4

เริ่มมีการติดต่อกับชาติตะวันตก มีการสร้างอาคารต่างๆเพื่อรองรับกิจกรรมทางธุรกิจ นอกเหนือจากที่อยู่อาศัยและวัดวาอารามในอดีต ได้แก่ โรงงาน โรงสี โรงเลื่อย ห้างร้านและที่พักอาศัยของชาวตะวันตก นอกจากนี้การสร้างอาคารของทางราชการ กระทรวงต่าง ๆ และพระราชวังที่มีรูปแบบตะวันตกผสมผสานกับสถาปัตยกรรมไทยในรูปแบบนีโอคลาสสิก

สำหรับที่พักอาศัยในรัชกาลที่ 4 ในยุคนี้เป็นยุคที่ทำการค้าขายสินค้ากับต่างชาติจึงทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม รูปแบบบ้านเรือนจึงได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตกและยุโรปมากขึ้น วัสดุที่ใช้ในการสร้างจะมีไม้ อิฐ ปูนเป็นวัสดุหลักและยังมีการนำสีมาใช้ทาสีบ้านอีกด้วย บ้านที่สร้างในสมัยนี้จะเป็นบ้านของผู้ที่มีฐานะหรือขุนนางในยุคสมัยรูปแบบของบ้านจะออกมาในสไตล์อาคารเขตร้อนแบบคลาสสิก (Vernacular Classic Style) ตามสไตล์ยุโรปตัวบ้านจะมีขนาดใหญ่ การสร้างจะใช้อิฐก้อนใหญ่ผนังหนา ฉาบปูน และใช้ผนังด้านนอกเป็นกำแพงในตัว ทำให้บ้านดูหนักแน่นทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศมีช่องรับลมให้อากาศถ่ายเท แต่เนื่องจากใช้ผนังในการรับน้ำหนัก อาคารส่วนใหญ่จึงมีลักษณะทึบ มีช่องเปิดเฉพาะบางส่วนของผนังมีประตูและหน้าต่างจำนวนมาก เป็นบ้านสองชั้นมีโถงทางเดินขนาดใหญ่

รูปที่ 2.19 บ้านพักเอกอัครราชทูตฝรั่งเศส. [Online].

Available : <https://www.prachachat.net/d-life/news>

สมัยรัชกาลที่ 5

มีการติดต่อกับชาติตะวันตกมากขึ้น รูปแบบอิทธิพลจากชาติตะวันตกปรากฏให้เห็นชัด รูปแบบสถาปัตยกรรมจะคล้ายกับสมัยรัชกาลที่ 4 โดยรัชกาลที่ 5 ทรงรับอารยธรรมตะวันตกมาปรับปรุงกิจการต่างๆของบ้านเมือง อาทิเช่น การออกแบบก่อสร้างสถานที่ทางราชการและวังของเจ้านาย ต่อมาบรรดาขุนนาง ข้าราชการและพ่อค้าคหบดีที่มีกำลังทรัพย์สูงจึงเริ่มนิยมปลูกบ้านโดยช่างชาวต่างประเทศตามสมัยนิยมมากขึ้น เริ่มมีการใช้คอนกรีตเสริมเหล็ก มักจะใช้กับส่วนเสา คาน และพื้นชั้นล่างส่วนพื้นชั้นบนยังคงใช้ตงและไม้อยู่ รูปทรงอาคารจึงยังไม่แตกต่างจากอาคารผนังรับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

น้ำหนักมากขึ้น ต่อมาช่างมีความชำนาญจึงได้เปลี่ยนรูปแบบใช้สอยหลากหลายขึ้น เช่น ใช้เป็นหลังคา ยอดโดม ผนังโค้งหรือกันสาดทำให้โครงสร้างมีรูปทรงที่ซับซ้อนขึ้น

เรือนไทยสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงแม้ว่าเรือนไทยจะได้รับอิทธิพลจากตะวันตก แต่คนไทยก็ยังถือเรื่องคติการสร้างบ้านแบบไทยๆอยู่ เช่น การยกเสาเอกและการถือเรื่องทิศ ต่อมาสถาปนิกเริ่มนำเอารูปแบบสถาปัตยกรรมอื่นๆมาประยุกต์ เช่น เรือนไม้จะนำศิลปะตะวันตกมาประยุกต์ เป็นเรือนปั้นหย่าซึ่งดัดแปลงมาจากเรือนไม้ของยุโรปสร้างขึ้นในพระราชวังก่อนแพร่หลายสู่บ้านเรือนประชาชน หลังคาเรือนปั้นหย่าซึ่งมุงด้วยกระเบื้องโดยทุกด้านของหลังคาจะชนกันแบบปิรามิดไม่มีหน้าจั่วแบบสถาปัตยกรรมดั้งเดิม จากนั้นได้วิวัฒนาการเป็นเรือนมะนิลาในบางส่วนอาจเป็นหลังคาปั้นหย่าแต่เปิดบางส่วนให้มีหน้าจั่ว หลังจากนั้นก็มีเรือนขนมปังขิงซึ่งได้รับอิทธิพลจากเรือนขนมปังขิงสมัยโบราณของตะวันตกมีการตกแต่งอย่างหรูหราโดยทั้งเรือนขนมปังขิงและเรือนมะนิลาเป็นศิลปะฉลุลายที่เฟื่องฟูมากในสมัยรัชกาลที่ 5-6

รูปที่ 2.20 เรือนขนมปังขิง. [Online].

Available : <https://tatviewsblog.wordpress.com>

บ้านเรือนในสมัยรัชกาลที่ 5 เริ่มมีการให้กรรมสิทธิ์ที่ดิน อีกทั้งเกิดย่านตลาดเป็นศูนย์กลางชุมชน ทำให้เกิดที่พักอาศัยและร้านค้าตามย่านหัวเมือง เรียกสถาปัตยกรรมเช่นนี้ว่า เรือนโรง มีลักษณะเป็นเรือนพื้นติดดินไม่ตั้งอยู่บนเสาสูงเช่นเรือนไทยในอดีต ตั้งอยู่ย่านชุมชนการค้าชาวจีนที่เข้ามาทำการค้าขาย โดยเปิดหน้าร้านสำหรับขายของ ส่วนด้านหลังไว้พักอาศัย เมื่อเรียงรายกันเป็นแถวจึงกลายเป็นห้องแถวในเวลาต่อมา

รูปที่ 2.21 ตึกแถวแบบโคโลเนียลสมัยร.5 ที่กระจายตัวอยู่ทุกภูมิภาค. [Online].

Available : <https://www.hotelandresortthailand.com>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมัยรัชกาลที่ 6

เมื่อเข้าสู่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชนิยมศิลปะแบบจารีตจิ่งพื้นฟูศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมอีกครั้งหนึ่ง โดยระยะต้นแรกเริ่มครองราชย์งานก่อสร้างบ้านมีทั้งแบบตะวันตกซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมแบบพระราชนิยมในสมัยรัชกาลที่ 5 และสถาปัตยกรรมแบบจารีต ซึ่งเคยสืบเนื่องมาตั้งแต่สมัยอยุธยาแต่หมดความนิยมไปในรัชกาลก่อน แม้ว่าจะมุ่งเน้นคุณค่าความหมายของรูปแบบงานศิลปะแบบจารีตว่าเป็นสัญลักษณ์ความเจริญทางวัฒนธรรมของไทยมาตั้งแต่อดีต แต่ก็ยังคงมีอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกปรากฏร่วมด้วยทั้งด้านสถาปัตยกรรม การก่อสร้างอาคารแบบตะวันตกเพื่อเสนอภาพความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมือง

บ้านในช่วงสมัยรัชกาลที่ 6 นั้นนิยมสร้างบ้านเป็นสไตล์โคโลเนียล ซึ่งเป็นศิลปะแบบตะวันตกที่เข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 รูปแบบอาคารสมัยนั้นจึงเป็นการผสมผสานระหว่างอารยธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมท้องถิ่น ลักษณะเด่นของรูปทรงอาคารสไตล์โคโลเนียลคือ มีระเบียงกว้างที่มีเสารองรับชายคาเรียงตัวกันเป็นจังหวะ ตัวบ้านนิยมใช้โทนสีอ่อนหรือสีพาสเทล อย่าง เช่น สีขาว สีครีม สีเขียวไข่กา การตกแต่งนิยมใช้เฟอร์นิเจอร์รูปแบบคลาสสิก ไม่ว่าจะเป็นตู้ โต๊ะ เก้าอี้ รวมถึงโคมไฟ ส่วนตัวพื้นจะนิยมใช้วัสดุจำพวก ไม้ หินอ่อน และกระเบื้องลายโบราณ

รูปที่ 2.22 เรือนภรรยาและบ้านพระนรรัชกาลที่ 6. [Online].

Available : <http://www.prm.chula.ac.th/cen056>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.2 โคลเนี่ยลสไตล์ในภูเก็ต

ศิลปะแบบอาณานิคม” หรือ “อาคารแบบโคลเนี่ยล” (Colonial Style) หรืออาคาร ‘ซิโน-โปรตุเกส’ ที่นิยมเรียกในย่านนี้นั้นคือรูปแบบเดียวกัน ซึ่งมีลักษณะเด่นคือ ด้านหน้าของอาคาร ชั้นล่างมักทำช่องโค้ง (arch) ต่อเนื่องกันเป็นระยะๆ เพื่อให้เกิดการเดินเท้าเรียกทับศัพท์ว่า “อาเซต” (arcade) หรือที่ภาษาจีนฮกเกี้ยนเรียกว่า “ห่งคาซี” หมายถึงทางเดินกว้างห้าฟุต นอกจากอาเซตแล้ว อาคารแบบโคลเนี่ยลยังนำลวดลายบางอย่างของศิลปะตะวันตกสมัยกรีก โรมัน ที่เรียกว่า “สมัยคลาสสิก” มาใช้ใหม่ เช่น หน้าต่างวงโค้งเกือกม้า หรือหัวเสาแบบไอโอนิก หรือโอไอโอนิก (แบบม้วนกันหอย) และคอร์ินเทียน (มีใบไม้ขนาดใหญ่ประดับ) เป็นต้น ทำให้นักวิชาการบางท่านซึ่งไม่ชอบคำว่าสถาปัตยกรรมแบบโคลเนี่ยลเพราะมีลักษณะของการกตัญญูอยู่จึงเลี่ยงมาใช้คำว่า “นีโอคลาสสิก” แทน เนื่องจากเป็นคำกลางๆที่ใช้เรียกงานศิลปะซึ่งนำรูปแบบคลาสสิกกลับมาใช้อีก

‘ซิโน-โปรตุเกส’ (Chino-Portuguese Architecture) เป็นชื่อเรียกสถาปัตยกรรมลูกผสมในอดีต คำเรียกนี้มักใช้เรียกอาคารตึกแถว บ้านเรือนในย่านเมืองเก่าของเกาะภูเก็ตโดยใช้เรียกในแถบเมืองเก่าของภูเก็ตเท่านั้น เพราะต้องการชี้ให้เห็นเอกลักษณ์แบบเจาะจง ซึ่งในประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย บางพื้นที่ที่พบงานสถาปัตยกรรมในช่วงอายุเดียวกันนี้จะใช้คำว่า “Shophouse Rafflesia” ซึ่งอีกคำหนึ่งที่มีจะใช้กันในประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์คือ เปอรานากัน (Peranakan) หรือ Nyonya dan Baba (ญอนญาและบาบา) ซึ่งเป็นลักษณะของวัฒนธรรมที่เป็นลูกผสมระหว่างจีนกับมาเลเซีย และลักษณะอาณานิคมของอังกฤษ สำหรับประเทศไทยลักษณะของสถาปัตยกรรมแนวนี้ในด้านของนักวิชาการจะเรียกว่า ‘สถาปัตยกรรมแบบโคลเนี่ยล’ (Colonial Style) หรือสถาปัตยกรรมแบบอาณานิคม

สถาปัตยกรรม “ซิโนโปรตุเกส” (Sino-Portuguese) ถือกำเนิดขึ้นในดินแดนแหลมมลายูในยุคสมัยแห่งจักรวรรดินิยมของตะวันตก เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2054 ชาวโปรตุเกสได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานและทำการค้าบริเวณเมืองท่ามะละกาได้นำเอาศิลปวัฒนธรรมตลอดจนวิทยาการตะวันตกเข้ามาเผยแพร่ด้วยเช่นกัน ซึ่งในช่วงเวลาที่ชาวโปรตุเกสอาศัยอยู่นั้นก็ได้สร้างบ้านเรือนที่พักอาศัยไว้ ด้วยการออกแบบสถาปัตยกรรมตามความรู้และประสบการณ์ของตน ทำให้ผลงานสถาปัตยกรรมเหล่านั้นมีรูปแบบแนวตะวันตกในขณะเดียวกันนั้นเองได้ให้ช่างชาวจีนนำแบบแปลนของบ้านเรือนนั้นไปดำเนินการก่อสร้าง แต่ด้วยความรู้และประสบการณ์ประกอบกับความเชื่อที่สืบเนื่องมาจากบริบททางสังคมของช่างชาวจีน ทำให้ผลงานการก่อสร้างอาคารบ้านเรือนเพี้ยนไปจากแบบแปลนที่ชาวโปรตุเกสได้วางไว้ โดยช่างชาวจีนได้ตกแต่งลวดลายสัญลักษณ์รวมถึงลักษณะรูปแบบบางส่วนของตัวเองอาคารตามคติความเชื่อของจีน เกิดการผสมผสานกันระหว่างสถาปัตยกรรมโปรตุเกสและจีน เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวขึ้นท่ามกลางสังคมของกลุ่มชน 3 เชื้อชาติ อันได้แก่ โปรตุเกส จีน และมาเลย์ ในดินแดนแหลมมลายู ต่อมาเมื่อชาวดัตช์และอังกฤษเข้ามามีอิทธิพลในดินแดนแถบนี้ ก็ได้ปรับปรุงรูปแบบของอาคารดังกล่าว โดยดัดแปลงและสอดแทรกรูปแบบรวมถึงลวดลายต่างๆ เพิ่มเติมลงไปในกาก่อสร้างตามแบบของตนและก็มีชื่อเรียกลักษณะการก่อสร้างอาคารเหล่านี้ว่า สถาปัตยกรรม “ซิโน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โปรตุเกส” คำว่า “ซิโน” หมายถึง คนจีน และคำว่า “โปรตุเกส” หมายถึง โปรตุเกส แม้ว่าอังกฤษและดัตช์จะเข้ามามีอิทธิพลในการผสมผสานศิลปะของตนเข้าไปในยุคหลังด้วยก็ตาม ซึ่งการก่อสร้างบ้านเรือนในรูปแบบนี้ได้แพร่หลายไปยังดินแดนต่างๆในแหลมมลายู สามารถพบเห็นได้หลายที่ไม่ว่าจะเป็นเมืองมะละกา เมืองปีนัง ประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ หรือมาเก๊า รวมไปถึงประเทศไทย (ปัญญา เทพสิงห์, 2545)

ย่านเมืองเก่าเริ่มมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในสมัยรัชกาลที่ 4 จากการเข้ามาตั้งถิ่นฐานและค้าขายของชาวจีนฮกเกี้ยน เพราะเป็นช่วงที่การเดินทางเรือค้าขายระหว่างเมืองท่าต่างๆบริเวณคาบสมุทรมลายูเป็นที่นิยม การค้าขายครั้งนั้นส่งผลให้ชุมชนบริเวณเมืองท่ามีความเจริญ และเป็นปัจจัยของการหลงไหลเข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณเมืองท่าโดยเฉพาะกลุ่มชาวจีน ดังนั้นบริเวณใกล้เมืองท่าในแต่ละเมืองเป็นที่ขนถ่ายสินค้า และมีกิจกรรมการค้าขายคึกคัก จึงเป็นเป้าหมายของการตั้งถิ่นฐาน ตึกแถวได้ถูกสร้างขึ้นเพื่อรองรับการอยู่อาศัยและค้าขาย

ตึกแถวในย่านเมืองเก่าภูเก็ตที่สร้างในสมัยรัชกาลที่ 4 มีลักษณะการใช้พื้นที่แบบกึ่งร้านค้ากึ่งที่พักอาศัย อีกทั้งมีความแตกต่างจากสถาปัตยกรรมอื่นๆ ที่ปรากฏบนเกาะภูเก็ตช่วงก่อนหน้า เนื่องจากตึกแถวในเมืองเก่าภูเก็ตสร้างด้วยวัสดุที่คงทนถาวร ส่วนสถาปัตยกรรมอื่นๆบนเกาะภูเก็ตนั้นก่อสร้างด้วยไม้เกือบทั้งหมด ที่พักอาศัยในเมืองเก่าภูเก็ตเป็นการสร้างแบบก่ออิฐถือปูนผู้ครอบครองส่วนใหญ่เป็นเศรษฐี หรือผู้มีการศึกษาดีและมีฐานะทางสังคม ส่วนที่พักอาศัยนอกเมืองเก่าภูเก็ตนั้นเป็นเรือนไม้ ซึ่งผู้ถือครองเป็นชาวบ้านทั่วไปหรือคนงานในเมืองแร่ ตึกแถวในเมืองเก่าเป็นตึกแถว 2 ชั้น ด้านหน้าแคบและมีความยาวมาก แต่ละช่วงความยาวจะเว้นพื้นที่เป็นช่องแสงภายในเพื่อรับแสงสว่างจากธรรมชาติ และเพื่อการระบายอากาศ (ปรีชญนันท์ สายสาครเรศ, 2547)

เมื่อเข้าสู่รัชสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นยุคสมัยที่แบบอย่างสถาปัตยกรรมตะวันตกเริ่มเข้ามาเผยแพร่ในสยามมากกว่าสมัยอื่นๆที่ผ่านมา โดยรับอิทธิพลนี้มาจากประเทศสิงคโปร์และปีนังอีกต่อหนึ่งเนื่องจากเป็นประเทศที่ทำการค้าด้วยโดยเฉพาะการค้าทางน้ำการเดินทางเรือในภูเก็ตซึ่งเป็นเมืองท่าสำคัญของภาคใต้จึงรับอิทธิพลจากหัวเมืองสำคัญเหล่านี้มาเผยแพร่จากการเดินทางไปทำการค้าทำให้เหล่าพ่อค้าชาวจีนในเกาะภูเก็ตจดจำรูปแบบสถาปัตยกรรมเหล่านี้จากปีนังและสิงคโปร์แล้วนำมาถ่ายทอดก่อสร้างเป็นอาคารตึกแถวให้เห็นทั่วไปในย่านเมืองเก่าภูเก็ต สถาปัตยกรรมย่านเมืองเก่าภูเก็ตเป็นสถาปัตยกรรมที่ผสมผสานระหว่างไทย จีน และยุโรป โดยส่วนใหญ่จะได้รับการถ่ายทอดมาจากวัฒนธรรมภูเก็ต-ปีนัง ในสมัยรัชกาลที่ 4 และสมัยรัชกาลที่ 5 จากการติดต่อค้าขายระหว่างภูเก็ตกับปีนัง จากความสัมพันธ์นี้ภูเก็ตจึงนำเอาแบบอย่างสถาปัตยกรรมจากปีนังมาปลูกสร้างที่อยู่อาศัยสถานที่ค้าขาย และสถานที่ราชการทั้งหลาย โดยนำสถาปนิก ช่างฝีมือ ช่างก่อสร้าง และวัสดุก่อสร้างจากปีนังมาสร้างอาคารเหล่านี้ที่ภูเก็ต ทั้งสถานที่ราชการ อาคารบ้านพักอาศัย ตึกแถวอาคารค้าขาย

ในประเทศไทยพบสถาปัตยกรรมซิโนโปรตุเกสได้ในจังหวัดภูเก็ตรวมถึงจังหวัดระนอง กระบี่ ตะกั่วป่า พังงา หรือตรัง ซึ่งอาคารส่วนใหญ่สร้างในสมัยของพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี๊ ณ ระนอง) เป็นสมุหเทศาภิบาลสำเร็จราชการมณฑลภูเก็ต ถือเป็นผู้ที่พัฒนาเมืองภูเก็ตให้มี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความเจริญในทุกๆ ด้านโดยเฉพาะการวางผังเมืองภูเก็ตใหม่ ในช่วงปีพ.ศ.2444-2456 ตรงกับสมัยรัชกาลที่5 ในช่วงนั้นภูเก็ตได้มีการติดต่อสัมพันธ์ทางการค้าขายกับป็นิ่งอย่างเฟื่องฟู ทำให้ศิลปวัฒนธรรม วิทยาการใหม่ๆตลอดจนรูปแบบการก่อสร้างอาคารบ้านเรือนแบบชิโน-โปรตุกีสได้แพร่หลายเข้าสู่เมืองภูเก็ตส่วนใหญ่อาคารชิโน-โปรตุกีสจะถูกสร้างขึ้นโดยนักธุรกิจชาวจีนที่ร่ำรวยจากการทำธุรกิจเหมืองแร่ดีบุก (ปรีชพันธ์ สายสาครเศ, 2547)

2.2.3 ที่ตั้งและลักษณะทั่วไปของหน้าต่างสถาปัตยกรรมโคโลเนียลสไตล์ในเมืองเก่าภูเก็ต

สถาปัตยกรรมโคโลเนียลสไตล์หรือที่เรียกอีกชื่อว่าชิโนโปรตุกีสภูเก็ตมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามรูปแบบโครงสร้างและฐานะทางเศรษฐกิจของเจ้าของอาคาร โดยแบ่งได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

1. อาคารสาธารณะ ซึ่งเป็นอาคารราชการ สมาคมโรงเรียน และบริษัทเอกชน โดยอาคารเหล่านี้มีลักษณะเป็นตึกก่ออิฐถือปูนผนังหนา มีลักษณะเด่นด้วยลวดลายตกแต่งปูนปั้นสวยงาม อธิพิลศิลปะยุค นิโอคลาสสิกและโรมัน ที่มีลวดลายสวยงาม เช่น ศาลากลางจ.ภูเก็ต พิพิธภัณฑสถานภูเก็ตไทยหัว เป็นต้น

รูปที่ 2.23 อาคารสาธารณะที่ได้รับอิทธิพลโคโลเนียลสไตล์ภูเก็ต

“อาคารสาธารณะ” [Online]. Available : <http://www.addsiam.com>

2. คฤหาสน์ หรือ อังมอเหลา แปลว่า ตึกฝรั่ง เป็นตึก 2 ชั้นขนาดใหญ่ ผนังก่ออิฐฉาบปูน หนา มีเสาอิงตกแต่งลวดลายปูนปั้นตามแบบศิลปะยุโรป และมีประตูหน้าต่างไม้ตกแต่งลวดลายฉลุแบบศิลปะจีน โดยรวมแล้วอาคารส่วนใหญ่มีลวดลายปูนปั้นและการตกแต่งคล้ายกับอาคารตึกแถว รวมทั้งมีการจัดช่องหน้าต่างทำให้มีความกลมกลืนกับกลุ่มอาคารตึกแถวได้เป็นอย่างดี เช่น คฤหาสน์พระพิทักษ์ชินประชา บ้านหลวงอำนาจนรารักษ์ เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.24 คฤหาสน์ที่ได้รับอิทธิพลโคโลเนียลสไตล์ภูเก็ต

“บ้านหลวงอำนาจนรารักษ์.” [Online]. Available : <https://www.phuketemagazine.com>

3. อาคารตึกแถว (เตี้ยมฉู) กลุ่มอาคารตึกแถวที่มีรูปแบบรายละเอียดที่หลากหลาย แต่จะมีลักษณะพิเศษร่วมกันคือ จะมีช่องทางเดินด้านหน้าที่เรียกว่า หงอคาซี่ ซึ่งการมีช่องทางเดินนี้ ทำให้อากาศถ่ายเทได้ดี และป้องกันแดดฝน เป็นตึกแถวที่มีจุดเด่น คือ มีลักษณะเป็นหลังคาทรงสูงมุงด้วยกระเบื้องดินเผาที่เรียกว่า Indian Profile คือมีร่องมุมแหลมรูปตัววี ส่วนใหญ่อาคารที่พบในภูเก็ตมี 2 ชั้น ประตูและหน้าต่างชั้นล่างมีการตกแต่งลวดลายแบบจีน แต่ชั้นบนมักเป็นบานหน้าต่างขนาดใหญ่ มี 2 หรือ 3 ช่องยาวถึงพื้น เป็นบานเกล็ดไม้ที่งัดไม้ประดับได้ และบานกระทุ้งเป็นบานเกล็ด ส่วนกรอบหน้าต่างมีการตกแต่งลวดลายปูนปั้นหลายรูปแบบที่เด่นๆ คือ เป็นรูปโค้งครึ่งวงกลม โค้งเสี้ยว มักตกแต่งด้วยหินหลักยอดโค้งหรือบางแห่งเป็นกรอบสี่เหลี่ยม ลวดลายที่พบมีทั้งที่ได้รับอิทธิพลจากสถาปัตยกรรมยุโรปตั้งแต่ยุคนีโอคลาสสิกมาจนถึงยุคอาร์ตเดโค และก็มีศิลปะจีนและอินเดียรวมทั้งลวดลายที่คล้ายลายของไทยด้วยตึกแถวเหล่านี้จะปรากฏในบริเวณ ตึกแถวบริเวณถนนกลาง ถนนตีบุก และซอยรมณีย์ เป็นต้น

รูปที่ 2.25 ลักษณะอาคารตึกแถวย่านเมืองเก่าจังหวัดภูเก็ต

ที่มา: ผู้วิจัย 2561

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาคารสถาปัตยกรรมชิโนโปรตุกีสทั้ง 3 ประเภทนี้เป็นสถาปัตยกรรมที่ได้รับอิทธิพลมาจากยุโรปตั้งแต่ยุคคลาสสิกประมาณ 400 ปีก่อนคริสตกาล มาจนถึงยุคอาร์ตเดโค (ช่วง ค.ศ. 1920 – 1939) และได้รับอิทธิพลจากศิลปะแบบจีน ซึ่งเห็นได้จากประตูหน้าต่างไม้ที่ตกแต่งลวดลายฉลุ รูปแบบตึกแถวในย่านเมืองเก่าเป็นสถาปัตยกรรมจีนผสมตะวันตก มีลักษณะคล้ายคลึงกับตึกแถวในเมืองจอร์จทาวน์ที่บนเกาะปีนัง ประเทศมาเลเซียค่อนข้างมาก สาเหตุที่มีความคล้ายคลึงนี้ก็เนื่องมาจากการเดินทางติดต่อค้าขายระหว่างสองเมืองทำให้พ่อค้า นายช่างจากภูเก็ตจดจำแล้วนำกลับมาสร้างเผยแพร่จนเป็นที่นิยมในย่านนี้ รูปแบบสถาปัตยกรรมที่คล้ายคลึงกันนี้ด้วยห้องแถวที่เป็นอาคารสองชั้นก่ออิฐฉาบปูน หลังคามุงกระเบื้องดินเผา หันจั่วไปทางด้านสกัด การเจาะช่องหน้าต่าง หัวเสาและรอยต่อระหว่างชั้น การยื่นอาคารชั้นบนเป็นส่วนกันแดดกันฝนให้เป็นระเบียบทางเดินชั้นล่าง ลักษณะตึกแถวจะแบ่งตามช่วงเวลาการก่อสร้างโดยช่วงแรกจะเป็นแบบจีนแท้ และช่วงหลังที่มีการติดต่อกับปีนังมากขึ้นรูปแบบจะผสมทางตะวันตกไปด้วยโดยมิได้ตัดแปลง สังเกตได้จากลวดลายละเอียดในภายหลังถึงได้มีการตัดแปลง

รูปที่ 2.26 รูปแบบตึกแถวเมืองจอร์จทาวน์ปีนัง และรูปแบบตึกแถวเมืองเก่าภูเก็ต

“ตึกแถวเมืองจอร์จทาวน์ ปีนัง.” [Online]. Available : <https://www.sanooktiew.com>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.4 รูปแบบหน้าต่างอาคารโคโลเนียลสไตล์ภูเก็ต

ลักษณะหน้าต่างแบ่งออกเป็นหน้าต่างที่ใช้กับอาคารส่วนหน้าชั้นล่าง และหน้าต่างที่ใช้กับอาคารส่วนหน้าชั้นบนโดยส่วนมากหน้าต่างชั้นล่างจะเป็นแบบจีน คือ เป็นหน้าต่างบานไม้ทึบแบบเปิดคู่ สูงจากพื้นขึ้นมาประมาณ 70-80 เซนติเมตร อาจมีการสลักลวดลายลงไปที่บานหน้าต่างเพื่อให้เข้ากับประตู ส่วนบนของบานหน้าต่างเป็นช่องแสงรูปครึ่งวงกลมหรือเสี้ยววงกลมมักมีการประดับกระจกสีหรือประดับเหล็กดัดเป็นลักษณะลูกกรงต่อเนื่องมาจากส่วนหน้าต่างด้านล่าง นอกจากนี้ยังมีการเจาะช่องลมบริเวณผนังเหนือชุดหน้าต่างชั้นล่างมักเป็นรูปพัดจีนแล้วประดับด้วยเหล็กดัดเป็นลายลูกกรงเช่นกัน แต่สำหรับอาคารที่ใช้ประตูแบบบานเพ็ญมีการเจาะช่องลมเหนือบานประตูโดยเจาะเป็นแนวยาวแล้วปิดด้วยเหล็กดัดลายลูกกรงหรือตาข่ายเหล็ก บางหลังมีการใช้อิฐบล็อกแบบโปร่งลวดลายต่างๆ ประดับบริเวณช่องเปิดเหนือประตูเพื่อความสวยงาม ลวดลายที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นลายเรขาคณิตในการเจาะช่องเปิดส่วนหน้าของอาคารค้ำถึงเรื่องความสบาย ความปลอดภัย ความสวยงามและความเชื่อ จึงพบการเจาะช่องเปิดบริเวณผนังส่วนหน้าอาคารเพื่อช่วยในเรื่องการระบายอากาศที่ดีและเพื่อเป็นการนำแสงเข้าสู่ตัวอาคาร (อภากาศร์ วงศ์ลักษณะพันธ์, 2556)

อภากาศร์ วงศ์ลักษณะพันธ์ (2556) ได้ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบการรับรู้รูปด้านหน้าอาคารต่างยุคของอาคารชิโน-โปรตุกีส บนถนนถลาง จังหวัดภูเก็ต โดยใช้การเปรียบเทียบอาคารแบ่งลักษณะตามยุคสมัยและอิทธิพลศิลปะ แบ่งเป็นยุคทั้งหมด 3 ยุค ได้แก่ อาคารที่ได้รับอิทธิพลศิลปะจีน ศิลปะนีโอคลาสสิก และศิลปะอาร์ต-เดโค ในส่วนของรูปด้านหน้าต่างแบ่งได้ดังนี้

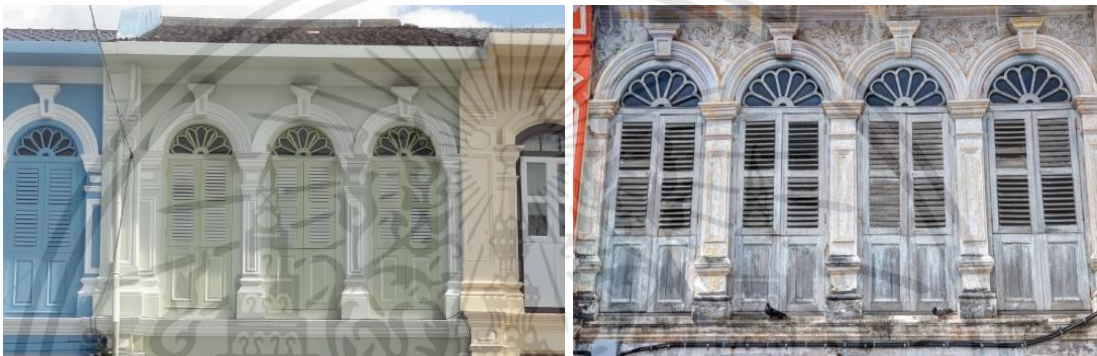
ยุคแรก หน้าต่างที่ได้รับอิทธิพลมาจากสถาปัตยกรรมจีน จะมีรูปแบบหน้าต่างบานเกล็ดเปิดคู่เรียงต่อกัน 3 คู่ตลอดแนวส่วนหน้าของอาคาร ยกเว้นบานริมสุดของทั้งสองฝั่งที่ใช้หน้าต่างบานเกล็ดแบบติดตาย ยกขึ้นจากพื้นชั้นบนประมาณ 70-80 เซนติเมตร

รูปที่ 2.27 ลักษณะหน้าต่างที่ได้รับอิทธิพลศิลปะจีน

ที่มา : ผู้วิจัย 2561

ยุคที่สอง หน้าต่างที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะแบบนีโอคลาสสิกและเรอเนอรัวของส์ ใน 1 ช่วงเสาประกอบด้วยบานหน้าต่างแบบฝรั่งเศส ซึ่งเป็นหน้าต่างบานเปิดคู่แบบยาว 3 ชุด สามารถเปิดได้ 2 ช่วง คือช่วงล่างเป็นบานไม้แบบทึบ มีการทาลูกกรงเหล็กกันตกไว้ภายใน และช่วงบนเป็นหน้าต่างบานเกล็ด สามารถปรับองศาของบานเกล็ดได้ ซึ่งแนวคิดนี้ได้รับอิทธิพลมาจากอินเดีย โดยหน้าต่างช่วงบนนี้สูงจากพื้นขึ้นมาประมาณ 70-80 เซนติเมตร มักติดเหล็กดัดแบบลูกกรงไว้เช่นกัน เนื้อหน้าต่างเป็นช่องแสงติดตายรูปครึ่งวงกลมหรือสี่เหลี่ยมวงกลม ภายในเป็นลวดลายพระอาทิตย์ครึ่งสี่เหลี่ยม หรือลายกลีบดอกไม้ครึ่งสี่เหลี่ยม มักประดับด้วยกระจกสีเพื่อความสวยงาม และบางหลังเป็นบานเกล็ดไม้ต่อเนื่องไปจากหน้าต่างส่วนล่าง

รูปที่ 2.28 ลักษณะหน้าต่างที่ได้รับอิทธิพลแบบนีโอคลาสสิก

ที่มา : ผู้วิจัย 2561

ยุคที่สาม หน้าต่างที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะแบบอาร์ตเดโค รวมทั้งมีรูปแบบของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่เข้าไปผสม จึงทำให้รูปแบบของหน้าต่างและองค์ประกอบต่างๆ มีการลดทอนและนำลักษณะเรขาคณิตมาใช้อย่างชัดเจน โดยหน้าต่างที่ใช้นั้นเป็นหน้าต่างไม้บานเปิดคู่ สูงจากพื้นขึ้นมาประมาณ 70-80 เซนติเมตร มักมีการทำลวดลายเป็นรูปเรขาคณิตแล้วประดับกระจกสี และมีช่องแสงด้านบนเป็นแบบติดตาย รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มักทำลวดลายเป็นรูปเรขาคณิตและประดับด้วยกระจกสีเช่นกัน

รูปที่ 2.29 ลักษณะหน้าต่างที่ได้รับอิทธิพลแบบอาร์ตเดโค

ที่มา : ผู้วิจัย 2561

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ยุคหลังยุคที่สาม ได้รับอิทธิพลของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่เข้ามาอย่างมาก มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะของช่องเปิดให้ดูแลร้กข่าง่ายและคงทนมากขึ้น คือมีการเปลี่ยนรูปแบบของหน้าต่างและลวดทอนช่องเปิดมาเป็นบานเปิดเตี๋ยวมมีการยกหน้าต่างให้ลอยเหนือพื้นชั้นบน และปิดช่องหน้าต่างช่วงล่าง รวมถึงวัสดุที่ใช้ก็เปลี่ยนมาเป็นวัสดุจากพวกกระจกและบานไม้แบบทึบ

สำหรับหน้าต่างและช่องเปิดชั้นบนนี้เป็นส่วนสำคัญที่สามารถบ่งบอกเอกลักษณ์ถึงยุคสมัยในการเปลี่ยนแปลงของอาคารได้เป็นอย่างดี ซึ่งจุดประสงค์ของการเจาะช่องเปิดของอาคารนั้น คือ การระบายอากาศและนำแสงเข้าสู่ภายในของตัวอาคาร โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการเจาะช่องเปิดสัมพันธ์กับเรื่องการใช้งาน การดูแลรักษา ความสวยงามและรสนิยมของเจ้าของบ้านด้วยเช่นกัน

รูปแบบหน้าต่างของอาคารโคโลเนียลถูกเกิดจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าหน้าต่างของอาคารมี 3 รูปแบบคือ หน้าต่างบานเปิด หน้าต่างบานเกร็ดแบบติดตาย และหน้าต่างบานเกร็ดแบบปรับองศา หน้าต่างช่วงบนจะยกสูงจากพื้นขึ้นมาประมาณ 70-80 เซนติเมตร วัสดุที่ใช้เป็นวัสดุจำพวกกระจกและบานไม้แบบทึบ วัสดุจากกระจกจะดูแลและทำความสะอาดได้ง่ายกว่าวัสดุไม้ หน้าต่างส่วนใหญ่จะถูกปิดการใช้งาน

รูปที่ 2.30 หน้าต่างอาคารอนุรักษ์ย่านเมืองเก่าภูเก็ต “Windows in Phuket.” [Online].

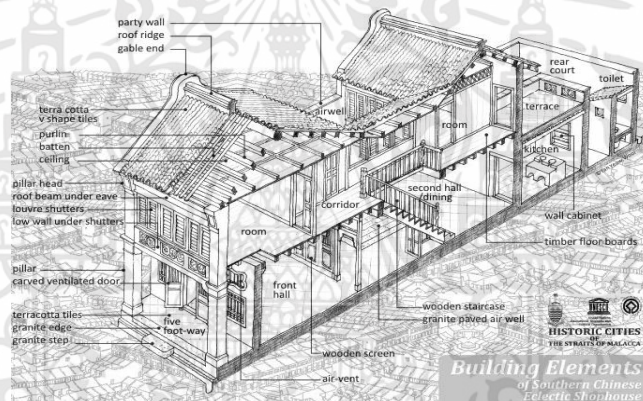
Available : <http://www.andrevicentegoncalves.com>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3. การปรับเปลี่ยนการใช้งานพื้นที่ภายในอาคารอนุรักษ์

2.3.1 การปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยในอาคารอนุรักษ์ภูเก็ต

อาคารอนุรักษ์ในเมืองเก่าภูเก็ตส่วนใหญ่จะมีรูปแบบเป็นชอปเฮาส์ (Shophouse) คือ ตึกที่มีลักษณะเป็นร้านค้าและบ้านพักในหลังเดียวกัน (ส่วนใหญ่จะ 2-3 ชั้น) โดยชั้นแรกมักจะเป็นร้านค้าของหรือร้านอาหาร ส่วนชั้นสองใช้เป็นที่อยู่อาศัยของเจ้าของร้าน เมื่อเกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจชอปเฮาส์แบบดั้งเดิมก็ถูกเปลี่ยนมือเป็นให้เช่าหรือขายต่อเพื่อธุรกิจแบบใหม่ กิจกรรมบางอย่างที่เกิดขึ้นในอาคารจะถูกปรับเปลี่ยนไปตามรูปแบบการใช้งาน จากเดิมที่พื้นที่ชั้นล่างของชอปเฮาส์ใช้เพื่อค้าขายทำธุรกิจพร้อมกับรับแขกไปด้วยส่วนชั้นบนไว้เพื่อพักผ่อนหลับนอน ต่อมาปรับเปลี่ยนเป็นการใช้งานเพื่อการค้ามากขึ้น โดยรูปแบบการปรับเปลี่ยนที่เป็นที่นิยมมักปรับเปลี่ยนเป็นร้านอาหาร ร้านกาแฟ และโฮสเทลขนาดเล็ก

รูปที่ 2.31 รูปแบบองค์ประกอบพื้นที่ชอปเฮาส์ที่พบในสิงคโปร์ ปีนัง และภูเก็ต. [Online].

Available : <http://www.36stewartlane.com/history/early-chinese>

เมื่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวเติบโตขึ้น อาคารมักจะถูกเปลี่ยนแปลงไปเพื่อตอบสนองต่อรูปแบบการท่องเที่ยวที่นิยม เพื่อรองรับการใช้งานใหม่ๆ โดยแบ่งประเภทหลักๆได้ 3 ประเภทคือ 1. เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2. เพื่อการพักอาศัย 3. เพื่อธุรกิจการค้า (Tiedell, 1996) การเปลี่ยนแปลงการใช้งานอาคารเพื่อให้อาคารได้ใช้งานอย่างเต็มประสิทธิภาพและเกิดการคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์การใช้อาคาร รูปแบบการใช้งานจึงไม่จำเพาะเจาะจงอีกต่อไปจากการใช้งานรูปแบบดั้งเดิมอาจเป็นรูปแบบที่หลากหลายขึ้นตามการปรับเปลี่ยนพื้นที่ภายในอาคาร(Renovate) พื้นที่ภายในจึงถูกดัดแปลงให้เหมาะสมกับการใช้งานใหม่ ความสัมพันธ์ของพื้นที่และการใช้สอยจึงเปลี่ยนรูปแบบไปตามการปรับตัวทางกายวิภาค พฤติกรรม และกิจกรรมในสภาพแวดล้อมนั้นเพื่อให้เข้ากับการใช้งานของตนเองและผู้ที่เข้ามาใช้งานในพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

“การปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอย” (adaptive reuse) ในอาคารอนุรักษ์เมืองเก่าภูเก็ต เป็นการปรับเปลี่ยนภายในอาคารให้เข้ากับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันโดยยังคงรักษาไว้ซึ่งรูปแบบอาคารเก่าที่มีคุณค่าทางมรดกวัฒนธรรม เป็นการฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ภายในใหม่ โดยใช้รูปลักษณ์และโครงสร้างอาคารเก่าที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ นำมาปรับปรุงสภาพทางกายภาพภายในโดยปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยใหม่ เพื่อสนองความต้องการทางเศรษฐกิจสร้างแรงดึงดูดทางการท่องเที่ยวให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการสมัยใหม่ การปรับเปลี่ยนการใช้งานอาคารเก่ามักถูกปรับเปลี่ยนการใช้งานเป็นร้านค้า ร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม ร้านกาแฟ ร้านเสื้อผ้า ร้านขายของที่ระลึก ที่พักอาศัยสำหรับนักท่องเที่ยว พื้นที่กิจกรรมอื่นๆเช่นพื้นที่แสดงงานศิลปะ พื้นที่เพื่อการศึกษา หรือพิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนการใช้สอย

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องมีอยู่หลายประการ เช่น มุมมองของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาคาร ศักยภาพของตัวอาคาร อิทธิพลของเศรษฐกิจในพื้นที่ คุณค่าของอาคารที่มีต่อย่านหรือการที่ผู้ประกอบการเป็นผู้เช่าอาคารหรือเป็นผู้ถือครองอาคารเอง ส่งผลต่อลักษณะการตัดสินใจในการดำเนินการปรับเปลี่ยนภายในอาคาร (ปิ่นรัชฎ์ กาญจนรัชชิตี, 2552)

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้สอยประโยชน์ภายในอาคาร เพื่อรองรับการท่องเที่ยว การปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยจึงถูกนำมาใช้อย่างหลากหลาย ทั้งจากนักอนุรักษ์ เจ้าของอาคารประวัติศาสตร์ หรือทั้งจากนักลงทุนที่เลือกเอาอาคารทางประวัติศาสตร์มาดำเนินธุรกิจ เพื่อตอบสนองอิทธิพลการท่องเที่ยวที่กลายเป็นแรงขับเคลื่อนที่กลายเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในกระแสโลกยุคปัจจุบัน (ปรานอม ต้นสุขานันท์, 2559)

มนสิชา เพชรานนท์ (2545) ศึกษาพฤติกรรมการใช้งานหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นในอาคารตึกแถวภาคใต้ ได้แยกพื้นที่ว่างภายในอาคารชอปเฮาส์(Shophouse) ตามพฤติกรรมการใช้งานและกิจกรรมที่เกิดขึ้น โดยแบ่งความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้พื้นที่ 2รูปแบบ คือ

1. ผู้ใช้พื้นที่เป็นกิจวัตรประจำวัน ได้แก่ ผู้ที่อาศัยและทำงานอยู่ในอาคาร
2. ผู้เยี่ยมเยือน ได้แก่กลุ่มลูกค้า หรือผู้เข้ามาใช้พื้นที่ในอาคาร

และแบ่งประเภทกิจกรรมที่เกิดขึ้นในอาคารชอปเฮาส์ (Shophouse) ที่ไม่ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจมากนัก เป็นกิจกรรม 10 ประเภทหลักได้แก่

1. ส่วนบริการของผู้อยู่อาศัย(Resident service space) ใช้เป็นที่เก็บเสื้อผ้า ซักผ้า ตากผ้า เป็นต้น
2. ที่ว่างทางสังคม(Social space) เป็นที่ผู้อยู่อาศัยใช้รับแขก หรือลูกค้า
3. บริเวณค้าขาย(Shop space) จะอยู่ด้านหน้าสุดของอาคาร ใช้เป็นพื้นที่การซื้อค้าขายและบริการ
4. ส่วนรับประทานอาหาร (Dining space)
5. ส่วนปรุงอาหาร (Cooking space) พื้นที่ประกอบอาหาร
6. ส่วนพักผ่อน นอนหลับ (Relax and sleeping space) ใช้หลับนอนรวมถึงพื้นที่แต่งตัวด้วย
7. ห้องน้ำ พื้นที่ชำระล้างร่างกาย (Toilet and bathing space)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8. ส่วนพักผ่อนของครอบครัว (Family living) พื้นที่รวมสมาชิกในบ้าน ใช้นั่งคุย ดูโทรทัศน์
9. ส่วนพื้นที่การสัญจรภายใน (Circulation space) ที่ว่างที่เป็นทางเดินภายในอาคารรวมถึงโถง
10. ที่ว่างภายนอกอาคาร (Outside space)

ในปัจจุบันเราจะพบว่า การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงอาคารเก่าในหลายลักษณะเพื่อให้เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยที่ต้องการ ไม่ว่าจะเป็นการปรับเปลี่ยน (adaptation), การปรับปรุง (renovation), การฟื้นฟู (revitalization) เป็นต้น วิธีการทั้งหมดนี้คือ วิธีการรักษารูปลักษณะสำคัญและคุณค่าของอาคารไว้ แต่ในขณะเดียวกันก็จะพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงบางส่วนให้รองรับความต้องการแบบปัจจุบันได้ รวมทั้งประโยชน์ใช้สอยใหม่ที่จะเกิดขึ้นในอาคารเก่า นั้นจะต้องพยายามให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอาคารให้น้อยที่สุด สิ่งที่ดีที่สุดคือการใช้ประโยชน์ใช้สอยเดิมหรือเลือกประโยชน์ที่เหมาะสมกับคุณค่าและความหมายของอาคาร (ปิ่นรัชฎ์ กาญจนันชูลิติ, 2552)

2.4.2 การปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยภายในอาคาร

แนวคิดและหลักการปรับเปลี่ยนการใช้สอยอาคาร

การปรับปรุงและการเปลี่ยนแปลงการใช้งานอาคาร (Adaptive Re-use of Buildings) การเปลี่ยนแปลงบทบาทและการปรับตัวของอาคารทางประวัติศาสตร์เป็นการปรับเปลี่ยนอาคารเพื่อความยั่งยืนโดยการนำอาคารกลับมาใช้ใหม่แต่คงไว้ซึ่งสภาพดั้งเดิมของอาคาร หรือการนำอาคารกลับมาใช้ซ้ำโดยการเปลี่ยนประโยชน์การใช้งานใหม่ช่วยรักษาและคงไว้ซึ่งตัวตนของอาคารเดิมทางประวัติศาสตร์ การใช้ซ้ำคือการปรับตัวและรักษาความสำคัญของมรดกไม่ให้ตกอยู่ในสภาพทรุดโทรมสร้างยั่งยืนให้กับอาคารมากกว่าการสร้างอาคารใหม่เพื่อทดแทนอาคารเดิมทางประวัติศาสตร์

Kanchana K.S. Perera and Dilantha De Silva (2016 : 2) ได้กล่าวถึง Adaptive Re-use of Buildings ไว้ว่า การปรับเปลี่ยนการใช้งาน (Adaptive re-use) เป็นการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์การใช้งานอาคารใหม่โดยนำอาคารเก่าแก่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์มาปรับเปลี่ยนบทบาทเพิ่มประสิทธิภาพอาคารให้ทันสมัยและปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของผู้ใช้งานในปัจจุบัน โดยที่รักษาอาคารเดิมไว้แทนการรื้อถอนการนำอาคารกลับมาใช้ซ้ำช่วยลดต้นทุนการผลิตและช่วยฟื้นฟูรวมถึงช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับอาคารเดิม การดัดแปลงอาคารต้องเป็นไปในรูปแบบที่เหมาะสมไม่ส่งผลกระทบต่อตัวอาคารโดยตรง ในการออกแบบอาคารนั้นต้องมีความยืดหยุ่นต่อการปรับเปลี่ยนสภาพพื้นที่ภายในอาคารให้ตอบสนองต่อการแข่งขันภายในพื้นที่สังคมและเศรษฐกิจโดยรักษาของเดิมไว้แต่เปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์การใช้งานอาคารใหม่

Rhan See Chua, Atsushi Deguchi (2011 : 255) ได้กล่าวไว้ใน Sustainable Architecture and Urban Development ว่า ที่ตั้ง (Location) ของอาคารทางประวัติศาสตร์เป็นบทบาทสำคัญต่อการนำอาคารกลับมาใช้ใหม่เป็นการปรับตัวเพื่อมุ่งเน้นการท่องเที่ยวที่ขยายตัวขึ้น พื้นที่ทางประวัติศาสตร์เป็นจุดแข็งของพื้นที่ที่ผู้ประกอบการมักนำกลับมาใช้ประโยชน์เพื่อส่งเสริมการเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ห้องเที่ยวโดยนำอาคารอนุรักษ์มาปรับใช้เปลี่ยนหน้าที่ (Function) ที่ตอบสนองต่อผู้ใช้งานมากขึ้น เช่น ปรับเปลี่ยนเป็นที่พักเกสต์เฮาส์ ร้านอาหาร ร้านกาแฟ ร้านค้าหรือร้านขายของที่ระลึก การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้อาคารสูญเสียความเป็นส่วนตัวมากขึ้นจากดั้งเดิมที่อาคารมีไว้เพื่อเป็นที่พักอาศัย แต่เมื่อนำมาใช้ประโยชน์อาคารจะไม่มีความเป็นส่วนตัวอีกต่อไป

มนลิษา เพชรานนท์ (2545) ได้ศึกษารูปแบบการจัดวางพื้นที่ว่างในอาคารตึกแถวในภาคใต้ของประเทศไทย โดยกล่าวไว้ว่า ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนมีอิทธิพลต่อรูปแบบการใช้พื้นที่และแบบแผนการจัดวางพื้นที่ว่างภายในอาคารถึงแม้ลักษณะทางกายภาพของอาคารจะแตกต่างกัน โดยผิวเผินแล้วจะดูเหมือนว่าการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพของบ้านพักอาศัยจะส่งผลต่อรูปแบบการจัดวางพื้นที่ว่างภายใน แต่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมกลับเป็นตัวแปรหรือปัจจัยที่สำคัญมากกว่าที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการจัดระเบียบของพื้นที่บ้านพักอาศัย ส่วนกิจกรรมที่ต้องการความเป็นส่วนตัวมักจะถูกแยกออกจากพื้นที่อื่นๆในบ้านอย่างชัดเจน ความสัมพันธ์เชิงสังคมระหว่างผู้อยู่อาศัยด้วยกันและระหว่างผู้อยู่อาศัยกับแขกจากภายนอกจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเกิดกิจกรรมในพื้นที่บางพื้นที่ พฤติกรรมของคนในสังคมหนึ่งๆจะเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงการจัดระบบพื้นที่ภายในที่พักอาศัย การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพของบ้านไม่ได้เปลี่ยนการจัดระบบพื้นที่ภายในบ้านไปด้วยเมื่อสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้นรูปแบบการใช้งานพื้นที่ภายในบ้านจะเป็นไปในลักษณะที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น

พัทยา ตั้งไตรวัฒน์ (2545) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ของที่อยู่อาศัยกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัวได้กล่าวว่า “ตัวผู้อยู่อาศัยจะเป็นผู้กำหนดต่อเติมและเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยให้เกิดความเหมาะสมของการอยู่อาศัยต่อผู้นั้น” หมายความว่าผู้อยู่อาศัยจะเป็นผู้กำหนดในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในอาคารเอง ซึ่งจะเป็นการเพิ่มเติมบางอย่างหรือว่าซ่อมแซมส่วนที่หายไปก็ได้ ในกรณีอาคารเก่าก็เป็นการทำให้อาคารทางประวัติศาสตร์ยังคงอยู่และสามารถใช้งานได้

นิรมล เห่งตระกูล (2551) ศึกษาเรื่องการปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยกับการฟื้นฟูบูรณะย่านพาณิชย์กรรมเก่าและคลังสินค้าริมน้ำได้กล่าวถึงการปรับเปลี่ยนอาคารเก่า คือ การซ่อมแซม (Repairing) การเปลี่ยนแปลง (Change) ภายใต้กรอบอาคารเดิมเพื่อการใช้สอยสมัยใหม่โดยไม่ด้อยไปกว่าการก่อสร้างอาคารขึ้นใหม่ซึ่งถือเป็นกลุ่มความหมายเดียวกับการปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยใหม่ (Adaptive reuse) และการปรับปรุงอาคาร (Building Renovation) ที่ถือว่าเป็นระดับของการอนุรักษ์ระดับหนึ่งที่ยอมให้มีการเปลี่ยนแปลงอาคารได้บางส่วนในสัดส่วนและมีวิธีการที่เหมาะสม

วุฒิกกร แก้วชูศรี (2555) ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงการใช้งานพื้นที่และองค์ประกอบทางกายภาพภายในอาคารตึกแถวเก่า กล่าวว่าการใช้งานอาคารไประยะหนึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงอาคารที่อยู่อาศัยหรือที่ใช้งานเกิดขึ้น ผู้ใช้อาคารมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้งานให้เกิดความเหมาะสมกับตัวอาคารที่อยู่อาศัยส่วนหนึ่ง แต่ก็มีมีการปรับอาคารให้สอดคล้องตามการใช้งานตามความต้องการด้วย การเปลี่ยนแปลงการใช้งานพื้นที่มาจากหลายปัจจัย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เปลี่ยนแปลงการใช้อาคารคือ การเปลี่ยนแปลงผู้ใช้อาคารและการเปลี่ยนแปลงอาชีพเมื่อมีผู้ใช้งานอาคารรายใหม่การใช้งานพื้นที่อาคารจะเปลี่ยนไป ไม่ว่าจะเป็นทำให้ดีขึ้นทำให้เสียหายหรือทำให้ใหม่เพื่อเลียนแบบเดิม การใช้งานที่เกิดในอาคารหนึ่งอาจจะมีใช้งานเพียงกิจกรรมเดียวหรืออาจจะมีหลายกิจกรรมในอาคารเดียวกันก็ได้

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การปรับเปลี่ยนหรือการเปลี่ยนแปลงการใช้งานพื้นที่ภายในอาคาร มาจากตัวผู้อยู่อาศัยเป็นตัวกำหนดว่าจะปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงอย่างไรเพื่อให้สอดคล้องตามความต้องการเป็นการปรับเปลี่ยนประโยชน์ใหม่ให้เหมาะต่อการอยู่อาศัยหรือการใช้งาน ในด้านธุรกิจ กิจการ และอาชีพ ส่วนการปรับเปลี่ยนการใช้งานพื้นที่ภายในที่พักอาศัยจะขึ้นอยู่กับปัจจัยทางวัฒนธรรมและสังคมของครอบครัวนั้นจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบการใช้งานพื้นที่และกิจกรรมของพื้นที่ที่เฉพาะเจาะจง

2.3.3 สาเหตุของการปรับเปลี่ยนอาคาร,กฎหมายเงื่อนไข

การขยายตัวทางเศรษฐกิจทำให้เกิดการเจริญเติบโตของเมือง เมื่อเวลาผ่านไปอาคารเก่าแก่มักมีสภาพทรุดโทรมลง บางส่วนได้รับการดูแล บางส่วนถูกปรับเปลี่ยนดัดแปลงแก้ไข นับได้ว่าเป็นการขัดแย้งการพัฒนาทางธุรกิจและการรักษาเอกลักษณ์ของเมือง อีกทั้งเมื่อเกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้เมืองขยายตัวส่งผลกระทบต่อตึกแถวร้านค้าย่านเมืองเก่าที่ไม่สามารถค้าขายแบบดั้งเดิมโดยคนพื้นที่ทำให้ต้องขายและปล่อยเช่าให้คนภายนอกมาทำธุรกิจในพื้นที่เดิม โดยเฉพาะตึกแถว (Shophouse) ที่เป็นที่ยอมรับนำมาดัดแปลงแก้ไขปรับโฉมใหม่ให้ดูสวยงามมากขึ้น รวมไปถึงปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยพื้นที่ภายในเป็นการค้าขายเชิงธุรกิจรูปแบบใหม่ทดแทนการค้าขายแบบดั้งเดิม ด้วยเหตุนี้จึงมีการควบคุมดูแลให้อาคารเหล่านี้ยังคงไว้ซึ่งคุณค่าทางมรดกและวัฒนธรรมไม่ให้เสื่อมโทรมลงไป

เมื่อ พ.ศ. 2530 กรมศิลปากรได้จัดดำเนินการค้าเมืองเก่าให้เป็นกลุ่มอาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม ภูเก็ตจึงถูกบรรจุให้เป็นโครงการอนุรักษ์เมืองเก่าอยู่ในแผนสิ่งแวดล้อมของจังหวัดเพื่อตอบสนองต่อพระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อมฉบับปี 2535

กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมได้ออกประกาศให้มีการควบคุมการพัฒนาในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ตและได้กำหนดให้พื้นที่ 175 ไร่ ในย่านการค้าเมืองเก่าภูเก็ตเป็นเขตอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีการกำหนดความสูงของอาคารให้ไม่เกิน 12 เมตร และมีที่ว่างในที่ดิน 16% หากออกแบบอาคารในรูปแบบอาคารชิโนโปรตุกีส หากเป็นอาคารในรูปแบบอื่นต้องมีที่ว่างไม่น้อยกว่า 30%

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. ๒๕๔๖

เป็นระเบียบที่กำหนดกรอบและโครงสร้างองค์กรในการอนุรักษ์เมืองเก่า โดยหน่วยงานส่วนท้องถิ่นสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการได้ ในระเบียบนี้ “เมืองเก่า” หมายความว่า เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. เมืองหรือบริเวณของเมืองที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะแห่งสืบต่อมาแต่กาลก่อน หรือที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือมีลักษณะจำเพาะของสมัยหนึ่งในประวัติศาสตร์
2. เมืองหรือบริเวณของเมืองที่มีรูปแบบผสมผสานสถาปัตยกรรมต่างถิ่น หรือมีลักษณะเป็นรูปแบบวิวัฒนาการทางสังคมที่สืบต่อมาในยุคต่างๆ
3. เมืองหรือบริเวณของเมืองที่เคยเป็นตัวเมืองดั้งเดิมในสมัยหนึ่ง และยังคงมีลักษณะเด่นประกอบด้วยโบราณสถาน
4. เมืองหรือบริเวณของเมืองซึ่งโดยหลักฐานทางประวัติศาสตร์หรือโดยอายุ หรือโดยลักษณะแห่งสถาปัตยกรรม มีคุณค่าในทางศิลปะ โบราณคดีหรือประวัติศาสตร์

ระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าในประเทศไทย

มาตรา ๒๘๙

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรม และการฝึก อาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติการจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่นตามวรรคสอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญา ท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย” จากหลักการของรัฐธรรมนูญตามที่บัญญัติไว้ดังกล่าว จะเห็นได้ว่ารัฐได้รองรับสิทธิของบุคคลในการใช้ทรัพย์สินของตน ซึ่งการจำกัดสิทธิในการใช้ทรัพย์สินจะกระทำได้ภายใต้บังคับของกฎหมายเท่านั้น นอกจากนี้ รัฐยังบัญญัติรองรับสิทธิของประชาชนในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ ซึ่งการจำกัดสิทธิเสรีภาพของ บุคคลไม่สามารถกระทำได้แต่มีข้อยกเว้นไว้เฉพาะกรณีที่อาศัยอำนาจตามกฎหมาย ซึ่งกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็เป็นกรณีหนึ่งที่รัฐสามารถจำกัดสิทธิในการใช้ที่ดิน และเสรีภาพในการประกอบกิจการหรืออาชีพของประชาชน

แม้ว่าปัจจุบันอนุรักษ์ย่านเมืองเก่าภูเก็ต ไม่มีกฎหมายควบคุมให้ทำการอนุรักษ์อาคารที่เป็นของเอกชนที่กำลังดำเนินธุรกิจ เพราะอาคารเหล่านี้มิได้เป็นโบราณสถานหรือสาธารณะสมบัติที่มีคุณค่าที่สุดในระดับ๑ ดังนั้นจึงอาคารความร่วมมือจากภาคเอกชนเจ้าของอาคาร และกฎหมายเทศบาลบัญญัติในการอนุรักษ์อาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์นี้

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่บริเวณหน้าต่าง

การศึกษาพื้นที่บริเวณหน้าต่าง เป็นการศึกษาและรวบรวมงานวิจัยจากต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของหน้าต่างทั้งด้านสังคม บริบทสภาพแวดล้อม และการใช้งานด้านพื้นที่แบ่งความสัมพันธ์ออกเป็นหัวข้อ ดังนี้

- 2.4.1 ความสัมพันธ์ของหน้าต่างกับสังคม (Window Sociology)
- 2.4.2 ความสัมพันธ์ของหน้าต่างและบริบท (Window and Context)
- 2.4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างหน้าต่างกับพื้นที่ทำงาน (Window Workology)
- 2.4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับหน้าต่างร้านค้า (Window Behaviorology)

2.4.1 ความสัมพันธ์ของหน้าต่างกับสังคม (Window Sociology)

หน้าต่างถูกสร้างขึ้นโดยการเจาะรูผนังแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน ภายในและภายนอก เป็นทั้งการเชื่อมต่อและแยกโลกทั้งสองฝั่งออกจากกัน ทำหน้าที่เป็นช่องเปิดนำโลกภายนอกเข้าสู่สภาพแวดล้อมภายในและนำโลกภายในออกสู่ภายนอก หน้าต่างจึงเป็นสื่อกลางระหว่างพื้นที่ภายในและพื้นที่ภายนอก หน้าต่างนอกจากช่วยให้ลมพัดผ่านสบายมีแสงธรรมชาติส่องผ่านแล้ว ยังป้องกันผู้บุกรุกที่ไม่พึงประสงค์ที่พยายามเข้ามาภายใน เพื่อป้องกันสิ่งเหล่านี้จึงมีข้อจำกัดบางอย่างถูกนำมากำหนดฟังก์ชันการเปิดปิดเป็นผลแลกเปลี่ยนระหว่างภายในและภายนอก กลายเป็นข้อจำกัด ที่มีทั้งข้อดีและข้อเสียทำให้เป็นการจำกัดขอบเขตของหน้าต่าง (Hiroto Kobayashi, 2017)

Hideo Hama (2019) Professor, Faculty of Letters, Keio University ได้ตั้งคำถามในบทความวิจัยหน้าต่างสังคมวิทยา (Window Sociology) ไว้ว่า why we find looking through windows intriguing? ทำไมเราถึงมองผ่านหน้าต่างที่น่าสนใจ? นั้นเพราะว่าหน้าต่างเป็นสื่อ เมื่อคิดว่าหน้าต่างเป็น "สื่อ" แล้วเหตุผลที่ว่าทำไมการมองออกไปนอกหน้าต่างจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ โดยปกติคำว่า "สื่อ" หมายถึงสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยูและโทรทัศน์ บางคนอาจรู้สึกแปลกเมื่อได้ยินว่า windows คือ สื่อ สื่อ ในที่นี้เป็นพหูพจน์ของคำว่า สื่อกลาง หมายถึง "บางสิ่งที่อยู่ตรงกลาง" หรือ "ระหว่าง" มักจะใช้เพื่ออ้างถึงสิ่งที่ยืนอยู่ระหว่างบุคคลและวัตถุที่เป็นสื่อกลาง หน้าต่างเป็นสื่อที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์หรือประสบการณ์ระหว่างมนุษย์และวัตถุ ก่อให้เกิด windows as media กระจกหน้าต่างมีความโปร่งใสผู้มองมักจะเชื่อว่ามองเห็นสิ่งเดียวกันทั้งที่มีหรือไม่มีกระจก แต่ตามความจริงก็คือเราเห็นสิ่งต่าง ๆ ในมุมมองเดียวกันแตกต่างกันโดยมีหรือไม่มีหน้าต่าง ประสบการณ์ของผู้มองเปลี่ยนไปอย่างไรเมื่อมุมมองของเราถูกสื่อด้วยกระจกหน้าต่างและสิ่งปิดกั้น การมองผ่านหน้าต่างในห้วงอารมณ์ความสุข ทุกข์ หรือเหงาอยู่ที่ประสบการณ์ของผู้มองที่ใช้หน้าต่างเป็นสื่อ

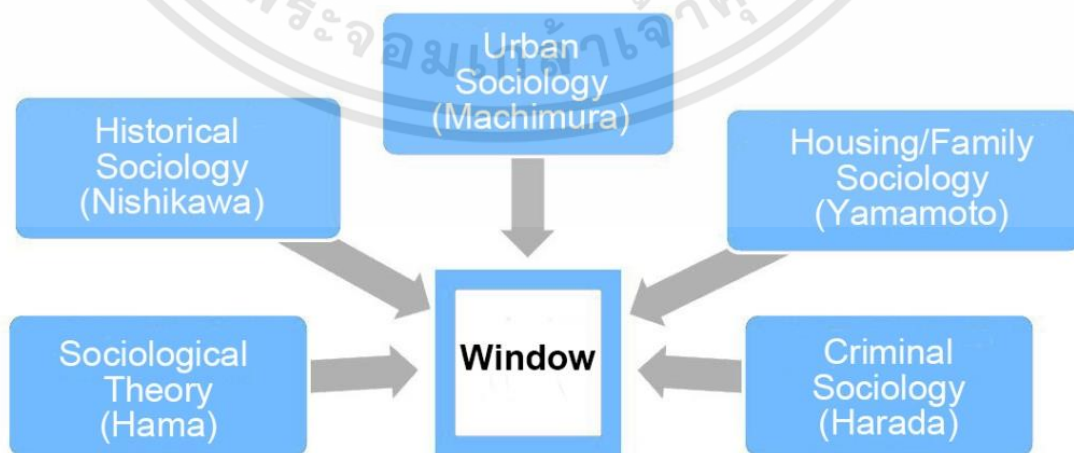
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.33 Edward Hopper City Sunlight , 1954 and Morning Sun , 1952
 [Online]. Available : <http://www.edwardhopper.net>

หน้าต่างในภาพวาดสื่อถึงความรู้สึกของผู้หญิงในภาพที่มองออกไปนอกหน้าต่างต่าง ว่า ขณะนั้นเธอมีความรู้สึกเช่นไรอาจมีความสุข ทุกข์ เหงา สับสน หรือเศร้าที่ต้องการถ่ายถอดออกไป ภายนอกหน้าต่าง หน้าต่างจึงเป็นเสมือนตัวเชื่อมความรู้สึกอย่างหนึ่งของผู้มอง ทำไมผู้คนถึงชอบมอง ออกไปภายนอกหน้าต่างอาจเป็นเพราะคนเหล่านั้นต้องการถ่ายถอดความรู้สึกออกไปผ่านตัวกลาง อย่างหน้าต่างก็เป็นได้ (Mayu Takasugi, 2011)

Takashi Machimura (2019) Professor, Graduate School of Social Sciences, Hitotsubashi University ในบทความหน้าต่างสังคมวิทยา (Window Sociology) ได้ให้คำจำกัด ความไว้ว่า “หน้าต่างสร้างสังคม สังคมสร้างหน้าต่าง” (Windows make society; Society makes windows) หากให้เลือกระหว่างสังคมที่มีหน้าต่างกับสังคมที่ไม่มีหน้าต่าง คนส่วนใหญ่จะเลือก สังคมที่มีหน้าต่าง “ หน้าต่าง” มีความสำคัญในสังคมวิทยาที่เกี่ยวกับสังคมและมนุษย์โดยนักสังคม วิทยาได้ให้คำจำกัดความคุณลักษณะของ "สังคมหน้าต่าง" (sociology of windows) ตามผัง ข้างต้นไว้ดังนี้ หน้าต่างคือศูนย์กลาง หน้าต่างเป็นสังคมเมือง หน้าต่างเป็นสังคมของผู้อยู่อาศัยและ ครอบครัว หน้าต่างเป็นตัวบอกประวัติศาสตร์ของสังคม และหน้าต่างยังสามารถก่อให้เกิด อาชญากรรมได้เช่นกัน

รูปที่ 2.34 สังคมวิทยาของหน้าต่าง. [Online].

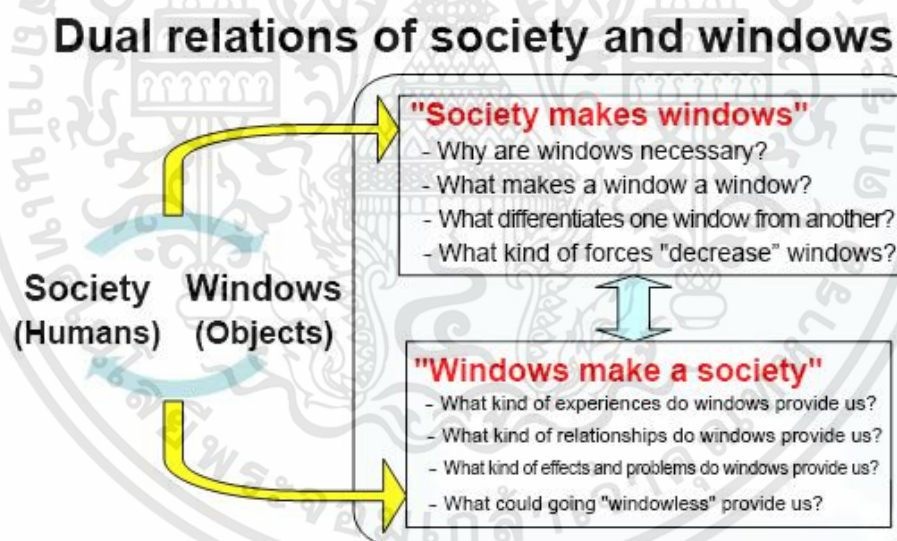
Available : <https://madoken.jp/en/research/window-sociology/3450/>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน้าต่างเป็นศูนย์กลางของพฤติกรรมและกิจกรรมทางสังคมหลายอย่าง อาทิ หน้าต่างเป็นพื้นที่สังคมของครอบครัว หากเปรียบห้องนั่งเล่นเป็นจุดศูนย์กลางของบ้าน หน้าต่างก็ปรากฏให้เห็นในห้องนั่งเล่นที่มีเกือบทุกบ้าน ในร้านอาหารหลายแห่งที่มีความแออัดหากมีสักมุมที่มีโต๊ะริมหน้าต่างคนส่วนใหญ่ก็เลือกที่จะไปกระจุกตัวอยู่จุดๆนั้น นั่นก็เพราะหน้าต่างช่วยลดความแออัดในพื้นที่ของสังคมทำให้ที่แห่งนั้นดูปลอดโปร่งขึ้น ในห้องสมุดที่ต้องการสมาธิและความจดจ่อ กับหนังสือหน้าต่างเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่ผู้คนมักเลือกพักสายตาด้วยการมองออกไปนอกหน้าต่างทำให้ลดความตึงเครียดจากการอ่านหนังสือได้เช่นกัน จะเห็นได้ว่าในทุกบริเวณพื้นที่ที่มีหน้าต่างมักเป็นจุดดึงดูดของผู้คนในสังคมให้มารวมตัวใช้พื้นที่

ความสัมพันธ์แบบคู่ของสังคมและหน้าต่าง (Dual relations of society and windows)

“พื้นที่สังคมและมนุษย์” มีความสัมพันธ์แบบกำหนดคู่ระหว่างสังคมและหน้าต่าง กล่าวคือ “สังคมสร้างหน้าต่าง” และในเวลาเดียวกัน “หน้าต่างก็สร้างสังคม” ด้วยเช่นกัน โดยการเชื่อมโยงองค์ประกอบอื่นๆเข้าด้วยกันตามความต้องการของมนุษย์ ดังที่อธิบายไว้ในแผนภาพด้านล่างถึงคำถามที่มักเกิดขึ้นเมื่อเราคิดถึงความสัมพันธ์แบบคู่นี้

รูปที่ 2.35 คำถามความสัมพันธ์ของหน้าต่าง. [Online].

Available : <https://madoken.jp/en/research/window-sociology/3450/>

หน้าต่างทำให้ผู้คนมีความสุข แต่ถ้าหากสังคมไม่มีหน้าต่างจะเป็นเช่นไรย่อมทำให้เกิดความหดหู่เช่นเดียวกันบ้านที่ไม่มีหน้าต่างจะให้ความรู้สึกถูกจองจำ ดังนั้นสิ่งที่สำคัญคือการรักษา “สังคมที่มีหน้าต่าง” หน้าต่างจะให้ประสบการณ์และพลังของ “ความสุข” แก่สังคม ประเทศญี่ปุ่นที่ประชากรกำลังหดตัวมีแนวโน้มของบ้านที่ว่างไร้ผู้อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ กลายเป็นสัญลักษณ์ของสังคมที่กำลังจางหายไปทำให้เกิดการสูญเสียกิจกรรมที่เกิดขึ้นบริเวณหน้าต่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.3 ความสัมพันธ์ของหน้าต่างและบริบท (Window and Context)

Yoshiharu Tsukamoto (2010) ทำการวิจัยภาคสำรวจได้เดินทางไปทั่วโลกเพื่อศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมของหน้าต่างนับร้อยๆแห่งรวมถึงพื้นที่ภายในและภายนอกอาคารที่เชื่อมโยงกัน ได้บรรยายไว้ว่า หน้าต่างสามารถสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมเมืองและสังคมได้ไม่ซ้ำกันรวมถึงกิจกรรมอื่นๆอีกมากมาย หน้าต่างมีเสน่ห์และความน่าหลงใหลในตัวของมัน ช่วยสร้างช่องว่างที่เป็นพื้นที่เชิงบวกให้กับพื้นที่ภายในอาคาร หน้าต่างในแต่ละสถานที่ในแต่ละบริบทจะมีลักษณะพฤติกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ไม่เหมือนกัน

รูปที่ 2.36 window space piazza dello spirito santo

ที่มา: Yoshiharu Tsukamoto. “Windows Scape” 2015. 264

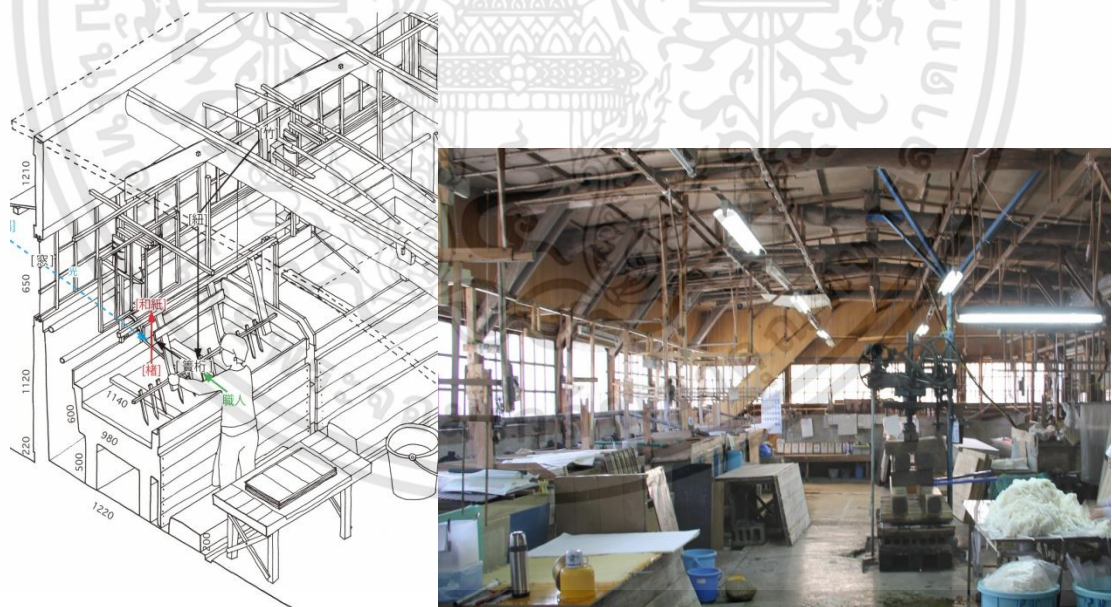
หน้าต่างจะมีลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมากในด้านสภาพอากาศและวัฒนธรรมพื้นที่ที่เป็นทะเลทรายและพื้นที่ที่หนาวเย็นหน้าต่างจะแตกต่างกันชัดเจน ความหลากหลายของหน้าต่างหรือความใกล้เคียงกันของหน้าต่างสามารถจับความคล้ายคลึงกันได้ง่ายเช่น จุดขนส่งที่สำคัญอย่างบริเวณชายฝั่งทะเลหรือเมืองท่า พื้นที่เหล่านี้จะเป็นพื้นที่ที่ประชากรมาอาศัยอยู่มากมีลักษณะทางสังคมที่ร่ำรวยเพื่อติดต่อค้าขายแลกเปลี่ยน วัฒนธรรมรูปแบบสถาปัตยกรรมจะถ่ายทอดและได้รับอิทธิพลผ่านเมืองท่า ความลึกทางวัฒนธรรมของเมืองหรือภูมิภาคเหล่านี้สะท้อนให้เห็นในหน้าต่างที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างภายในและภายนอกของอาคาร เมื่อผ่านการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันวัฒนธรรมรูปแบบจะได้รับอิทธิพลจากสถานที่แห่งหนึ่งไปสู่สถานที่อีกแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากการเดินทางค้าขายแลกเปลี่ยนที่นอกจากจะแลกเปลี่ยนการค้าต่อกันแล้วยังแลกเปลี่ยนรูปแบบสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมต่อกันด้วย (Yoshiharu Tsukamoto, 2010)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างหน้าต่างกับพื้นที่ทำงาน (Window Workology)

Window Workology เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจดำเนินการโดย Yoshiharu Tsukamoto laboratory อาจารย์ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์และวิศวกรรมอาคาร จากสถาบันเทคโนโลยีแห่งโตเกียว สำรวจหน้าต่างที่ทำงานร่วมกับผู้คนโดยใช้องค์ประกอบจากธรรมชาติ ผู้คน และสถานที่แวดล้อมที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่และสถานที่ทำงานในท้องถิ่นเมืองต่างๆในญี่ปุ่น ยกตัวอย่างบางส่วนจากงานวิจัยที่อธิบายได้ดังนี้

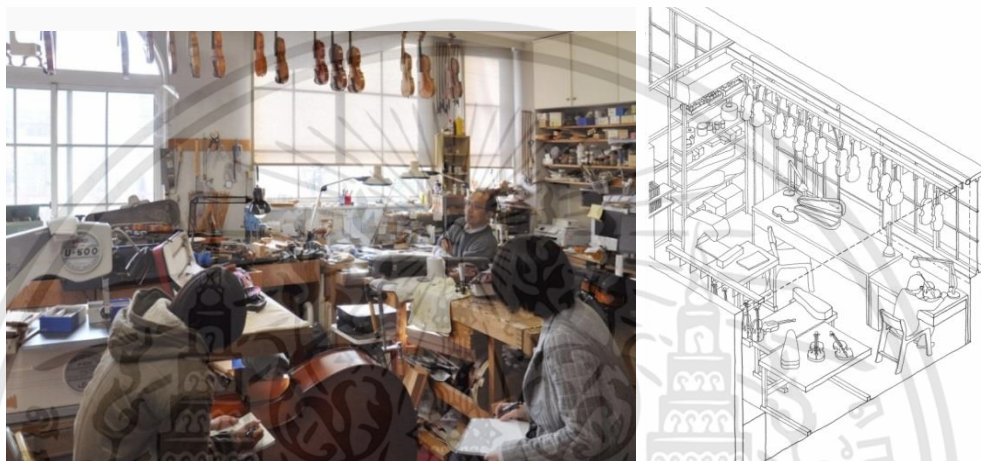
โรงงานกระดาษเทนจิน ซานชิโกโจ (Tenjin Sanshi Kojo) ตั้งอยู่ที่เมืองอุจิโกะ (Uchiko) จังหวัดเอะฮิเมะ (Ehime) ประเทศญี่ปุ่น เป็นโรงงานกระดาษอายุ 90 ปีที่เชี่ยวชาญในการทำกระดาษญี่ปุ่นทำมือ (Ozu washi) โดยใช้เทคนิคแบบดั้งเดิมที่รู้จักกันในชื่อฮิคินางาชิซูกิกระดาษที่ทำขึ้นจะถูกจุ่มลงในส่วนผสมของเยื่อกระดาษและน้ำซำๆ เมื่อได้รับความหนาของเยื่อกระดาษที่ต้องการแล้วจะถูกแยกออกเป็นกระดาษเปียกเก็บไว้ในสแต็ก บริเวณพื้นที่ทำงานริมหน้าต่างที่เรียงรายไปด้วยหน้าต่างไม้บานเลื่อนที่ให้แสงจากธรรมชาติส่องมายังพื้นที่ทำงาน พื้นที่ริมหน้าต่างนี้ช่างฝีมือจะใช้ในการตรวจสอบความหนาของกระดาษ หน้าต่างจะแบ่งออกเป็นสามแถวและสามคอลัมน์ติดตั้งกระจก 9 บาน บานหน้าต่าง 2 แถวบนจะเป็นบานหน้าต่างกระจกฝ้า ส่วนบานหน้าต่างแถวล่างจะโปร่งใสให้แสงส่องกระจายเข้ามายังพื้นที่ทำงานสม่ำเสมอ

รูปที่ 2.37 พื้นที่ทำงานบริเวณหน้าต่างโรงงานกระดาษเทนจิน ซานชิโกโจ จ.เอะฮิเมะ, ญี่ปุ่น.[Online]
Available : <https://madoken.jp/en/research/window-workology/4196/>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในร้านขายเครื่องสายมัตสึโมโตะชิน (Matsumoto Shin String Shop) ในเมืองโมริโอะกะ จังหวัดอิวาเตะ เป็นสตูดิโอไวโอลินที่ก่อตั้งขึ้นในปีค.ศ. 2471 ให้บริการในการผลิตและซ่อมแซมเครื่องสายไวโอลินและเซลโล่ ในการผลิตเครื่องดนตรีเหล่านี้จำเป็นต้องใช้แสงจากธรรมชาติเข้ามาเพื่อช่วยให้ช่างสามารถระบุความผิดปกติของพื้นผิวเครื่องดนตรีได้ชัด เป็นการใช้ประโยชน์จากแสงธรรมชาติโดยจัดพื้นที่ทำงานบริเวณหน้าต่างที่แสงสว่างเพียงพอสำหรับการทำงาน เมื่อเครื่องดนตรีผ่านกระบวนการเคลือบและอบแห้งแล้ว ไวโอลินจะถูกนำมาแขวนห้อยไว้บนรางเพดานเพื่อรอขั้นตอนแกะสลักที่จำเป็นต้องใช้แสงธรรมชาติริมหน้าต่างช่วยเช่นเดียวกัน และการเปิดปิดหน้าต่างก็มีผลต่อฝุ่นของขี้เลื่อยไม้ที่อยู่บนโต๊ะทำงานของช่าง

รูปที่ 2.38 พื้นที่ทำงานบริเวณหน้าต่างร้าน เครื่องสายมัตสึโมโตะชิน จ.อิวาเตะ, ญี่ปุ่น. [Online]. Available : <https://madoken.jp/en/research/window-workology/6083/>

ในร้านทำเครื่องจักรสานไม้ไผ่ทาเกะโกโบะ (Takekobo) ตั้งอยู่ที่เมืองอุจิโกะ (Uchiko) จังหวัดเอะฮิเมะ (Ehime) ประเทศญี่ปุ่น เป็นร้านเก่าแก่อายุประมาณ 140ปี หน้าต่างบริเวณพื้นที่นี้แบ่งเป็นสองชั้นประกอบด้วยประตูบานเลื่อนและหน้าต่างบานพับ หน้าต่างบานพับจะถูกซ่อนอยู่บนฝ้าเพดานชายคา เมื่อเปิดร้านจะต้องเลื่อนประตูชั้นแรกออกด้วยการดันหน้าต่างชั้นสองโดยดันขึ้นไปซ่อนบนเพดานชายคาของชานบ้าน ช่างสานไม้ไผ่จะนั่งทำงานบริเวณหน้าต่างที่มีแสงธรรมชาติส่องนี้ ลูกค้าที่ผ่านไปมามักจะมานั่งพักทักทายพูดคุยกับช่างบนชานบ้านนอกหน้าต่าง

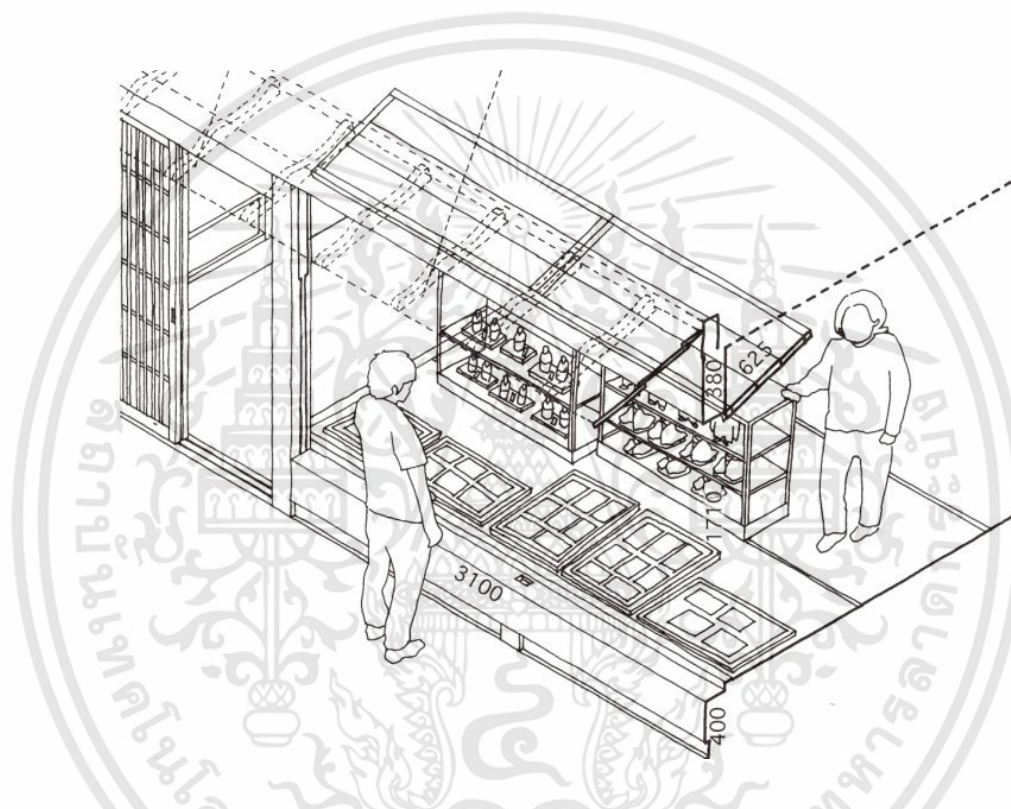

รูปที่ 2.39 พื้นที่ทำงานบริเวณหน้าต่างร้านเครื่องสานไม้ไผ่ทาเกะโกโบะ, ญี่ปุ่น. [Online].

Available : <https://madoken.jp/en/research/window-workology/5478/>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไมอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ร้าน ฟุจิยะ (Fujiya Souvenir Shop) สร้างขึ้นประมาณปีค.ศ. 1830 ในเมืองนาระ นากาโนะ หน้าต่างของร้านหันหน้าออกถนนโดยหน้าต่างส่วนบนติดตั้งบานหน้าต่างที่เรียกว่า Shitomido หรือบานหน้าต่างแบบบานพับขึ้นบน ส่วนล่างติดตั้งประตูไม้และกระจกสามารถเลื่อนออกตามแนวเสา ประตูหน้าต่างทุกบานจะเปิดโล่งเต็มพื้นที่เมื่อร้านเปิดทำการในทุกวัน เมื่อฤดูร้อนมาถึงเจ้าของร้านจะนำม่านหวายบังแสงแบบญี่ปุ่น (sudare) มาแขวนเพื่อบังแดดบริเวณชายคา ด้านนอกหน้าต่าง เมื่อถึงงานเทศกาลดนตรีฤดูร้อนขบวนพาเหรดจะผ่านหน้าร้าน ผู้เข้าร่วมขบวนจะได้รับสาเกจากบริเวณหน้าต่างร้านนี้

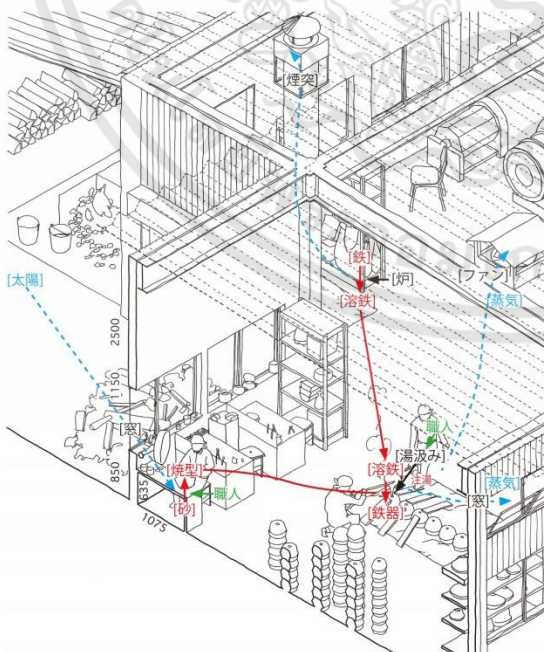

รูปที่ 2.40 พื้นที่บริเวณหน้าต่างร้าน มาจิจยะ (Fujiya Souvenir Shop) , ญี่ปุ่น. [Online].

Available : <https://madoken.jp/en/research/window-workology/4200/>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โรงหล่อ Nanbu tekki (ironware) ในเมืองโอะซู (Oshu) , จังหวัดอิวาเตะ (Iwate) สถานที่แห่งนี้เป็นโรงหล่อผลิตกาต้มน้ำเหล็ก พื้นที่ทำงานต่างๆถูกจัดวางตามแนวหน้าต่าง ในขณะที่ศูนย์กลางของพื้นที่นั้นถูกปล่อยให้เป็นที่สำหรับวางเตารีดในระหว่างกระบวนการผลิต การผลิตแม่พิมพ์หล่อเกิดขึ้นในพื้นที่บริเวณหน้าต่าง หน้าต่างส่วนนี้จะหันหน้าไปทางทิศใต้เพื่อให้คนงานฝีมือสามารถมองเห็นการทำงานและพื้นผิวของแม่พิมพ์ได้อย่างชัดเจน คนงานฝีมือจะปรับทิศทางตัวเองเพื่อให้แสงเข้ามาจากด้านหน้าขวา โรงหล่อแห่งนี้มีเพดานและหน้าต่างที่สูงและยื่นออกไปด้านนอกซึ่งสามารถใช้งานได้โดยการดึงสายเพื่อปล่อยควัน หน้าต่างเหล่านี้จะเปิดอย่างเต็มที่ทุกครั้งที่มีการใช้งานเตาแม้ว่าในขณะนั้นจะเป็นช่วงฤดูหนาว เนื่องจากต้องการให้พื้นที่ระบายควันออกได้เร็วกว่าการใช้พัดลมดูดอากาศที่อยู่ตรงกลางของอาคาร โดยพื้นที่หล่อจะทำได้ด้วยดินอัดแทนที่จะคอนกรีตเพื่อป้องกันโลหะที่หลอมละลายจากการสาด

รูปที่ 2.41 พื้นที่ทำงานบริเวณหน้าต่างโรงหล่อ Nanbu tekki (ironware) , ญี่ปุ่น. [Online].

Available : <https://madoken.jp/en/research/window-workology/4167/>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.5 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับหน้าต่างร้านค้า (Window Behaviorology)

พฤติกรรมหน้าต่าง (Window Behaviorology) เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจดำเนินการโดย Yoshiharu Tsukamoto laboratory อาจารย์ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์และวิศวกรรมอาคาร จากสถาบันเทคโนโลยีแห่งโตเกียว (Tokyo Institute of Technology) สำรวจการใช้หน้าต่างอาคารต่างๆของผู้คนในชีวิตประจำวัน หน้าต่างกับองค์ประกอบจากธรรมชาติ แสง ลม ผู้คน และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นบริเวณโดยรอบหน้าต่างในต่างประเทศ ยกตัวอย่างบางส่วนจากงานวิจัยของ YKK AP's Windowology research ในส่วนของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในหน้าต่างร้านค้า(Shop Store) ดังนี้

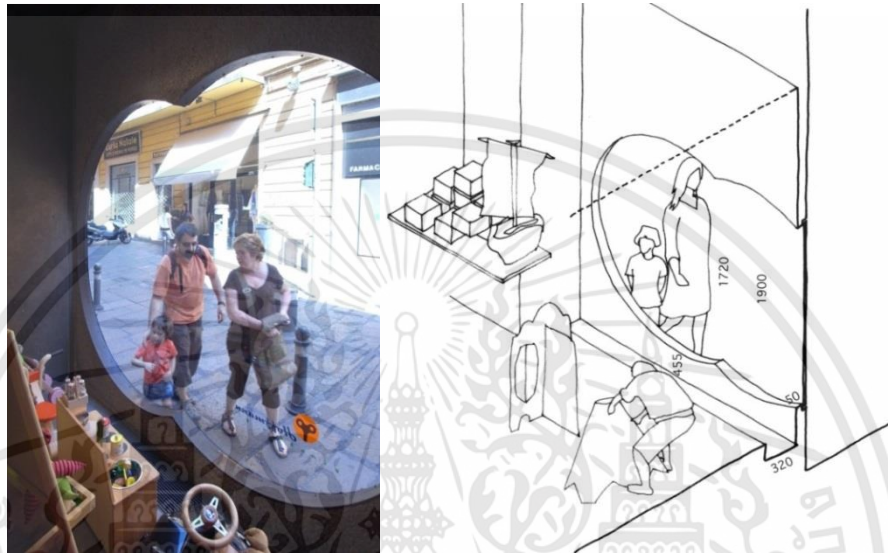
Hintermayer ร้านหนังสือในกรุงเวียนนา (Vienna) ประเทศออสเตรีย พื้นที่หน้าต่างทั้งภายในและภายนอกร้านหนังสือแห่งนี้จะจัดวางสินค้าหรือหนังสือขนาดเล็กตั้งไว้บนขอบผนังที่ยื่นออกมาจากหน้าต่าง หน้าต่างส่วนนี้เป็นเสมือนตู้โชว์สำหรับคนที่อยู่ด้านนอก ด้านนอกหน้าต่างจะทำหน้าที่เป็นชั้นวางหนังสือของร้าน มีการจัดแสดงหนังสือไว้เพื่อให้ผู้คนที่ผ่านไปมาที่เดินผ่านสามารถรับฟรีกลับไปได้ แสงที่ส่องผ่านหน้าต่างจะส่องสว่างลึกถึงสินค้าที่แสดงอยู่ข้างใน ขณะที่ขอบหน้าต่างด้านนอกจะสร้างความต่อเนื่องของวัตถุจากภายในสู่ภายนอก หน้าต่างร้านแห่งนี้ทำหน้าที่เป็นหน้าต่างแสดงสินค้าและใช้สำหรับให้แสงสว่าง พฤติกรรมที่เกิดในพื้นที่แห่งนี้จะเป็นการดึงดูดพฤติกรรมความสนใจของผู้เดินผ่านไปมาจ้องมองและยื่นเลือกสินค้า

รูปที่ 2.42 พื้นที่บริเวณหน้าต่างร้านหนังสือ Hintermayer เวียนนา ประเทศออสเตรีย. [Online]. Available : <https://madoken.jp/en/research/window-behaviorology/1509/>

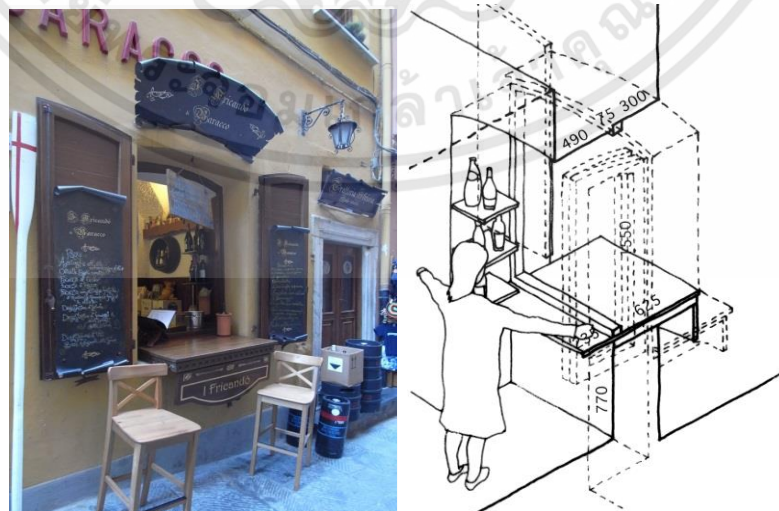
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน้าต่างร้านของเล่น Via Altabella Toyshop ใน Bologna ประเทศอิตาลี โดย Carlo Scarpa หน้าต่างมีรูปร่างกลมสองรูปประกบกันคล้ายรูปแอปเปิ้ล หน้าต่างของร้านแห่งนี้ใช้ขายของเล่นเด็กเป็นหน้าต่างแสดงหันหน้าสู่ถนนทำหน้าที่ส่วนแสดงสินค้าระดับของหน้าต่างจะอยู่ในระดับเตี้ยที่เด็กสามารถมองเห็นได้จากภายนอก พฤติกรรมที่เกิดในพื้นที่แห่งนี้จะเป็นการดึงดูดพฤติกรรมความสนใจของเด็กที่เดินผ่านไปจ้องมองมายังของเล่นภายในร้าน

รูปที่ 2.43 พื้นที่บริเวณหน้าต่างร้าน Via Altabella Toyshop, Bologna ประเทศอิตาลี. [Online]. <https://madoken.jp/en/research/window-behaviorology/1539/>

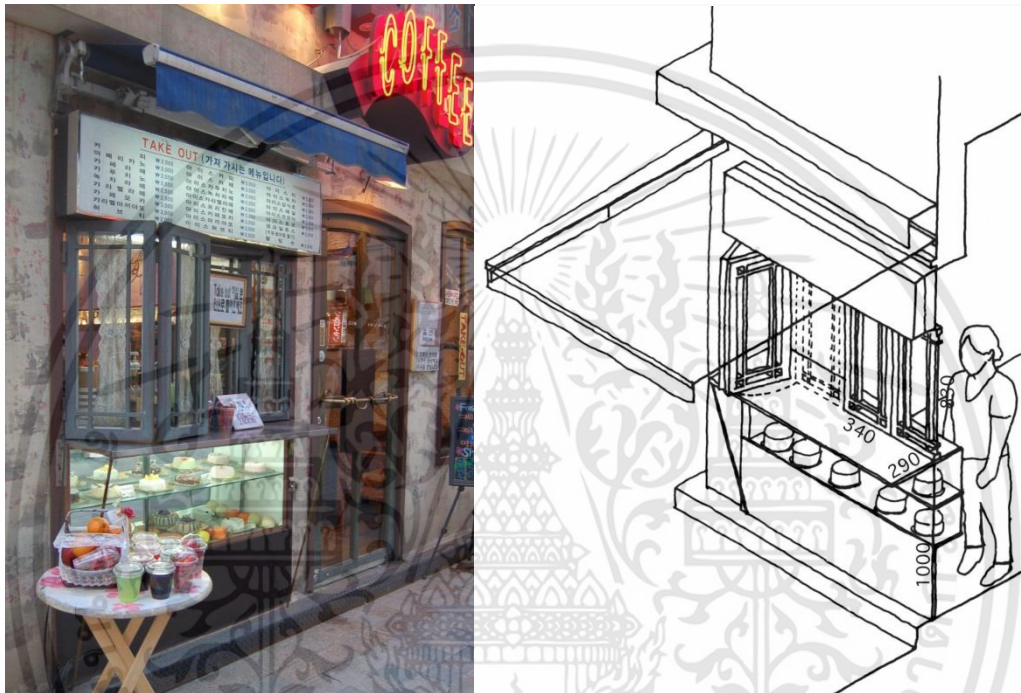
หน้าต่างร้านอาหาร Osteria Baracco ใน Porto Venere ประเทศอิตาลี หน้าต่างโค้งประตูบานเพี้ยมพับจากด้านใน ซึ่งกลายมาเป็นกระดานเมนูแสดงรายชื่อไวน์และเครื่องดื่ม สามารถเปิดปิดได้เมื่อมีพายุและขอบหน้าต่างที่ยื่นออกมาของร้านใช้เป็นโต๊ะเล็กๆสำหรับรับประทานอาหารด้านนอก

รูปที่ 2.44 พื้นที่บริเวณหน้าต่างร้านอาหาร Osteria Baracco, Porto Venere ในอิตาลี. [Online]. <https://madoken.jp/en/research/window-behaviorology/1519/>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน้าต่างร้านกาแฟ Coffee & Cake ในเมียงดง (Myeongdong) กรุงโซล(Seoul) ประเทศเกาหลีใต้ หน้าต่างของร้านประกอบด้วยหน้าต่างพับกรอบโลหะด้านบน และหน้าต่างตู้โชว์ที่มีประตูกระจกบานเลื่อนด้านล่างโดยติดตั้งแผ่นอลูมิเนียมเพิ่มเติมสามารถพับขึ้นกลายเป็นโต๊ะบาร์ของหน้าต่าง ทั้งยังใช้เป็นกันสาดพับเก็บได้อีกด้วยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน ด้านในและด้านนอก พื้นที่หน้าต่างหน้าร้านใช้เป็นที่สั่งสินค้าสำหรับผู้รับเค้กหรือกาแฟกลับบ้าน เป็นพื้นที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนของร้าน พฤติกรรมที่เกิดในพื้นที่แห่งนี้จะเป็นการเลือกซื้อสินค้า

รูปที่ 2.45 พื้นที่บริเวณหน้าต่างร้านกาแฟ Coffee & Cake ในเมียงดง กรุงโซล. [Online]. Available : <https://madoken.jp/en/research/window-behaviorology/1436>

สรุปจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพื้นที่บริเวณหน้าต่าง

หน้าต่างเป็น “พื้นที่ทางสังคม” เป็นส่วนที่เชื่อมโยงองค์ประกอบต่างๆโดยมีมนุษย์เป็นผู้กำหนดการใช้งาน หน้าต่างเป็นเสมือนพื้นที่สังคมระหว่างอาคารกับผู้อยู่อาศัย กิจกรรมหลากหลายอย่างมักเกิดในพื้นที่บริเวณหน้าต่างอาจเปรียบได้ว่าหน้าต่างสร้างพื้นที่กิจกรรม ยกตัวอย่างเช่น พื้นที่บริเวณหน้าต่างเป็นจุดพักผ่อนของบ้าน มักจะพบในพื้นที่ห้องนั่งเล่น ห้องนอน เป็นพื้นที่ที่มีสถานะน่าสบายที่ทำให้คนต้องการพักผ่อน และพื้นที่บริเวณหน้าต่างเป็นพื้นที่สำหรับการทำงาน มีงานหลากหลายประเภทที่ต้องการแสงสว่างจากหน้าต่างเพื่อช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น การใช้พื้นที่บริเวณหน้าต่างในแต่ละอาคารไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับผู้ใช้งานในอาคารเหล่านั้นว่ามีจุดประสงค์ในการใช้พื้นที่บริเวณหน้าต่างอย่างไร บางอาคารอาจไม่มีการใช้งานที่พิเศษอะไรใช้เพื่อรับแสงและลม แต่บางอาคารพื้นที่บริเวณหน้าต่างอาจสำคัญมากกว่านั้น เช่น พื้นที่บริเวณหน้าต่างของโรงงานในญี่ปุ่นที่ใช้ประโยชน์จากพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ตรวจสอบความละเอียดของงานฝีมือโดยเฉพาะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาและวิเคราะห์การใช้งานพื้นที่บริเวณหน้าต่างทางด้านกายภาพเพื่อหาความสัมพันธ์ของพื้นที่บริเวณหน้าต่าง และการเปลี่ยนแปลงประโยชน์ใช้สอยที่เกิดขึ้นในพื้นที่บริเวณหน้าต่างภายในอาคารตึกแถวเพื่อการค้าย่านเมืองเก่าภูเก็ตในปัจจุบัน ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสำรวจ สัมภาษณ์และศึกษาจากเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยภายใต้ขั้นตอนการดำเนินวิจัย 4 ส่วน ได้แก่

- 3.1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และอาคารที่ใช้เป็นกรณีศึกษา
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย เครื่องมืองานวิจัยเชิงคุณภาพออกแบบตามวัตถุประสงค์งานวิจัย
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและลงพื้นที่สำรวจภาคสนาม
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล การจำแนกและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือวิจัย

3.1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ข้อมูลส่วนที่ 1 เป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ พัฒนาการของหน้าต่างและช่องแสงในงานสถาปัตยกรรม เพื่อให้เข้าใจถึงพัฒนาการของช่องแสงที่มีมาตั้งแต่ในอดีต, สถาปัตยกรรมโคโลเนียลสไตล์และอิทธิพลที่ก่อให้เกิดสถาปัตยกรรมแบบอาณานิคมขึ้นในภูเก็ต, การใช้พื้นที่ภายในอาคารอนุรักษ์, การปรับเปลี่ยนพื้นที่ของอาคารที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ศึกษางานวิจัยและหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยภายในพื้นที่ และความสัมพันธ์ของหน้าต่างกับพื้นที่ภายในอาคาร (Windows space)

ในการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นและการทบทวนวรรณกรรมของงานวิจัยและหนังสือที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปเป็นหัวข้อในการศึกษาโดยสังเขปได้ดังนี้

1. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการหน้าต่างและช่องแสงในสถาปัตยกรรม เพื่อให้เข้าใจถึงพัฒนาการของช่องแสงที่มีมาแต่ในอดีตประกอบไปด้วย พัฒนาการของช่องแสงและหน้าต่าง หน้าต่างกับวัฒนธรรม ความเชื่อ ทิศทาง ตำแหน่งที่ตั้ง และความสำคัญของหน้าต่าง
2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมโคโลเนียลสไตล์ในภูเก็ต อิทธิพลที่ก่อให้เกิดสถาปัตยกรรมแบบอาณานิคมขึ้นในภูเก็ตประกอบไปด้วย ยุคอาณานิคมกับอิทธิพลโคโลเนียลสไตล์ในไทย การก่อให้เกิดสถาปัตยกรรมโคโลเนียลในภูเก็ต ที่ตั้งและรูปแบบลักษณะทั่วไปของหน้าต่างอาคารตึกแถวในย่านเมืองเก่าภูเก็ต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้พื้นที่ภายในอาคารอนุรักษ์ การปรับเปลี่ยนการใช้พื้นที่ของอาคารที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาประกอบไปด้วย การปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยในอาคารอนุรักษ์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนการใช้สอยและสาเหตุของการปรับเปลี่ยนอาคาร

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การทบทวนงานวิจัยในไทยและต่างประเทศ ประกอบด้วย การปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยภายในพื้นที่อาคารเก่า ความสัมพันธ์ของหน้าต่างกับพื้นที่ภายในอาคาร (Windows space) และการใช้งานพื้นที่บริเวณหน้าต่าง

ข้อมูลส่วนที่ 2 ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเบื้องต้นของอาคารเก่าอนุรักษ์โคโลเนียลภูเก็ต ตึกแถวที่ยังคงอยู่อาศัยและประกอบกิจการค้าบริเวณ ถ. กลาง การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้งานอาคารในปัจจุบัน นำมาจัดทำข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำความเข้าใจภาพรวมของอาคารตามวัตถุประสงค์และขอบเขตในการวิจัย

3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ส่วนของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยเลือกทำการศึกษาผู้ใช้อาคารซึ่งเป็นเจ้าของอาคารหรือผู้เช่าอาคารตึกแถวเพื่อการค้า (Shophouse) ในปัจจุบัน บริเวณถ.กลาง ช.รมณีย์ และถนนกระบี่ จ.ภูเก็ต การเลือกผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นผู้ใช้งานอาคารในปัจจุบัน ตามอาคารที่ได้เลือกแบบเจาะจง 2 ประเภท คือ อาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ากระแสนิยม และอาคารตึกแถวการค้าดั้งเดิม โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจะประกอบไปด้วย เจ้าของอาคารหรือผู้เช่า ในกรณีที่เจ้าของอาคารหรือผู้เช่าไม่อยู่ในพื้นที่ ผู้วิจัยเลือกสอบถามข้อมูลจากผู้จัดการร้านหรือดูแลร้านซึ่งเป็นผู้ใช้งานอาคารในปัจจุบันเป็นหลัก

สำหรับอาคารที่ใช้เป็นกรณีศึกษา คือ อาคารตึกแถวที่อยู่ในเขตพื้นที่เมืองเก่าภูเก็ต (Phuket Old town) ประกอบไปด้วยอาคารตึกแถวเพื่อการค้าเชิงพาณิชย์ อาคารตึกแถวเพื่อพักอาศัย และอาคารตึกแถวสาธารณะ โดยทำการศึกษาเฉพาะอาคารตึกแถวเพื่อการค้า (Shophouse) บริเวณถนนกลาง ช.รมณีย์ และถนนกระบี่ จำนวน 18 หลัง จากตึกแถวเพื่อการค้าที่เปิดค้าขายทั้งหมด

รูปที่ 3.1 ขอบเขตอาคารตึกแถวบริเวณถนนกลาง จ.ภูเก็ต ที่เลือกทำการศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3 วิธีการและเครื่องมือ

เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นลักษณะข้อมูลที่รวบรวมได้จึงไม่ใช่ค่าตัวเลขที่สามารถวัดผลหรือข้อมูลที่เฉพาะชัดเจน โดยออกแบบเครื่องมือตามวัตถุประสงค์การวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมี 2 ส่วน คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสำรวจผู้อยู่อาศัยหรือผู้เช่าอาคาร ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้พื้นที่บริเวณหน้าต่าง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ออกแบบแบบสำรวจและแบบสัมภาษณ์

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. แบบสำรวจลักษณะทางกายภาพของหน้าต่าง

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลทางกายภาพของหน้าต่างทั้งด้านปฐมภูมิ คือ การลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลโดยใช้กล้องถ่ายรูปบันทึกภาพหน้าต่างทั้งภายในและภายนอกอาคาร ด้านทุติยภูมิ ศึกษาข้อมูลจากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์และงานวิจัยจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์ด้านกายภาพของพื้นที่

2. แบบสัมภาษณ์ผู้ใช้อาคาร

ผู้วิจัยออกแบบเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ไว้ใช้ประกอบการสัมภาษณ์ผู้ใช้อาคารตึกแถวซึ่งเป็นเจ้าของอาคารหรือผู้เช่าอาคารรวมถึงผู้ใช้อาคารในปัจจุบันจำนวน 18 ชุด โดยสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการใช้งานอาคารและพื้นที่บริเวณหน้าต่าง ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการสัมภาษณ์ประกอบไปด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์และภูมิหลังของอาคาร

ส่วนที่ 2 ข้อมูลประเภทการใช้อาคาร เช่น ใช้เป็นที่พักอาศัยประกอบการค้า หรือใช้ประกอบการค้าอย่างเดียว เป็นร้านค้า คาเฟ่ ร้านอาหาร ร้านขายอุปกรณ์ หรือโฮสเทล เป็นต้น

ส่วนที่ 3 ข้อมูลลักษณะกิจกรรมการใช้พื้นที่บริเวณหน้าต่างที่เจ้าของอาคารพบเห็น

ส่วนที่ 4 ข้อมูลที่ใช้สำหรับวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่

ตารางที่ 3.1 ขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินงาน	มี.ค. - ต.ค. 2562							
	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.
การศึกษา/เดือน								
สำรวจอาคารตำแหน่งที่ตั้งอาคารที่ศึกษา								
เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถาม								
วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล								
อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ								

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากผ่านการศึกษาค้นคว้าเบื้องต้นแล้วการเก็บรวบรวมข้อมูลจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลส่วนปฐมภูมิ และข้อมูลส่วนทุติยภูมิ ดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ

เก็บข้อมูลจากการสำรวจภาคสนามโดยใช้วิธีการสังเกตการณ์ สัมภาษณ์ ถ่ายรูปและสอบถาม โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสำรวจและแบบสัมภาษณ์ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เก็บข้อมูลลักษณะทางกายภาพของหน้าต่างบริเวณภายนอกโดยการบันทึกภาพ รูปด้านหน้าต่างอาคารต่างๆที่ทำการสำรวจ รวมถึงองค์ประกอบโดยรอบหน้าต่าง

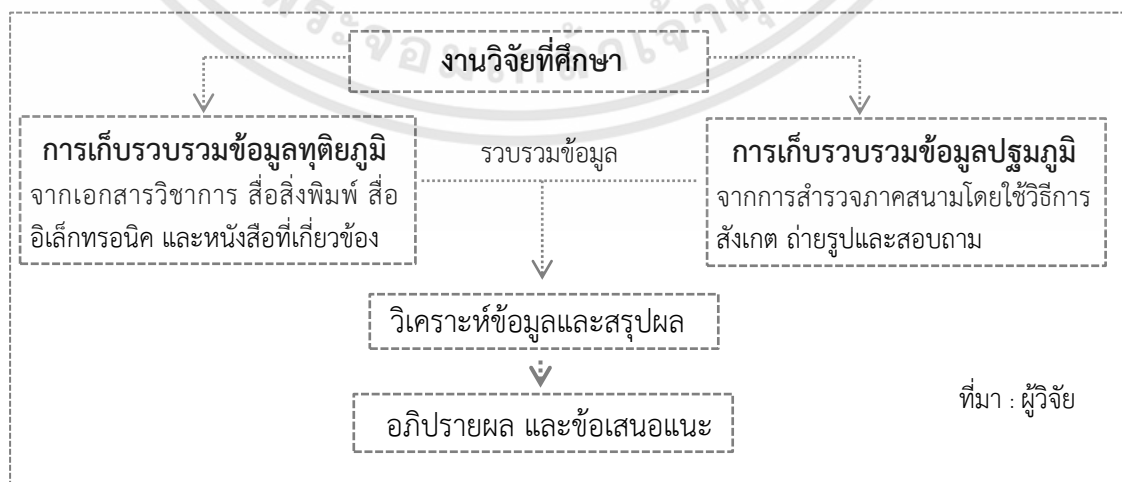
ส่วนที่ 2 เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ลักษณะการใช้พื้นที่บริเวณภายในหน้าต่างที่พบเห็น ลักษณะกิจกรรมที่เกิดขึ้นบริเวณนี้ ความถี่ในการใช้พื้นที่และความสำคัญของการใช้พื้นที่หน้าต่าง จากนั้นทำการจำแนกและจัดกลุ่มข้อมูลให้เป็นระบบเพื่อนำมาวิเคราะห์เชื่อมโยงความสัมพันธ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ

โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และหนังสือที่เกี่ยวข้องกับหน้าต่างและช่องแสงกับความสัมพันธ์ของพื้นที่ภายในบริเวณหน้าต่างมีเนื้อหา ดังนี้

1. ข้อมูลพัฒนาการของช่องแสงและหน้าต่าง
2. ข้อมูลหน้าต่างกับวัฒนธรรม ความเชื่อ ทิศทางและตำแหน่งที่ตั้ง
3. ข้อมูล window space ความสัมพันธ์ของหน้าต่างกับพื้นที่ภายในอาคาร
4. ข้อมูลที่ตั้งและลักษณะทั่วไปของหน้าต่างสถาปัตยกรรมโคโลเนียลสไตล์ในเมืองเก่าภูเก็ต
5. ข้อมูลการปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยในอาคารอนุรักษ์ภูเก็ต
6. ข้อมูลจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นำข้อมูลที่ได้มารวบรวมและจำแนกข้อมูลจากเอกสารวิชาการ หนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์มาคัดเลือกเพื่อเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์เชื่อมโยงกับข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ขั้นต่อไป

รูปภาพที่ 3.2 แสดงผังกระบวนการศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยศึกษาลักษณะการใช้อาคารจากการลงสำรวจภาคสนาม นำข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือวิจัยมาจำแนกและจัดกลุ่มข้อมูลตามลักษณะประเภทของการใช้งานอาคารในปัจจุบัน จากนั้นทำการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้งานอาคาร รูปแบบกิจกรรม พฤติกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่โดยแบ่งตามประเภทอาคาร

1. การแบ่งประเภทการใช้งานอาคารตึกแถว โดยผู้วิจัยแบ่งประเภทอาคารตามการใช้งานอาคารในปัจจุบันเป็น 2 ประเภทหลัก คือ อาคารตึกแถวการค้ากระแสนิยม และอาคารตึกแถวการค้าดั้งเดิม ทำการจัดกลุ่มข้อมูลของอาคารทั้ง 2 ประเภท เพื่อให้สะดวกต่อการนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบกิจกรรม และพฤติกรรมของผู้ใช้งานในพื้นที่

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบทางกายภาพ โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือวิจัยในการลงสำรวจภาคสนามมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมก่อนหน้ามาศึกษาและจำแนกองค์ประกอบทางกายภาพที่สามารถสังเกตได้ จากนั้นจัดทำภาพร่างประกอบภาพถ่ายการใช้งานพื้นที่ภายในบริเวณหน้าต่างโดยระบุตำแหน่งในพื้นที่รวมถึงตำแหน่งเฟอร์นิเจอร์ และกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เพื่อสะดวกต่อการนำข้อมูลมาเปรียบเทียบความสัมพันธ์เชิงพื้นที่

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบหาความแตกต่าง โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ สัมภาษณ์ และทบทวนวรรณกรรม และนำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 และ 2 มาวิเคราะห์เปรียบเทียบหาความแตกต่าง รวมถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างพื้นที่และรูปแบบกิจกรรม พฤติกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่บริเวณนั้น เพื่อนำมาตอบคำถามงานวิจัยที่ว่า

“ หน้าต่างในอาคารโคโลเนียลภูเก็ตมีการใช้ประโยชน์ในด้านใดบ้างและใช้อย่างไร ”

“ พฤติกรรมการใช้พื้นที่บริเวณหน้าต่างภายในอาคารตึกแถวแต่ละอาคารแตกต่างกันหรือไม่ ”

“ รูปแบบหน้าต่างในอาคารโคโลเนียลภูเก็ตมีความแตกต่างกันหรือไม่ ”

บทที่ 4

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากการศึกษาหน้าต่างกับความสัมพันธ์พื้นที่บริเวณหน้าต่างภายในอาคารตึกแถวโคโลเนียล สไต์ลู่เก็ท กรณีศึกษาย่านเมืองเก่าภูเก็ต บริเวณ ถ.กลาง ซอยรมณีย์ และถ.กระบี่ จำนวน 18 อาคาร ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 4 ส่วน ตามวัตถุประสงค์งานวิจัย และผลที่ได้จากเครื่องมือวิจัยแบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ และการสังเกต แบ่งตามหัวข้อต่อไปนี้

รายละเอียดอาคาร รายละเอียดอาคารตึกแถวเพื่อการค้าย่านเมืองเก่าภูเก็ตที่ทำการศึกษา

4.1 รายละเอียดอาคาร ข้อมูลอาคารที่ทำการศึกษา จากผลการสำรวจลักษณะทางกายภาพและผลการสัมภาษณ์อาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ากระแสนิยมและอาคารตึกแถวดั้งเดิม

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาการใช้ประโยชน์อาคารตึกแถวเพื่อการค้าย่านเมืองเก่าในปัจจุบัน

4.2 การใช้ประโยชน์อาคารตึกแถวเพื่อการค้าย่านเมืองเก่าในปัจจุบัน จากผลการสัมภาษณ์ผู้ใช้งานอาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ากระแสนิยมและอาคารตึกแถวดั้งเดิม

วัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่บริเวณหน้าต่าง

4.3 พฤติกรรมการใช้งานพื้นที่บริเวณหน้าต่าง จากผลการสังเกตพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่บริเวณหน้าต่างอาคารตึกแถวปรับปรุงเพื่อการค้ากระแสนิยมและอาคารตึกแถวดั้งเดิม

วัตถุประสงค์ที่ 3 ศึกษารูปแบบและกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่บริเวณหน้าต่างอาคารตึกแถว

4.4 รูปแบบและกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่บริเวณหน้าต่างอาคารตึกแถวในปัจจุบัน จากผลการสังเกตกิจกรรมผู้ใช้งานอาคารในปัจจุบันที่เกิดขึ้นในพื้นที่บริเวณหน้าต่างอาคารตึกแถวปรับปรุงเพื่อการค้ากระแสนิยมและอาคารตึกแถวดั้งเดิม

4.1 รายละเอียดอาคารที่ศึกษา

จากผลการสัมภาษณ์ผู้ใช้งานอาคารย่านการค้าเมืองเก่าภูเก็ตในปัจจุบันพบว่า เดิมอาคารตึกแถวเหล่านี้เคยเป็นที่พักอาศัยและร้านค้าของชาวจีนฮกเกี้ยนที่เดินทางมาตั้งถิ่นฐานและเปิดค้าขาย อาคารในย่านนี้ถูกสร้างโดยเศรษฐีและคหบดีชาวจีนที่ติดต่อกับชาวยุโรป โดยนำเข้าสินค้าจากยุโรป มาวางขายยังชั้นล่างของอาคารขอปเฮาส์ส่วนชั้นบนใช้เป็นที่พักอาศัย ต่อมาอาคารเหล่านี้ได้ตกทอดส่งต่อให้กับทายาทในแต่ละรุ่น ปัจจุบันอาคารย่านนี้ส่วนใหญ่ถือครองโดยทายาทรุ่นที่ 3 บ้างมีบางอาคารถือครองจนถึงทายาทรุ่นที่ 4-5 จากศักยภาพของอาคารในปัจจุบันทำให้ทายาทผู้ถือครองอาคารเปลี่ยนนิสัยทัศนคติจากเดิมบรรพบุรุษใช้เพื่ออยู่อาศัยและค้าขาย แต่ด้วยเศรษฐกิจที่ขยายตัวบวกกับความเป็นย่านที่มีเอกลักษณ์อาคารจึงถูกเปลี่ยนประโยชน์การใช้งานเพื่อตอบสนองต่อกระแสการท่องเที่ยว และด้วยอาคารในปัจจุบันไม่เหมาะต่อกรอยู่อาศัยทายาทเจ้าของอาคารจึงย้ายออกไปสร้างบ้านหลังใหม่หรือเปลี่ยนที่ถิ่นฐานแล้วปล่อยอาคารให้ผู้คนภายนอกพื้นที่เช่าต่อ แรกเริ่มเมื่อหลายสิบปีก่อนผู้เช่าเช่าเพื่อพักอาศัยเป็นบ้านเช่า ต่อมาเมื่อเศรษฐกิจย่านเมืองเก่าฟื้นฟูเป็นที่นิยม อาคารเหล่านี้จึงเปลี่ยนประโยชน์ไปเรื่อยๆ จากบ้านเช่าเป็นร้านค้า ร้านทอง ร้านอาหาร ร้านขายอุปกรณ์ต่างๆ ต่อมาเปลี่ยนเป็นการค้าตามกระแสนิยมอย่างคาเฟ่ ร้านกาแฟ ร้านไอศกรีม ร้านเหล้า บาร์ ตลอดจนเกสต์เฮาส์ที่พัก การเปลี่ยนแปลงพื้นที่การใช้งานจึงถูกปรับเปลี่ยนไปตามรูปแบบและจุดประสงค์ของผู้เช่าปัจจุบัน พื้นที่บริเวณหน้าต่างจึงถูกปรับเปลี่ยนไปตามจุดประสงค์อาคารจากเดิมเป็นพื้นที่ระบายอากาศของบ้าน เป็นส่วนหน้าของโถงต้อนรับ เมื่อเปลี่ยนมาเป็นอาคารตึกแถวการค้า กระแสนิยมพื้นที่ก็เปลี่ยนวัตถุประสงค์เป็นพื้นที่สำหรับนั่งดื่มเครื่องดื่มของร้าน ถึงแม้พื้นที่หน้าต่างชั้นบนยังคงเป็นห้องพักเหมือนสมัยก่อนแต่ก็เปลี่ยนกลุ่มผู้ใช้งานจากเดิมเป็นห้องพักของเจ้าของบ้านมาเป็นที่พักแรมของนักท่องเที่ยว ต่างจากอาคารตึกแถวดั้งเดิมที่ยังคงเอกลักษณ์ด้านการใช้พื้นที่เช่นเดิมอยู่ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามกาลเวลา แต่รูปแบบการใช้พื้นที่หน้าต่างก็ยังคงรูปแบบเฉพาะให้เห็น แม้อาคารตึกแถวดั้งเดิมจะมีการเปลี่ยนแปลงผู้อยู่อาศัยจากผู้อาศัยเดิมมาสู่ทายาทหรือผู้เช่ารายใหม่แต่อาคารเหล่านี้ก็ยังคงเช่าทำการค้าโดยคนในพื้นที่

ผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งประเภทการใช้อาคารตึกแถวบริเวณถนนกลาง ย่านเมืองเก่าภูเก็ตในปัจจุบันโดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก คือ อาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ากระแสนิยมและอาคารตึกแถวการค้าดั้งเดิม โดยพิจารณาแยกประเภทอาคารที่ศึกษาดังนี้

อาคารที่มีการปรับปรุง (Renovate) เปลี่ยนเป็นการค้ากระแสนิยม มีการเปลี่ยนแปลง ต่อเติม ซ่อมแซมและเปลี่ยนสภาพภายในอาคารใหม่ที่ต่างไปจากการใช้งานเดิมถือว่าเป็น อาคารตึกแถวปรับปรุงหรือที่เรียกว่าอาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ากระแสนิยม ในขณะที่อาคารตึกแถวที่ยังคงสภาพเดิม อาจมีการปรับปรุงอาคารไปบ้างตามสภาพความเสื่อมโทรม แต่ยังคงรูปแบบอาคารเดิมและค้าขายทั่วไปโดยคนพื้นที่หรือทายาทเจ้าของอาคารเดิมถือเป็นอาคารตึกแถวดั้งเดิม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.1 รายละเอียดอาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ากระแสนิยม

อาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ากระแสนิยม หรืออาคารเก่าที่ถูกนำมาปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยภายในใหม่ เป็นการนำอาคารมาเปลี่ยนแปลงการใช้งานใหม่ทำให้พื้นที่ภายในอาคารแตกต่างไปจากเดิมกลายเป็นร้านค้ากระแสนิยม อย่างร้านกาแฟ และเกสต์เฮาส์เพื่อตอบสนองเศรษฐกิจย่านการท่องเที่ยวเมืองเก่าบริเวณถนนกลาง โดยอาคารที่ทำการศึกษาทั้งหมด 8 อาคารดังนี้

ตารางที่ 4.1 รายละเอียดอาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ากระแสนิยม

อาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ากระแสนิยม				
	ลำดับ	ชื่ออาคาร	ภาพประกอบอาคาร	ประเภทกิจการ
CAFÉ'	1	Rush Coffee ที่ตั้ง..เลขที่ 31 ซอยรมณีย์ ถ.กลาง ต.ตลาดใหญ่ อ.เมือง จ.ภูเก็ต		ร้านกาแฟ และเครื่องดื่ม
	2	Orta café ที่ตั้ง..เลขที่ 12 ซอยรมณีย์ ถ.กลาง ต.ตลาดใหญ่ อ.เมือง จ.ภูเก็ต		ร้านอาหาร และเครื่องดื่ม
	3	ร้านหนังสือ ที่ตั้ง..เลขที่ 61 ถ.กลาง ต.ตลาดใหญ่ อ.เมือง จ.ภูเก็ต		ร้านกาแฟ และเครื่องดื่ม
CAFÉ & GUESTHOUSE	4	Phuket 346 Café ที่ตั้ง...เลขที่ 9 ซอยรมณีย์ ถ.กลาง ต.ตลาดใหญ่ อ.เมือง จ.ภูเก็ต		ร้านกาแฟ และเกสต์เฮาส์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ) รายละเอียดอาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ากระแสนิยม

อาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ากระแสนิยม				
CAFÉ & GUESTHOUSE	ลำดับ	ชื่ออาคาร	ภาพประกอบอาคาร	ประเภทกิจการ
	5	<p>Torry Icecream</p> <p>ที่ตั้ง..เลขที่ 16 ซอย รมณีย์ ถ.กลาง ต.ตลาด ใหญ่ อ.เมือง จ.ภูเก็ต</p>		ร้านไอศกรีม และเกสต์เฮาส์
	6	<p>Doubraw Coffee</p> <p>ที่ตั้ง..เลขที่ 15 ซอย รมณีย์ ถ.กลาง ต.ตลาด ใหญ่ อ.เมือง จ.ภูเก็ต</p>		ร้านกาแฟ และเกสต์เฮาส์
	7	<p>2Room2</p> <p>ที่ตั้ง..เลขที่ 16 ซอย รมณีย์ ถ.กลาง ต.ตลาด ใหญ่ อ.เมือง จ.ภูเก็ต</p>		เกสต์เฮาส์ที่พัก
	8	<p>99 Boutique</p> <p>ที่ตั้ง..เลขที่ 99 ถ.กลาง ต.ตลาดใหญ่ อ.เมือง จ.ภูเก็ต</p>		เกสต์เฮาส์ที่พัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.2 รายละเอียดอาคารตึกแถวดั้งเดิม

อาคารตึกแถวการค้าดั้งเดิม หรืออาคารตึกแถวดั้งเดิมที่ยังคงสภาพเดิมของอาคารไว้ ไม่มีการปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงประโยชน์ใช้สอยภายในใหม่ อาจมีการปรับปรุง ซ่อมแซมอาคาร บ้างตามสภาพความเสื่อมโทรมของอาคาร แต่ยังคงรูปแบบอาคารเดิมหรือประโยชน์ใช้สอยเดิมไว้ ใช้ ประกอบกิจการค้าขายทั่วไปโดยคนพื้นที่หรือทายาทเจ้าของอาคารเดิม อาคารตึกแถวดั้งเดิมในปัจจุบันแบ่งได้ 2 ประเภท คือ อาคารตึกแถวส่วนบุคคลกับอาคารตึกแถวที่ถือครองโดยสมาคมหรือเทศบาล โดยอาคารที่ใช้ทำการศึกษาทั้งหมด 10 อาคารดังนี้

ตารางที่ 4.2 รายละเอียดอาคารตึกแถวการค้าดั้งเดิม

อาคารตึกแถวการค้าดั้งเดิม				
	ลำดับ	ชื่ออาคาร	ภาพประกอบอาคาร	ประเภทกิจการ
SHOP	1	ร้านฉวีลดา ที่ตั้ง..เลขที่ 118 ถ.กลาง ต.ตลาดใหญ่ อ.เมือง จ.ภูเก็ต		ร้านขายผ้า และชุดพื้นเมือง
	2	ร้านจี บี ปาเต๊ะ ที่ตั้ง..เลขที่ 80 ถ.กลาง ต.ตลาดใหญ่ อ.เมือง จ.ภูเก็ต		ร้านขายผ้าปาเต๊ะ
SHOP & GUESTHOUSE	3	ร้านอธิฐานบุ๊คสโตร์ ที่ตั้ง..เลขที่ 55 ถ.กระบี่ ต.ตลาดเหนือ อ.เมือง จ.ภูเก็ต		ร้านหนังสือ และเกสต์เฮาส์

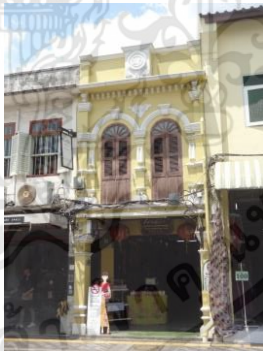
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 (ต่อ) รายละเอียดอาคารตึกแถวการค้าดั้งเดิม

อาคารตึกแถวการค้าดั้งเดิม				
SHOP & GUESTHOUSE	ลำดับ	ชื่ออาคาร	ภาพประกอบอาคาร	ประเภทกิจการ
SHOP & HOUSE	4	บ้านเลขที่ 99 ที่ตั้ง..เลขที่ 99 ถ.กลาง ต.ตลาดใหญ่ อ.เมือง จ.ภูเก็ต		เกสต์เฮาส์ และบ้านพัก
	5	ร้านโฟนอินน์ ที่ตั้ง..เลขที่ 72 ถ.กลาง ต.ตลาดใหญ่ อ.เมือง จ.ภูเก็ต		ร้านขายโทรศัพท์ และบ้านพัก
	6	ร้านโชคดี ที่ตั้ง..เลขที่ 130 ถ. กลาง ต.ตลาดใหญ่ อ.เมือง จ.ภูเก็ต		ร้านผ้าปาเต๊ะ และบ้านพัก
	7	ร้านข้าวแกงจี้แต้ว ที่ตั้ง..เลขที่ 29 ถ.กระบี่ ต.ตลาดเหนือ อ.เมือง จ.ภูเก็ต		ร้านข้าวแกง และบ้านพัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 (ต่อ) รายละเอียดอาคารตึกแถวการค้าดั้งเดิม

อาคารตึกแถวการค้าดั้งเดิม				
	ลำดับ	ชื่ออาคาร	ภาพประกอบอาคาร	ประเภทกิจการ
PUBLIC BUILDING	8	วู แกลลอรี ที่ตั้ง..เลขที่ 78 ถ.กลาง ต.ตลาดใหญ่ อ.เมือง จ.ภูเก็ต		ที่พัก และแกลลอรี
	9	ศาลเจ้าไหหลำ ที่ตั้ง..เลขที่ 20 ถ.กลาง ต.ตลาดใหญ่ อ.เมือง จ.ภูเก็ต		ศาลเจ้า
	10	ศูนย์บริการท่องเที่ยว ที่ตั้ง..เลขที่ 63 ถ.กลาง ต.ตลาดใหญ่ อ.เมือง จ.ภูเก็ต		ศูนย์บริการ ท่องเที่ยว และของฝาก

จากรายละเอียดอาคารทั้ง 2 ประเภท เป็นอาคารที่อยู่ในพื้นที่บริเวณเดียวกันแต่มีจุดประสงค์การใช้งานอาคารที่ต่างกัน ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการใช้ประโยชน์อาคารตึกแถวที่ยังคงเปิดทำการค้าในปัจจุบัน ว่ามีการใช้ประโยชน์ในด้านใดบ้าง มีรูปแบบและกิจกรรมการใช้งานอย่างไร รวมถึงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยอธิบายได้ตามหัวข้อในแต่ละด้านดังนี้ ด้านพื้นที่ ด้านกิจกรรม และด้านพฤติกรรม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2 การใช้ประโยชน์อาคารตึกแถวเพื่อการค้าย่านเมืองเก่าในปัจจุบัน

ด้านการใช้พื้นที่

4.2.1 อาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ากระแสนิยม

การใช้พื้นที่ในอาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ากระแสนิยมในปัจจุบัน แต่ละอาคารจะมีรูปแบบการใช้งานที่มากกว่าหนึ่งรูปแบบเช่น ในอาคารหนึ่งหลังสามารถเป็นได้ทั้งคาเฟ่ แกลลอรี่ แสดงภาพ และเกสต์เฮาส์ที่พักในหลังเดียวกันเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาใช้บริการ อาคารเหล่านี้จึงมีรูปแบบการใช้งานที่หลากหลายและคุ้มค่าตามศักยภาพของพื้นที่ย่านการท่องเที่ยว จากตารางที่ 4.3 แสดงรูปแบบการใช้งานของอาคารทั้ง 8 หลังที่ทำการศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 4.3 รูปแบบการใช้ประโยชน์อาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ากระแสนิยม

ชื่ออาคาร	ประเภทอาคาร			ชนิดการใช้อาคาร	
	CAFE'	GUEST HOUSE	ART	อยู่อาศัยและทำการค้า	ทำการค้าอย่างเดียว
1. Rush Coffee	✓			✓	
2. Orta cafe	✓				✓
3. Doubraw Coffee	✓	✓	✓	✓	
4. Phuket 346 Cafe	✓	✓	✓	✓	
5. Torry Icecream	✓	✓		✓	
6. 2Room2	✓	✓		✓	
7. ร้านหนังสือ	✓		✓		✓
8. 99 Boutique		✓		✓	

จากตารางจะเห็นได้ว่ารูปแบบการใช้งานอาคารตึกแถวปรับปรุงแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ ใช้เพื่อทำการค้าอย่างเดียว และใช้เพื่ออยู่อาศัยและทำการค้าไปในตัว ในอาคารที่ทำการค้าและอยู่อาศัยภายในตัวชั้นล่างมักจะเป็นคาเฟ่หรือร้านเครื่องดื่ม ส่วนชั้นบนจะเป็นเกสต์เฮาส์ที่พักแขก บางอาคารจะมีพื้นที่ส่วนแสดงภาพร่วมด้วย ส่วนอาคารที่ทำการค้าเพียงอย่างเดียวมักจะเป็นร้านอาหารและคาเฟ่ใช้งานพื้นที่ทั้งอาคารชั้นบนและล่างเป็นร้านคาเฟ่โดยเฉพาะ อาคารทั้ง 8 หลังนี้ มีรูปแบบการใช้งานอาคารที่คล้ายกันเนื่องด้วยเป็นกิจการประเภทเดียวกัน การใช้พื้นที่จึงไม่ต่างกันนักขึ้นอยู่กับการออกแบบของอาคารแต่ละหลัง ซึ่งถูกปรับเปลี่ยนใหม่ตามเจ้าของอาคารและกิจการที่ปรับเปลี่ยนไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทำการค้าอย่างเดียว	ทำการค้า + ที่พัก	ทำการค้า+ ที่พัก	
Cafe	Cafe	Cafe	house
	Guest house	Guest house	
Orta café			
	Doubraw Coffee	346 Café	house
Rush Coffee		Guest house	
Cafe	2Room2		
Gallery		99 Boutique	
	Torry Icecream		
ร้านหนังสือ			

รูปที่ 4.1 รูปแบบการใช้งานอาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ากระแสนิยม

ที่มา: ผู้วิจัย (2562)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากผลการสัมภาษณ์เจ้าของอาคารและผู้เช่าอาคารในปัจจุบันต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้งานอาคารในอดีตจนถึงการใช้งานในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มอาคารที่มีรูปแบบการใช้งานพื้นที่ (zoning) ที่ใกล้เคียงกัน ตามภาพรูปด้านที่นำมาแสดงเป็นเค้าโครงของอาคารเก่าในอดีตซึ่งปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนตามการปรับปรุง (Renovate) พื้นที่ไปบ้างเล็กน้อยแต่ยังคงเค้าโครงเดิมให้เห็นอยู่ โดยแบ่งกลุ่มรูปแบบการใช้งานอาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ากระแสนิยมตามโซนพื้นที่ ได้แก่

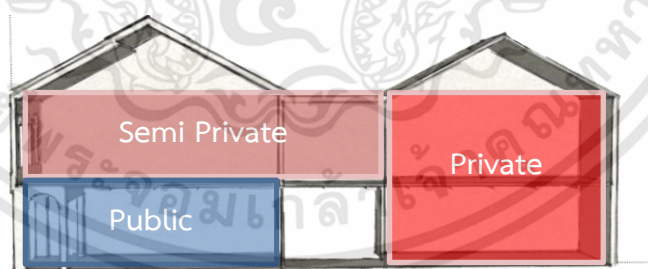
- 1) ส่วนพื้นที่สาธารณะ(Public zone) จะเป็นส่วนของร้านค้าที่ทุกคนสามารถใช้พื้นที่ได้
- 2) ส่วนพื้นที่ส่วนตัว(Private zone) ส่วนนี้จะเป็นพื้นที่ส่วนตัวของเจ้าของอาคารหรือลูกจ้างอาจเป็นที่พักเจ้าของอาคาร หรือเป็นคลังสินค้า
- 3) ส่วนพื้นที่กึ่งส่วนตัว(Semi Private zone) ส่วนนี้จะเป็นพื้นที่ที่มีความเป็นส่วนตัวระดับหนึ่ง พื้นที่นี้จะเป็นส่วนของเกสต์เฮาส์ที่พักแขก

สามารถจัดกลุ่มพื้นที่ที่รูปแบบใกล้เคียงกันได้ 3 กลุ่มพื้นที่ ดังนี้

อาคาร Phuket 346 Café ตั้งอยู่บริเวณซอยรมณีย์ ถ.กลาง ในอดีตอาคารแห่งนี้เคยเป็นสถานเริงรมย์ผับ บาร์มาก่อน ปัจจุบันผู้เช่ารายใหม่ใช้ประกอบกิจการคาเฟ่และเกสต์เฮาส์ที่พักนักท่องเที่ยวและที่พักร่วมเจ้าของอาคาร

อาคาร 99 Boutique Guesthouse ตั้งอยู่บริเวณ ถ.กลาง ในอดีตอาคารแห่งนี้เคยเป็นร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้านำเข้าจากปิ่นัง ปัจจุบันเจ้าของอาคารเปลี่ยนมาประกอบกิจการเกสต์เฮาส์ที่พักนักท่องเที่ยวและที่พักร่วมเจ้าของอาคาร

อาคารทั้ง 2 หลังแบ่งการใช้พื้นที่ออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนชั้นล่างส่วนหน้าอาคารใช้สำหรับทำการค้าคาเฟ่และที่รับรองลูกค้า (Public zone) ชั้นล่างส่วนหลังอาคารเป็นที่พักเจ้าของอาคาร(Private zone) และส่วนชั้นบนของอาคารเป็นเกสต์เฮาส์ที่พักแขก (Semi Private zone)

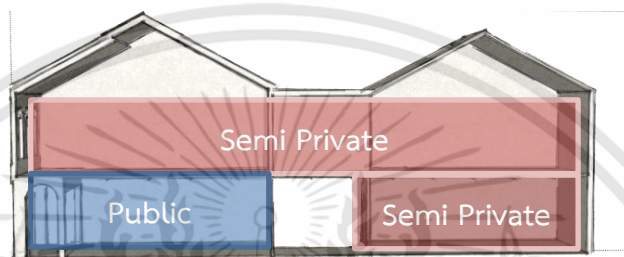
รูปที่ 4.2 แสดงตัวอย่างการจัดวางตำแหน่งพื้นที่อาคาร Phuket 346 Café และ 99 Boutique
ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

อาคาร Dou Brew Coffee & Craft ตั้งอยู่บริเวณซอยรมณีย์ ถ.กลาง ในอดีตอาคารชอยนี้เคยเป็นสถานเริงรมย์มาก่อน ต่อมาเป็นบ้านเช่า ปัจจุบันผู้เช่ารายใหม่ใช้ประกอบกิจการคาเฟ่มีจัดส่วนแสดงภาพร่วมด้วย และยังใช้เป็นเกสต์เฮาส์ที่พักนักท่องเที่ยวไปในตัว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาคาร 2Room2 และ Torry Icecream ตั้งอยู่บริเวณซอยรมณีย์ ถ.กลาง ในอดีตอาคารแห่งนี้ประกอบกิจการสำนักพิมพ์ผลิตแผ่นพับกระดาษ ปัจจุบันเจ้าของอาคารเปลี่ยนมาประกอบกิจการร้านกาแฟ ร้านไอศกรีม และเกสต์เฮาส์ที่พักนักท่องเที่ยว

อาคารทั้ง 3 หลังแบ่งการใช้พื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน ชั้นล่างเปิดเป็นส่วนของคาเฟ่ (Public zone) สำหรับลูกค้าคาเฟ่ ส่วนชั้นบนใช้เป็นเกสต์เฮาส์ที่พักแขก (Semi Private zone) ทั้งสามอาคารนี้มีรูปแบบเช่นเดียวกับอาคาร Phuket 346 Café และ 99 Boutique เพียงแต่ไม่มีเจ้าของพักอาศัยร่วมเหมือนสองอาคารข้างต้น

รูปที่ 4.3 แสดงตัวอย่างรูปแบบการจัดวางตำแหน่งพื้นที่อาคาร Doubraw Coffee , 2Room2 และ Torry Icecream , ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

อาคาร Rush Coffee ตั้งอยู่บริเวณซอยรมณีย์ ถ.กลาง ในอดีตอาคารขอยนี้เคยเป็นสถานเริงรมย์มาก่อน ต่อมาเปลี่ยนเป็นบ้านเช่า ปัจจุบันเจ้าของอาคารใช้ประกอบกิจการร้านกาแฟที่ลูกค้าสามารถเข้ามานั่งทำงานได้

อาคาร Orta cafe ตั้งอยู่บริเวณซอยรมณีย์ ถ.กลาง เป็นอาคารเก่าที่นำมาปรับปรุงใหม่ ทั้งหลัง ปัจจุบันเจ้าของอาคารใช้ประกอบกิจการร้านอาหารและเครื่องดื่มพื้นเมืองภูเก็ต

อาคาร ร้านหนังสือ ตั้งอยู่บริเวณ ถ.กลาง ในอดีตเคยเป็นร้านทองมาก่อน ปัจจุบันเจ้าของอาคารใช้ประกอบกิจการคาเฟ่และร้านหนังสือ ชั้นบนจัดเป็นห้องแสดงภาพ

อาคารทั้ง 3 หลัง เป็นอาคารที่ใช้ทำการค้าอย่างเดียวไม่มีการพักอาศัยร่วมเปิดเพื่อทำการค้าและเก็บสต็อกสินค้าโดยเฉพาะ ลูกค้าของคาเฟ่สามารถใช้พื้นที่ได้ทุกส่วน (Public zone) ในอาคาร Rush Coffee และ Orta cafe เปิดเป็นคาเฟ่ทั้งอาคาร ส่วนร้านหนังสือชั้นล่างเปิดเป็นส่วนของคาเฟ่ชั้นบนเป็นส่วนของแกลลอรี่แสดงภาพ

รูปที่ 4.4 แสดงตัวอย่างรูปแบบการจัดวางตำแหน่งพื้นที่อาคาร Rush Coffee , Orta cafe และร้านหนังสือ, ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2.2 อาคารตึกแถวการค้าดั้งเดิม

การใช้งานพื้นที่ในอาคารตึกแถวการค้าดั้งเดิมมีรูปแบบการใช้งานหลักๆ 2 รูปแบบ คือ อยู่อาศัยรวมถึงทำการค้าภายในตัว และอาคารที่ทำการค้าเพียงอย่างเดียวคล้ายกับอาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ากระแสนิยมเพียงแต่อาคารตึกแถวการค้าดั้งเดิมผู้พักอาศัยจะเป็นเจ้าของอาคารไม่ใช่ นักท่องเที่ยว การใช้งานอาคารจะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของร้านค้าและส่วนของที่พักเจ้าของอาคาร ส่วนของร้านค้าจะอยู่บริเวณชั้นล่างส่วนหน้าของอาคาร ส่วนของที่พักอยู่บริเวณชั้นล่างส่วน หลังตลอดจนชั้นบนของอาคาร เนื่องจากเป็นอาคารส่วนบุคคลที่เปิดทำการค้ากึ่งหนึ่งรูปแบบการใช้งานพื้นที่จึงมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะและหลากหลายมากกว่าอาคารสาธารณะอย่างอาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ากระแสนิยมที่มีรูปแบบการใช้งานพื้นที่ที่ซ้ำกันตามประเภทกิจการ มีบางอาคารที่เปิดเป็นเกสต์เฮาส์ชั้นบนส่วนชั้นล่างทำการค้าดั้งเดิมและเป็นที่พักเจ้าของอาคารที่ยังคงรูปแบบการใช้งานเดิมของเจ้าของอาคารไว้ และมีอาคารพิเศษที่ต่างไปอีก 3 หลัง ซึ่งเป็นอาคารสาธารณะและกึ่งสาธารณะรูปแบบดั้งเดิมเปิดให้ผู้สนใจเข้าชมซึ่งอาคารพิเศษนี้เป็นอาคารของทางเทศบาลและสมาคมเปิดเป็นอาคารสาธารณะให้บริการ อาคารเหล่านี้มีรูปแบบการใช้งานพื้นที่แบบกึ่งสาธารณะที่คนภายนอกสามารถใช้งานพื้นที่ในบริเวณจำกัด

ตารางที่ 4.4 รูปแบบการใช้ประโยชน์อาคารตึกแถวดั้งเดิม

ชื่ออาคาร	ประเภทอาคาร			ชนิดการใช้อาคาร	
	SHOP	GUEST HOUSE	HOUSE	อยู่อาศัยและทำการค้า	ทำการค้าอย่างเดียว
1. ร้านโชคดี	✓		✓	✓	
2. ร้านถวิลหา	✓				✓
3. บ้านเลขที่ 99		✓	✓	✓	
4. ร้านอธิฐานบุ๊คสตรี	✓	✓	✓	✓	
5. ร้านจี บี ปาเต๊ะ	✓				✓
6. ร้านโฟนอินน์	✓		✓	✓	
7. ร้านข้าวแกงจืดแก้ว	✓		✓	✓	
8. ศูนย์บริการท่องเที่ยว	✓				✓
9. วู แกลลอรี่	✓		✓		✓
10. ศาลเจ้าไหหลำ	✓				✓

จากตารางจะเห็นได้ว่ารูปแบบการใช้งานอาคารตึกแถวดั้งเดิมแบ่งออกได้ 2 ประเภท เช่นเดียวกับอาคารตึกแถวปรับปรุง คือ ใช้เพื่อทำการค้าอย่างเดียว และใช้เพื่ออยู่อาศัยและทำการค้าไปในตัว โดยชั้นล่างเปิดเป็นร้านค้าส่วนชั้นบนจะเป็นที่พัก อาคารที่ทำการค้าเพียงอย่างเดียวจะเป็นอาคารของสมาคมที่ไม่มีผู้พัก อาคารทั้ง 10 หลังนี้ เป็นกิจการละประเภทกันการใช้พื้นที่จึงต่างกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทำการค้าอย่างเดียว		ทำการค้า + ที่พัก	
Shop		Shop	House
			
ร้านทวิหา		ร้านโชคดี	ร้านข้าวแกงจืดแล้ว
			
ร้านจี ปี ปาเต๊ะ		ร้านโฟนอินน์	
ทำการค้าอย่างเดียว		ทำการค้า + ที่พัก	
Gallery & Public building		Shop	Guesthouse
			
วู แกลลอรี่	ศูนย์ทองเที่ยว	บ้านเลขที่ 99	
			
ศาลเจ้าไหหลำ		ร้านอธิฐานบูคส์โตร์	

รูปที่ 4.5 รูปแบบการใช้งานอาคารตึกแถวดั้งเดิม ที่มา: ผู้วิจัย (2562)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากผลการสัมภาษณ์เจ้าของอาคารและผู้เช่าอาคารในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มอาคารที่มีรูปแบบการใช้งานพื้นที่ (zoning) ที่ใกล้เคียงกัน ตามภาพรูปด้านที่นำมาแสดงเป็นเค้าโครงของอาคารเก่า โดยแบ่งกลุ่มรูปแบบการใช้งานอาคารตึกแถวดั้งเดิมตามโซนพื้นที่ ได้แก่

- 1) ส่วนพื้นที่สาธารณะ(Public zone) จะเป็นส่วนของร้านค้าที่ทุกคนสามารถใช้พื้นที่ได้
- 2) ส่วนพื้นที่ส่วนตัว(Private zone) ส่วนนี้จะเป็นพื้นที่ส่วนตัวของเจ้าของอาคารหรือลูกจ้างอาจเป็นที่พักเจ้าของอาคาร หรือเป็นคลังสินค้า
- 3) ส่วนพื้นที่กึ่งส่วนตัว(Semi Private zone) ส่วนนี้จะเป็นพื้นที่ที่มีความเป็นส่วนตัวระดับหนึ่ง พื้นที่นี้จะเป็นส่วนของเกสต์เฮาส์ที่พักแขก

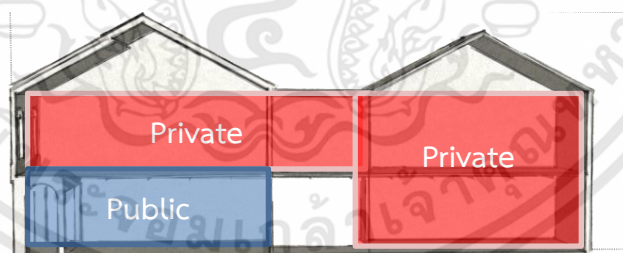
สามารถจัดกลุ่มพื้นที่ที่รูปแบบใกล้เคียงกันได้ 5 กลุ่มพื้นที่ ดังนี้

อาคารร้านโชคดี ตั้งอยู่บริเวณ ถ.กลาง เป็นอาคารที่ยังคงประกอบกิจการขายผ้าปาเต๊ะ และผ้าสำหรับตัดชุดของชาวมุสลิมที่เปิดทำการค้าชั้นล่างและพักอาศัยชั้นบนเช่นเดิม

อาคารร้านโฟนอินน์ ตั้งอยู่บริเวณ ถ.กลาง ในอดีตอาคารแห่งนี้เคยเป็นร้านขายผลไม้ของคุณยายเจ้าของอาคาร ปัจจุบันเจ้าของอาคารซึ่งเป็นทายาทรุ่นที่ 3 ใช้ประกอบกิจการจำหน่ายโทรศัพท์และซ่อมแซมอุปกรณ์สื่อสาร

ร้านข้าวแกงจี๊แต้ว ตั้งอยู่บริเวณ ถ.กระบี่ เส้นเดียวกับ ถ.กลาง ถนนเส้นนี้จะไม่คึกคักเท่าถ.กลางส่วนใหญ่จะเป็นบ้านพัก ร้านข้าวแกงจี๊แต้วเป็นบ้านพักที่เปิดขายอาหารเช้า-เที่ยงหน้าอาคาร

อาคารทั้ง 3 หลัง แบ่งการใช้พื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน คือชั้นล่างส่วนหน้าของอาคารเปิดเป็นร้านค้า (Public zone) ชั้นล่างส่วนหลังอาคารและชั้นบนของอาคารเป็นพื้นที่ส่วนบุคคลส่วนที่พักของเจ้าของอาคาร (Private zone)

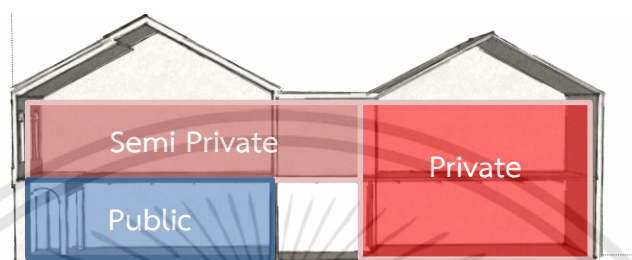

รูปที่ 4.6 แสดงตัวอย่างรูปแบบการจัดวางตำแหน่งพื้นที่อาคารร้านโชคดี ร้านโฟนอินน์ และร้านข้าวแกงจี๊แต้ว ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

อาคารร้านถวิลหา ตั้งอยู่บริเวณ ถ.กลาง ปัจจุบันประกอบกิจการโดยคนในพื้นที่เปิดขายผ้าปาเต๊ะ ชุดพื้นเมือง และรับตัดชุดพื้นเมืองบาบาย่าหย่า

อาคารร้านจี๊ ปาเต๊ะ ตั้งอยู่บริเวณ ถ.กลาง เป็นอาคารที่ยังคงประกอบกิจการขายผ้าปาเต๊ะ และผ้าสำหรับตัดชุดของชาวมุสลิม

อาคารทั้ง 2 หลังแบ่งการใช้พื้นที่ออกเป็น 3 ส่วนคือ ชั้นล่างของอาคารเปิดทำการค้า (Public zone) ส่วนชั้นบนของอาคารเป็นสต็อกเก็บสินค้า(Semi Private zone) ในอาคารร้านถวิลหาชั้นบนมักมีการเปลี่ยนรูปแบบการใช้งานบ่อยครั้งบางครั้งเป็นที่เก็บสินค้า บางครั้งเปลี่ยนเป็นพื้นที่ขายสินค้า หรือเปลี่ยนเป็นพื้นที่ถ่ายภาพขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์การใช้งานในแต่ละโอกาส ส่วนหลังอาคารเป็นพื้นที่ส่วนบุคคล (Private zone)

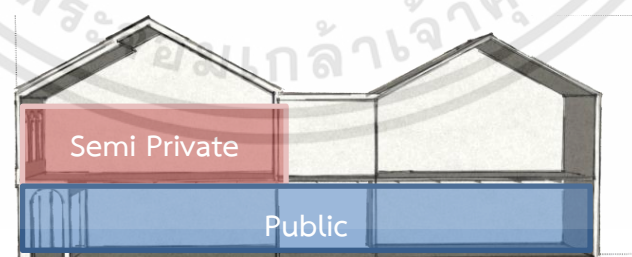

รูปที่ 4.7 แสดงตัวอย่างรูปแบบการจัดวางตำแหน่งพื้นที่อาคารร้านถวิลหา และร้านจี ปี ปาเต๊ะ
ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

อาคารศูนย์บริการท่องเที่ยวและของฝาก ตั้งอยู่บริเวณ ถ.กลาง เป็นอาคารตึกแถวเก่าดั้งเดิม ปัจจุบันถือครองโดยทางเทศบาลอนุรักษ์ไว้เปิดเป็นอาคารให้ข้อมูลบริการนักท่องเที่ยว

อาคารศาลเจ้าไทรล่ำ ตั้งอยู่บริเวณ ถ.กลาง เป็นอาคารตึกแถวเก่าดั้งเดิม ปัจจุบันถือครองโดยสมาคมชาวจีนฮกเกี้ยนภูเก็ตเปิดให้คนมาสักการะเจ้าแม่ทับทิม

อาคารทั้ง 2 หลังยังคงรูปแบบดั้งเดิมเหมือนเช่นก่อนไม่มีการปรับเปลี่ยนอาคาร เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสความดั้งเดิมของอาคารเปิดให้บริการเป็นอาคารสาธารณะแบ่งการใช้พื้นที่ออกเป็น 3 ส่วนคือ พื้นที่ชั้นล่างอาคารศูนย์บริการท่องเที่ยวเปิดให้ข้อมูลผู้สนใจ(Public zone) ส่วนอาคารศาลเจ้าไทรล่ำเปิดเป็นพื้นที่สักการะ (Public zone) ชั้นบนส่วนหน้าของอาคารทั้ง 2 หลังเป็นห้องประชุมของสมาคม (Semi Private zone)

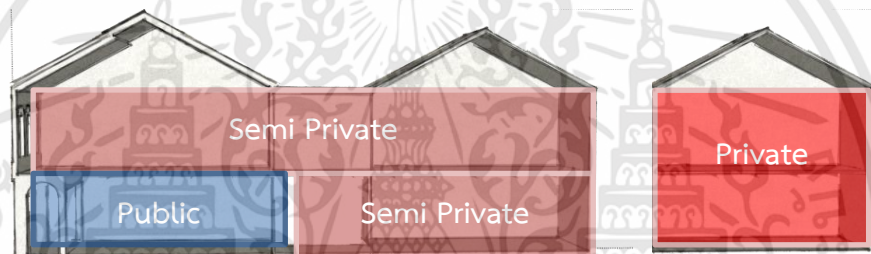
รูปที่ 4.8 แสดงตัวอย่างรูปแบบการจัดวางตำแหน่งพื้นที่อาคารศูนย์บริการท่องเที่ยวและของฝากและอาคารศาลเจ้าไทรล่ำ ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาคารบ้านเลขที่ 99 ตั้งอยู่บริเวณ ถ.กลาง ในอดีตอาคารแห่งนี้เคยเป็นร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้านำเข้าจากปิ่นัง ปัจจุบันเจ้าของอาคารเปลี่ยนมาประกอบกิจการเกสต์เฮาส์ที่พนักงานท่องเที่ยว โดยแบ่งอาคารเป็น 2 ก้อน ก้อนแรกเป็นที่พักแขกก้อนหลังเป็นพักเจ้าของอาคาร

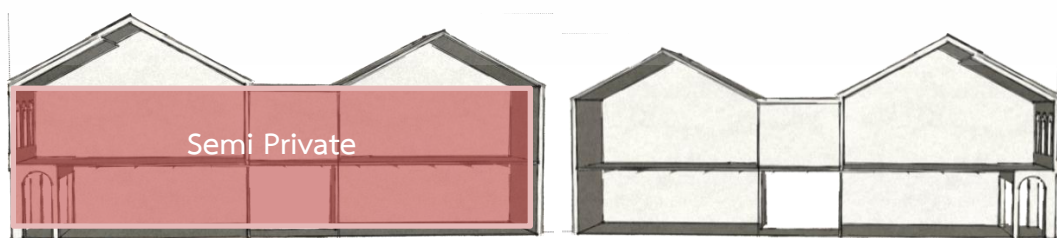
ร้านอิฐฐานบุ๊คส์โตร์ ตั้งอยู่บริเวณ ถ.กระบี่ เส้นเดียวกับ ถ.กลาง ถนนเส้นนี้จะไม่คึกคักเท่า ถ.กลางส่วนใหญ่จะเป็นบ้านพัก ในอดีตเป็นบ้านพักอาศัยและขายหนังสือ ปัจจุบันประกอบกิจการขายหนังสือ และเกสต์เฮาส์ที่พักโดยมีเจ้าของอาคารอาศัยร่วม

อาคารทั้ง 2 หลังแบ่งการใช้พื้นที่ออกเป็น 3 ส่วน คือ ชั้นล่างส่วนหน้าอาคารทำการค้า (Public zone) ชั้นล่างส่วนหลังเป็นพื้นที่ส่วนบุคคลที่พักเจ้าของอาคาร (Private zone) ชั้นบนเป็นเกสต์เฮาส์ที่พักแขก (Semi Private zone) 2 อาคารนี้แม้รูปแบบอาคารจะมีการปรับปรุงเป็นรูปแบบตามกระแสนิยมไปแล้ว เพียงแต่พื้นที่หน้าต่างชั้นล่างของอาคารยังคงรูปแบบการใช้งานเดิม

รูปที่ 4.9 แสดงตัวอย่างรูปแบบการจัดวางตำแหน่งพื้นที่อาคารบ้านเลขที่ 99 และร้านอิฐฐานบุ๊คส์โตร์ ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

อาคารวู แกลลอรี่ ตั้งอยู่บริเวณ ถ.กลาง ในอดีตเคยเป็นที่พักและร้านขายนาฬิกานำเข้าจากปิ่นัง ปัจจุบันถือครองโดยทายาทรุ่นที่ 3 ตัวอาคารเดิมมีอายุ 100 กว่าปีทำให้ทรุดโทรมแต่เจ้าของอาคารได้ทำการซ่อมแซมใหม่ให้คงรูปแบบเดิมและการใช้งานดั้งเดิมแบบในอดีตของบรรพบุรุษ เก็บรักษาไว้โดยการคงรูปแบบเดิมของบ้านให้ผู้ที่สนใจได้เข้าชม วู แกลลอรี่ แบ่งการใช้อาคารออกเป็น 2 หลัง คืออาคารส่วนหน้าและอาคารส่วนหลัง ในอาคารส่วนหน้าคือ วู แกลลอรี่ อาคารส่วนหลังที่เชื่อมกันชั้นล่างเปิดเป็นร้านอาหารและชั้นบนเป็นเกสต์เฮาส์ที่พักแขก

รูปที่ 4.10 แสดงตัวอย่างรูปแบบการจัดวางตำแหน่งพื้นที่อาคารวู แกลลอรี่ ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3 รูปแบบและกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่บริเวณหน้าต่างอาคารตึกแถวพาณิชย์

ด้านรูปแบบและกิจกรรม

4.3.1 อาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ากระแสนิยม

จากผลการสำรวจลักษณะทางกายภาพการใช้งานในพื้นที่อาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ากระแสนิยมทั้ง 8 อาคาร สามารถแยกรูปแบบและกิจกรรมการใช้งานพื้นที่หลักๆได้ 6 พื้นที่ คือ พื้นที่เอกประสงค์ พื้นที่มุมส่วนตัว พื้นที่แบบกลุ่ม พื้นที่พักผ่อนของผู้เข้าพัก พื้นที่นั่งรอ และพื้นที่อ่านหนังสือ ในแต่ละพื้นที่ที่มีกิจกรรมที่สอดคล้องกับการใช้งานพื้นที่ตามวัตถุประสงค์ของร้าน โดยมีรูปแบบการใช้พื้นที่และกิจกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ ดังนี้

1. พื้นที่เอกประสงค์ ของร้าน Rush Coffee ซอยรมณีเยี่ยมสถานเจริญรมย์ในอดีตตัวอาคารตัวจัดอยู่ในกลุ่มอาคารแบบสมัยใหม่ระยะต้นตัวอาคาร 2 ชั้น หน้าต่างชั้นบนของอาคารเป็นหน้าต่างบานเปิดคู่ผล็อกออกยาวจรดพื้น ไม่ใช่หน้าต่างเดิมของอาคารแต่เป็นหน้าต่างที่ถูกออกแบบขึ้นมาใหม่ภายหลังเพื่อให้สอดคล้องกับการออกแบบของร้านกาแฟใช้เพื่อรับแสงธรรมชาติและระบายอากาศในพื้นที่ พื้นที่บริเวณหน้าต่างชั้นบนส่วนนี้จะกันผนังด้วยกระจกแยกพื้นที่ออกจากส่วนอื่นไม่มีเครื่องปรับอากาศเพื่อใช้เป็นพื้นที่นั่งดื่มเครื่องดื่ม สุกุบหรี หรือคุยโทรศัพท์ โดยไม่รบกวนพื้นที่ส่วนอื่นภายในร้าน กิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่นี้จะเป็นการนั่งดื่มเครื่องดื่ม พุดคุย พบปะ สุกุบหรี เป็นต้น

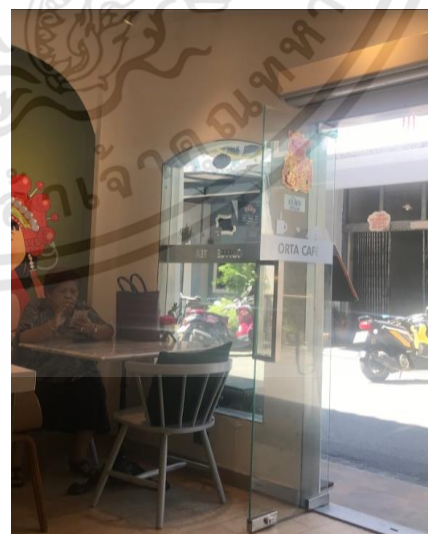
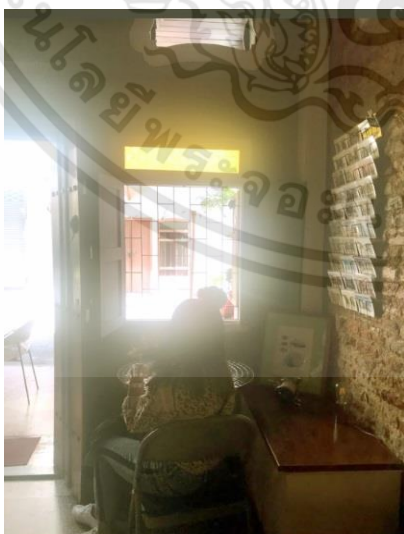

รูปที่ 4.11 พื้นที่บริเวณหน้าต่างร้าน Rush Coffee

ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. พื้นที่มุมส่วนตัว หน้าต่างของร้าน Orta Café ซอยรมณีเยี่ยนสถานเริงรมย์ในอดีต ตัวอาคารตัวจัดอยู่ในกลุ่มอาคารสมัยใหม่ระยะต้น เป็นตัวอาคาร 2 ชั้น ปรับปรุงอาคารใหม่เป็นสไตล์ โมเดิร์นฟิวชัน เดิมมีลักษณะเป็นหน้าต่างไม้บานเปิดคู่ผลึกเข้ารูปแบบเดียวกับหน้าต่างร้าน Torry icecream แต่ภายหลังถูกออกแบบใหม่โดยนำหน้าต่างออกแทนที่ด้วยกระจกกลายเป็นช่องแสง กระจกใสหรือหน้าต่างโชว์ (Window display) ของร้านไม่สามารถเปิดปิดได้ ส่วนหน้าต่างร้าน Phuket 346 Cafe ยังคงรูปแบบหน้าต่างเดิมเป็นหน้าต่างไม้บานคู่ผลึกเข้าภายใน ทั้ง 2 ร้านจัดพื้นที่ บริเวณหน้าต่างที่คล้ายกันคือ พื้นที่หน้าต่างมุมส่วนตัวสำหรับผู้ที่มาคนเดียวหรือมาคู่ โดยจัดพื้นที่เป็น มุมเล็กๆติดหน้าต่าง กิจกรรมที่เกิดขึ้นคือนั่งดื่มกาแฟ อ่านนิตยสาร หรือนั่งเล่นโทรศัพท์ ในมุมส่วนตัว ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับคนภายนอก

รูปที่ 4.12 พื้นที่บริเวณหน้าต่างร้าน Orta Café และ Phuket 346 Cafe

ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. พื้นที่แบกกลุ่ม หน้าต่างร้าน Doubrew Coffee และร้าน Phuket 346 Cafe มีลักษณะที่คล้ายกัน เพียงแต่หน้าต่างร้าน Doubrew Coffee ถูกปิดไว้ไม่เน้นการใช้งานส่วนหน้าต่างของร้าน Phuket 346 Café และ Torry Icecream เป็นหน้าต่างบานเปิดคู่ผลักเข้าที่ยังคงใช้งานอยู่ ใช้เพื่อรับแสงธรรมชาติจากภายนอกและระบายอากาศ พื้นที่บริเวณภายนอกหน้าต่างร้าน Doubrew Coffee และร้าน Phuket 346 Cafe จัดพื้นที่สำหรับผู้ใช้งานเป็นกลุ่มมีที่นั่งหน้าพื้นที่หน้าต่าง 4 ที่นั่งแยกความเป็นส่วนตัวกับพื้นที่หน้าต่างด้านในที่ เป็นมุมส่วนตัวสำหรับผู้ที่มาคนเดียว พื้นที่ด้านนอกสามารถนั่งพูดคุยดื่มกาแฟใช้เสียงโดยไม่รบกวนผู้อื่น ส่วนพื้นที่หน้าต่างภายในร้าน Torry Icecream จัดเป็นกลุ่มโต๊ะใหญ่สำหรับกลุ่มเพื่อนหรือครอบครัว กิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่นี้ ก็จะเป็นนั่งดื่มเครื่องดื่ม พูดคุย เล่นโทรศัพท์ที่สื่อสังคมออนไลน์ พบปะมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคลในพื้นที่

รูปที่ 4.13 พื้นที่บริเวณหน้าต่างชั้นล่างร้าน Doubrew Coffee , Phuket 346 Café

และ Torry Icecream, ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. พื้นที่พักผ่อนผู้เข้าพัก พื้นที่หน้าต่างชั้นบนร้าน Doubrav Coffee, Phuket 346 Café และ 99 Boutique รูปแบบของหน้าต่างเป็นหน้าต่างกระจกกรอบไม้บานเปิดคู่ผลึกออก โดยหน้าต่างอาคาร 99 Boutique เป็นหน้าต่างกระจกสีที่เคยนิยมในอดีตส่วนหน้าต่างอาคาร Doubrav Coffee เป็นหน้าต่างสมัยใหม่ พื้นที่หน้าต่างชั้นบนของทั้ง 2 อาคารนี้ใช้เป็นเกสต์เฮาส์ห้องพักแขกจัดพื้นที่ส่วนพักผ่อนใกล้กับหน้าต่างสามารถรับแสงธรรมชาติและระบายอากาศสู่ภายนอกได้ ห้องพักที่มีหน้าต่างจะอยู่ส่วนหน้าของอาคาร ห้องอื่นๆที่อยู่ส่วนหลังจะไม่มีหน้าต่าง หน้าต่างช่วยให้ห้องไม่อึดอัดอากาศถ่ายเทสะดวกผู้เข้าพักจึงนิยมเลือกพักห้องที่อยู่ติดกับหน้าต่างมากกว่าห้องอื่นๆ กิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่นี้จะเน้นไปที่การพักผ่อน หลับนอนและดูสื่อโทรทัศน์ เป็นต้น

รูปที่ 4.14 พื้นที่บริเวณหน้าต่างชั้นบนร้าน Doubrav Coffee และ 99 Boutique

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. พื้นที่นั่งรอ หน้าต่างของร้าน Torry Icecream และร้าน 2room2 เป็นหน้าต่างไม้บานเปิดคู่ผลึกเข้า โดยใช้กระจกปิดกันอีกหนึ่งชั้นเพื่อป้องกันไม่ให้แอร์จากเครื่องปรับอากาศไหลออกพื้นที่บริเวณหน้าต่างหน้าร้านจัดเป็นพื้นที่สำหรับนั่งรอสำหรับลูกค้าเนื่องจากร้านเป็นที่นิยมลูกค้ามักจะเต็มตลอดจึงจัดพื้นที่นั่งรอนอกร้านไว้ให้โดยมีเมนูให้เลือกระหว่างรอ ทั้งนี้ผู้รอสามารถมองเข้าไปสังเกตในร้านได้ว่ามีโต๊ะว่างในร้านหรือไม่ รูปแบบกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่นี้คือการนั่งรอ พูดคุย สอดส่องผู้คนที่เดินไปมาหน้าร้าน

รูปที่ 4.15 พื้นที่บริเวณหน้าต่างร้าน Torry Icecream

ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. พื้นที่อ่านหนังสือ ในอาคารหลายหลังที่ผู้ใช้บริการสามารถนำหนังสือมาอ่านได้ แต่ก็มีบางอาคารอย่างร้านหนังสือที่มีหนังสือและนิตยสารให้อ่าน หน้าต่างของร้านหนังสือจะอยู่ชั้นบนของอาคาร รูปแบบหน้าต่างคล้ายกับร้าน Phuket 346 café เป็นหน้าต่างไม้บานเปิดคู่ หน้าต่างชั้นล่างจะผลึกเข้าส่วนหน้าต่างชั้นบนจะผลึกออก พื้นที่บริเวณหน้าต่างชั้นบนของร้านหนังสือจัดเป็นห้องแสดงภาพมีม้านั่งหันหน้าเข้าหาหน้าต่างจัดเป็นมุมถ่ายรูปมุมหนึ่ง หรือสามารถนำหนังสือภายในร้านมานั่งอ่านได้ชั่วคราวก่อนตัดสินใจซื้อ เช่นเดียวกับร้าน Phuket 346 Café ที่ลูกค้าสามารถนำหนังสือหรือนิตยสารมานั่งอ่าน หรือร้าน Rush Coffee ที่สามารถนำโน้ตบุควมานั่งทำงานได้ กิจกรรมที่เกิดขึ้นบริเวณนี้คือการนั่งอ่านหนังสือ ถ่ายรูปและเล่นโทรศัพท์หรือสื่อสังคมออนไลน์

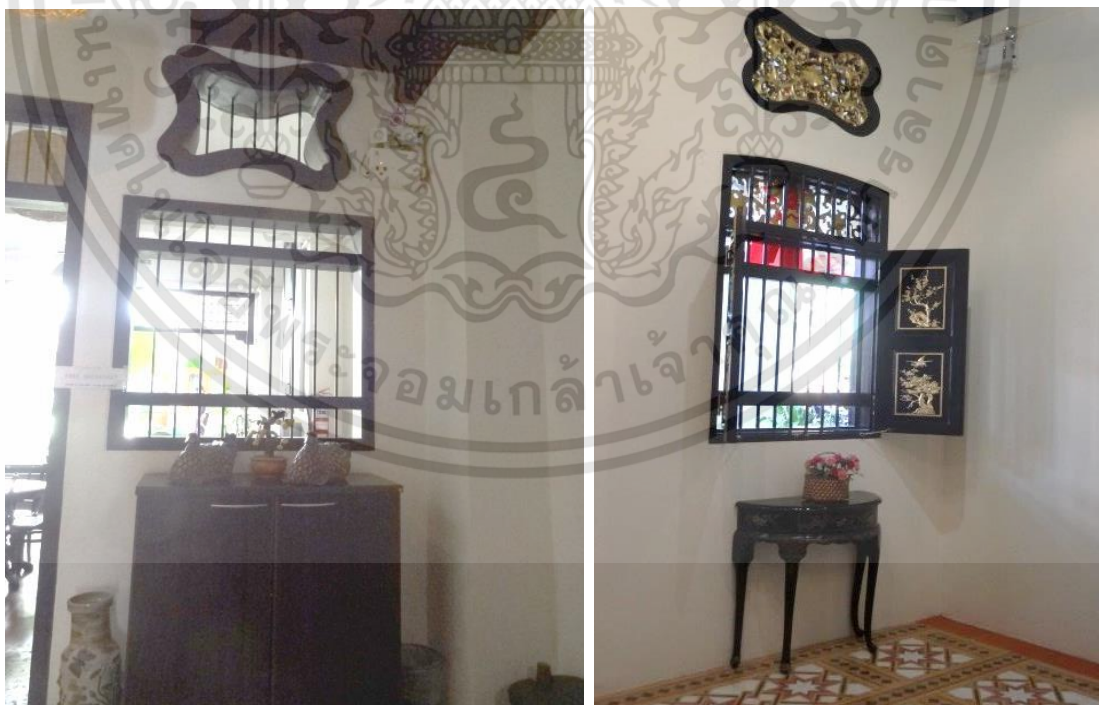
รูปที่ 4.16 พื้นที่บริเวณหน้าต่างร้าน Phuket 346 Café และร้านหนังสือ
ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3.2 อาคารตึกแถวดั้งเดิม

จากผลการสำรวจลักษณะทางกายภาพการใช้งานในพื้นที่บริเวณหน้าต่างอาคารตึกแถวดั้งเดิมสามารถแยกรูปแบบและกิจกรรมการใช้งานพื้นที่หลักๆได้ 10 พื้นที่ คือ พื้นที่เตรียมอาหาร พื้นที่ซักล้าง พื้นที่ทำงาน พื้นที่วางรองเท้า พื้นที่ตั้งโซฟา พื้นที่ทางศาสนา พื้นที่พักผ่อน พื้นที่ห้องเก็บของสะสม พื้นที่ออกแบบประสงค์ และพื้นที่โถงบันได ในแต่ละพื้นที่ที่มีรูปแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับการใช้งานพื้นที่ตามวัตถุประสงค์ของพื้นที่ต่างๆดังนี้

1. พื้นที่ตั้งโซฟา หน้าต่างชั้นล่างในอาคารร้านวู แกลลอรี เป็นหน้าต่างไม้บานเปิดคู่ผลักเข้า ในอดีตพื้นที่ส่วนหน้าของอาคารส่วนใหญ่ในย่านนี้มักใช้เป็นพื้นที่ส่วนต้อนรับ ส่วนพื้นที่บริเวณหน้าต่างจึงมักใช้เป็นพื้นที่ส่วนโซฟาของบ้าน ในอาคารที่มีรูปแบบหน้าต่างและช่องแสงด้านบนที่สวยงามมักจะนำแจกันหรือกระถางดอกไม้ที่สวยงามมาจัดวางไว้บนโต๊ะหรือตู้เดี่ยวๆในพื้นที่ส่วนต้อนรับ เพื่อให้สอดคล้องกับช่องแสงและหน้าต่างด้านบน ปัจจุบันพื้นที่ส่วนนี้จะพบเห็นได้น้อยเนื่องจากอาคารส่วนใหญ่ถูกปรับเปลี่ยนเป็นอาคารการค้ากระแสนิยม พื้นที่ส่วนนี้จะจึงพบเห็นได้เฉพาะบ้านพักของผู้อาศัยเก่าที่ยังคงรูปแบบพื้นที่เดิมไว้ ซึ่งปัจจุบันพบเห็นได้ยากแต่ในอาคารวู แกลลอรีและบ้านเลขที่ 99 ที่เจ้าของอาคารยังสภาพพื้นที่เดิมเอาไว้พื้นที่ส่วนนี้จะยังไม่ถูกปรับเปลี่ยนแม้เวลาผ่านไปตามอายุของอาคาร เนื่องด้วยเป็นพื้นที่ตั้งโซฟาไม่มีการใช้งานรูปแบบและกิจกรรมที่เกิดขึ้นในบริเวณนี้จึงมีแค่การทำความสะอาดพื้นที่ และเปิด-ปิดหน้าต่างเท่านั้น

ภาพที่ 4.17 พื้นที่บริเวณหน้าต่างอาคารวู แกลลอรีและบ้านเลขที่ 99

ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

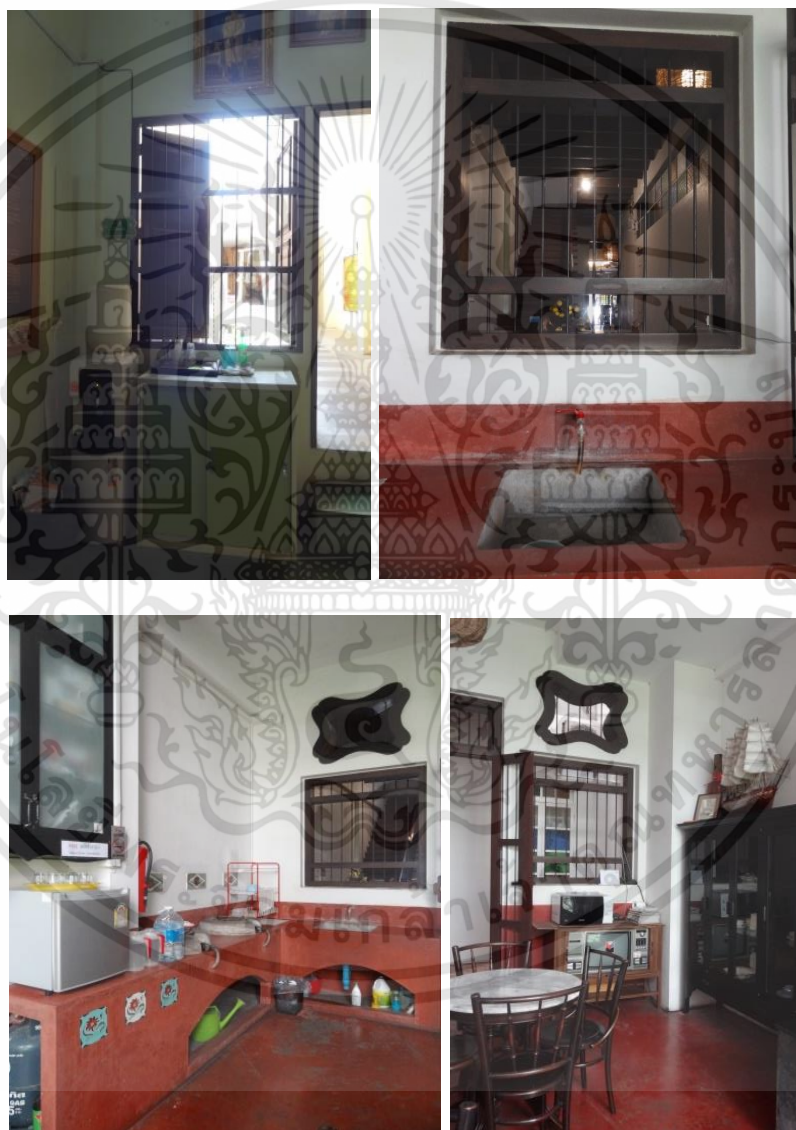
2. พื้นที่ทำงาน หน้าต่างส่วนกลางบ้านในอาคารร้านโฟนอินเป็นหน้าต่างกระจกกรอบไม้บานเปิดคู่ผลึกออก พื้นที่หน้าต่างบริเวณนี้ถูกใช้เป็นที่สำหรับนั่งทำงานของเจ้าของร้าน มีโต๊ะทำงานขนาดพอเหมาะสำหรับตั้งอุปกรณ์ซ่อมและเครื่องมือช่างชิ้นส่วนต่างๆ มีโคมไฟให้ความสว่างเฉพาะจุดเมื่อซ่อมแซมอุปกรณ์ หน้าทีของหน้าต่างบริเวณนี้อาจมีแสงสว่างไม่เพียงพอต่อการทำงานซ่อมแซมชิ้นส่วนเล็กๆมากนัก แต่ก็สามารถใช้ประโยชน์ในการอากาศและกลิ่นอับของอาคารบริเวณโต๊ะทำงานได้ดี ทำให้พื้นที่ทำงานบริเวณนี้มีอากาศที่ปลอดโปร่งเหมาะแก่การทำงาน กิจกรรมที่เกิดขึ้นในบริเวณนี้จะเป็นการซ่อมแซม และการนั่งทำงาน

ภาพที่ 4.18 พื้นที่บริเวณหน้าต่างอาคารร้านโฟนอิน
ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. พื้นที่เตรียมอาหาร หน้าต่างส่วนกลางอาคารในอาคารศูนย์บริการท่องเที่ยวและของฝากเป็นหน้าต่างไม้บานคู่ผลึกออกใช้รับแสงจากส่วนเปิดโล่งกลางอาคาร พื้นที่บริเวณหน้าต่างส่วนนี้จัดเป็นพื้นที่ตั้งเครื่องทำความเย็นและน้ำดื่ม เช่นเดียวกับหน้าต่างกลางบ้านของบ้านเลขที่ 99 เป็นหน้าต่างที่รับแสงและระบายอากาศจากช่องเปิดกลางอาคาร พื้นที่บริเวณหน้าต่างส่วนนี้จัดเป็นพื้นที่เตรียมอาหารมีที่ใช้เคาน์เตอร์ประกอบอาหารและอ่างล้างจานติดหน้าต่างเพื่อระบายความชื้นและระบายอากาศจากการปรุงอาหาร รูปแบบและกิจกรรมที่เกิดขึ้นในบริเวณนี้จะเป็นการเตรียมอาหาร ปรุงอาหาร ต้มน้ำ ล้างจาน และจัดเก็บอุปกรณ์ของใช้ต่างๆ

ภาพที่ 4.19 พื้นที่บริเวณหน้าต่างอาคารศูนย์บริการท่องเที่ยวและของฝาก และบ้านเลขที่ 99
ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. พื้นที่ซีกล่าง หน้าต่างในอาคารบ้านเลขที่ 99 เป็นหน้าต่างเปิดกรงเหล็กไว้บาน พื้นที่บริเวณหน้าต่างอีกฝั่งหนึ่งจัดเป็นพื้นที่ซีกล่างสำหรับแม่บ้านเป็นพื้นที่เปียกกันส่วนมีก๊อกน้ำใช้ซีกล่าง หน้าต่างส่วนนี้ถูกใช้เพื่อระบายความชื้นในบริเวณนี้ หน้าต่างในฝั่งตรงข้ามเป็นเคาน์เตอร์อ่างล้างจาน ใช้เป็นพื้นที่ล้างทำความสะอาดเช่นเดียวกัน รูปแบบและกิจกรรมการใช้พื้นที่จะเป็นในรูปแบบการซีกล่างไม้ถูพื้น การเทน้ำทิ้งของแม่บ้าน และการทำความสะอาดจาน ชาม อุปกรณ์ต่างๆ

รูปที่ 4.20 พื้นที่บริเวณหน้าต่างอาคารบ้านเลขที่ 99 ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

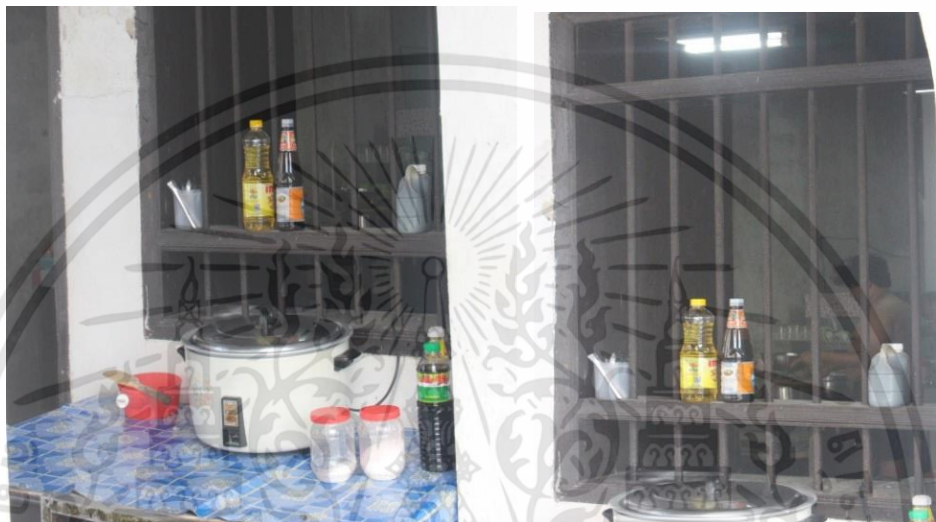
5. พื้นที่ห้องเก็บของสะสม ในอาคารร้านวู แกลลอรี จะมีห้องหนึ่งกลางบ้านที่มีหน้าต่างรายล้อมรอบห้อง เนื่องจากห้องนี้ไม่มีเครื่องปรับอากาศ จึงมีหน้าต่างอยู่รอบห้องเพื่อระบายกลิ่นอับ ห้องแห่งนี้ถูกจัดเป็นห้องเก็บของสะสมของเจ้าของบ้านโดยมีตู้จัดเก็บแจกันใหม่ฟ้าที่เจ้าของบ้านและบรรพบุรุษสะสมไว้นำมารวบรวมเก็บรักษาไว้ในห้องนี้ รูปแบบและกิจกรรมที่เกิดขึ้นในห้องนี้ จะมีเพียงแค่การทำความสะอาด และเปิดปิดหน้าต่างเพื่อระบายอากาศในทุกวัน

รูปที่ 4.21 พื้นที่บริเวณหน้าต่างอาคารร้านวู แกลลอรี ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

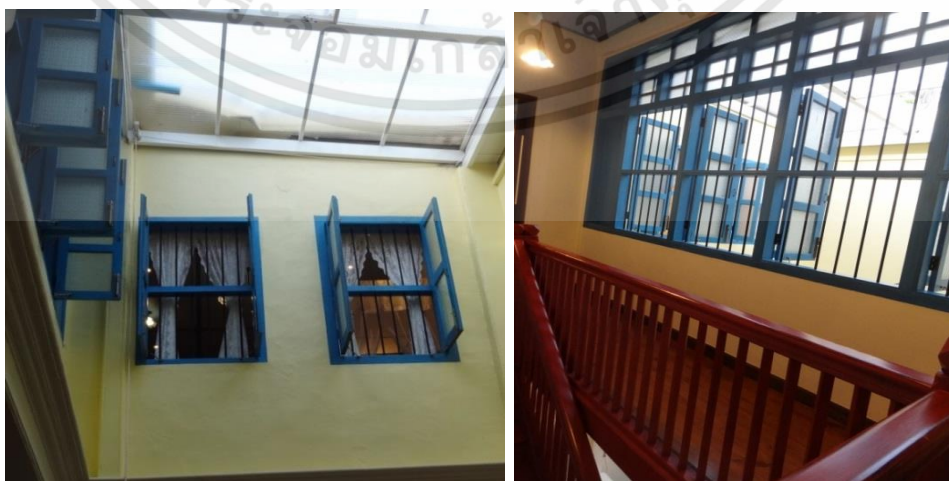
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไมออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. พื้นที่อเนกประสงค์ หน้าต่างในอาคารร้านข้าวแกงจืดแ้วเป็นหน้าต่างไม้ที่บานเปิดคู่ผลึกเข้า พื้นที่บริเวณหน้าต่างถูกใช้เป็นพื้นที่อเนกประสงค์ของร้านส่วนลูกกรงของหน้าต่างร้านถูกใช้เพื่อวางเครื่องปรุงอาหารตามช่องว่างระหว่างซี่ลูกกรง เนื่องจากเป็นที่หยิบจับและสังเกตเห็นได้ง่ายและใกล้กับหม้อหุงข้าวที่ใช้ตักอาหารให้กับลูกค้า นอกจากนี้จะใช้หน้าต่างระบายอากาศแล้วยังใช้เพื่อตั้งสิ่งของที่หยิบจับบ่อยในการปรุงอาหารของร้าน กิจกรรมที่เกิดขึ้นคือ การตักข้าว หุงข้าว หยิบจับและวางสิ่งของประกอบอาหาร

รูปที่ 4.22 พื้นที่บริเวณหน้าต่างอาคารร้านข้าวแกงจืดแ้ว ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

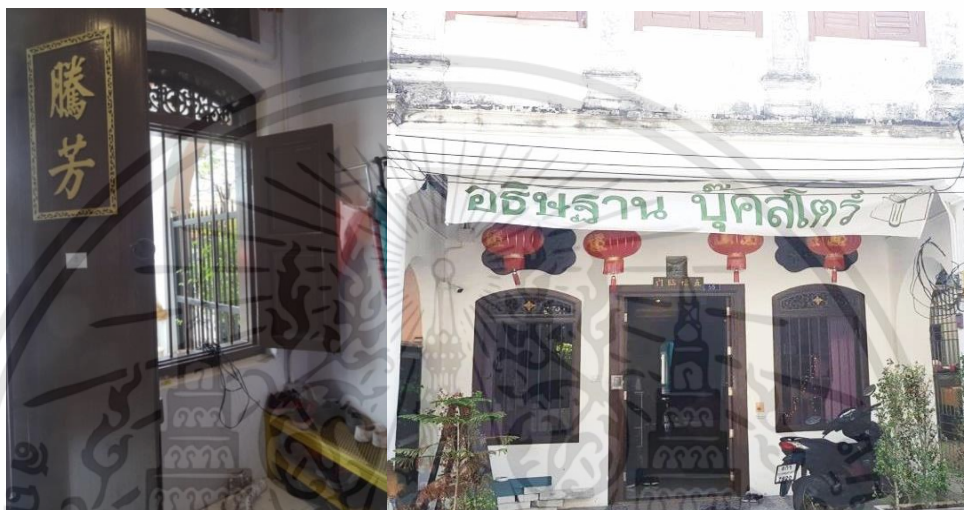
7. พื้นที่โถงบันได หน้าต่างในอาคารร้าน วู แกลลอรี่ เป็นหน้าต่างกระจกฝ้ากรอบไม้บานเปิดคู่ผลึกออก ในส่วนของบริเวณโถงบันไดชั้นบนของบ้านมีหน้าต่างเรียงยาวตลอดแนว หน้าต่างโถงบันไดนี้ถูกออกแบบมาเพื่อรับลมจากช่องแสงกลางตึกแถว ในส่วนบริเวณนี้จะมีลมหมุนเวียนอยู่ตลอดทั้งวัน ประโยชน์ของหน้าต่างบริเวณนี้คือต้องการให้มีลมพัดเข้าเพื่อให้ห้องนอนหรือห้องต่างๆที่อยู่ใกล้บริเวณหน้าต่างโถงบันไดที่เป็นห้องที่ไม่มีหน้าต่างได้รับความเย็นจากลมพัดผ่าน

รูปที่ 4.23 พื้นที่บริเวณหน้าต่างโถงบันไดอาคารร้าน วู แกลลอรี่ ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8. พื้นที่วางรองเท้า หน้าต่างในอาคารร้านอิฐฐานบัวคัสโตรเป็นหน้าต่างไม้ที่บานเปิดคู่ ผลักเข้า พื้นที่บริเวณหน้าต่างทั้งสองฝั่งจัดพื้นที่เป็นที่สำหรับวางรองเท้าและแขวนร่มภายในร้าน เนื่องจากในพื้นที่นี้มีฝนตกบ่อยครั้งเพื่อความสะดวกก่อนเข้าร้านจึงให้ลูกค้าถอดรองเท้าวางไว้ตรงชั้นวางรองเท้าริมหน้าต่าง และแขวนร่มไว้บริเวณใกล้กันเพื่อระบายอากาศลดกลิ่นอับของรองเท้า รวมถึงความสะอาด และความสะดวกต่อการทำความสะอาดพื้น รูปแบบและกิจกรรมที่เกิดขึ้นบริเวณนี้คือการถอด สวมรองเท้า วางรองเท้า แขวนร่ม เก็บของ

ภาพที่ 4.24 พื้นที่บริเวณหน้าต่างอาคารร้านอิฐฐานบัวคัสโตร ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

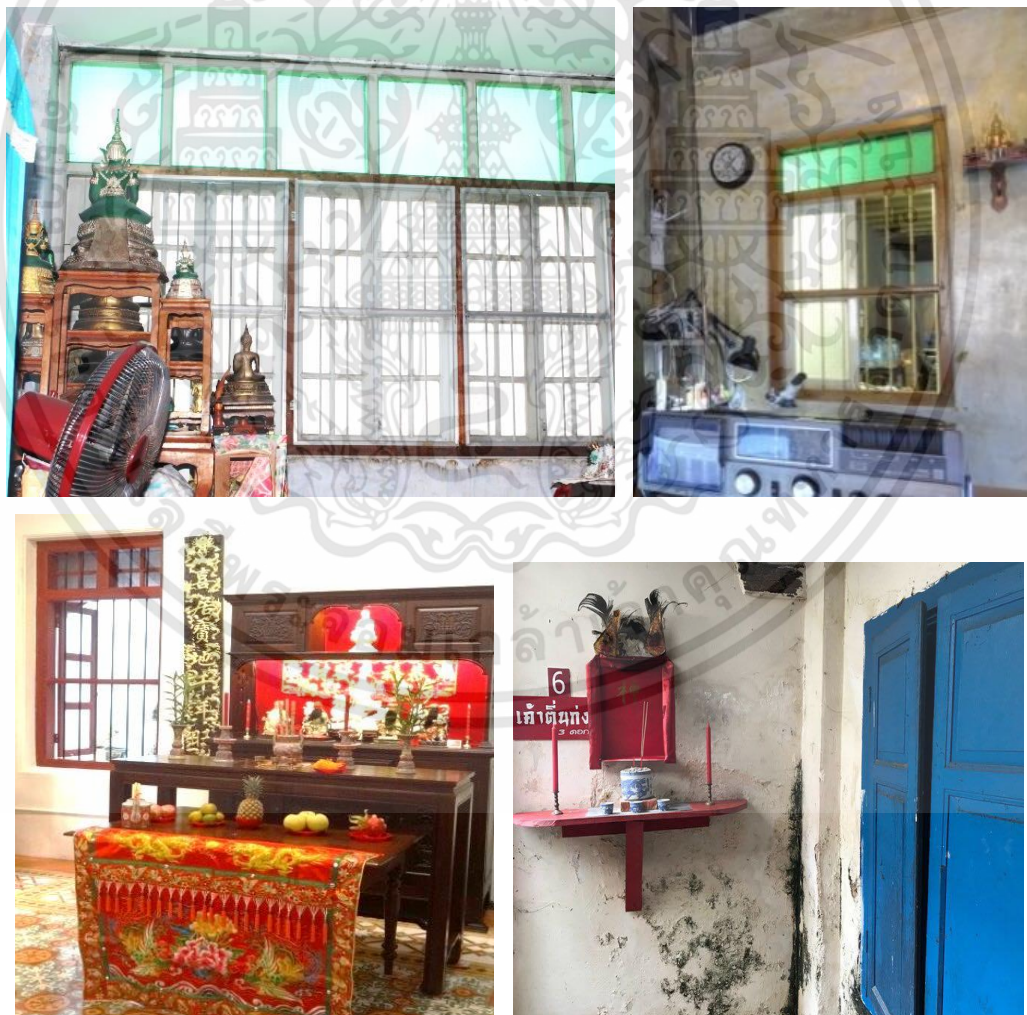
9. พื้นที่พักผ่อนหลับนอน หน้าต่างในอาคารร้านโชคดีเป็นหน้าต่างกระจกบานเกร็ดกรอบไม้ ติดกระจกฟิล์มมองเห็นได้ทิศทางเดียวเพื่อความเป็นส่วนตัวของเจ้าของห้องในขณะเดียวกันก็สามารถสังเกตเห็นบริเวณภายนอกได้ หน้าต่างอาคารนี้เป็นหน้าต่างใหม่ที่เติมเข้ามาภายหลังเมื่อซ่อมแซมอาคาร อาคารแห่งนี้เป็นอาคารเก่าของร้านขายผ้าชาวมุสลิมความประณีตของอาคารจะน้อยกว่าอาคารของชาวจีนหลังอื่นๆ พื้นที่บริเวณหน้าต่างชั้นบนใช้เป็นที่พักผ่อนหลับนอนและระบายอากาศ กิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่จะเน้นไปที่การพักผ่อนหลับนอน ดูโทรทัศน์ จัดเก็บของเป็นต้น

รูปที่ 4.25 พื้นที่บริเวณหน้าต่างอาคารร้านโชคดี ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

10. พื้นที่ทางศาสนา ในอาคารร้านโพนอิน วู แกลลอรี่ หรืออาคารเก่าศาลเจ้าจะมีพื้นที่ต่างศาสนาอยู่บริเวณหน้าต่าง ในร้านวู แกลลอรี่ จะมีโต๊ะบูชาเทพเจ้าจีนบริเวณหน้าต่างกลางบ้านที่เรียกว่า เที้ยะอ้อ หรือแท่งบูชาเทพเจ้าและบรรพบุรุษ ตำแหน่งของเที้ยะอ้อจะตั้งอยู่กลางของทางเข้าบ้าน ให้เทพเจ้าทุกองค์หันออกไปทางด้านหน้าบ้าน การตั้งเทพเจ้าบูชานั้นจะมีความแตกต่างกันตามความเชื่อของผู้อยู่อาศัยที่นับถือเทพแต่ละองค์บ้านบางหลังบูชาเทพเจ้าชุกี๊อง แต่สำหรับอาคารย่านเมืองเก่าภูเก็ตซึ่งเป็นชาวจีนฮกเกี้ยนจะบูชา เทพเจ้ากวนอู เทพเจ้าปุนเถ้ากั้ง และเจ้าแม่กวนอิม หน้าต่างส่วนนี้จึงทำหน้าต่างให้แสงสว่างและระบายอากาศจากคว้นธูปบูชา ส่วนร้านโพนอินที่นับถือศาสนาพุทธมีโต๊ะหมู่บูชาตั้งไว้หันหน้าหาหน้าต่างในความเชื่อรูปแบบเดียวกันว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ควรหันออกหน้าออกนอกอาคาร โดยมีหน้าต่างระบายอากาศคว้นธูปเมื่อกราบไหว้บูชา เช่นเดียวกัน ส่วนศาลเจ้าในอาคารเก่าอย่างศาลเจ้าไหลลามีจุดบูชาปักธูปเช่นกันแต่หน้าต่างบริเวณนี้ถูกปิดไว้เพื่อป้องกันคว้นธูปเข้าสู่อาคาร รูปแบบกิจกรรมที่เกิดขึ้นบริเวณนี้คือการกราบไหว้บูชา และจุดธูปเทียน

รูปที่ 4.26 พื้นที่บริเวณหน้าต่างอาคารร้านวู แกลลอรี่ ร้านโพนอิน และศาลเจ้าไหลล้า
ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4 พฤติกรรมการใช้งานพื้นที่บริเวณหน้าต่าง

ด้านพฤติกรรม

จากผลการสังเกตพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่บริเวณหน้าต่างของบุคคลโดยรวมที่อยู่บริเวณรอบ ตั้งแต่เจ้าของอาคารผู้อยู่อาศัย ลูกจ้าง และลูกค้าที่มาใช้บริการในอาคารทั้ง 2 ประเภท สามารถแบ่ง พฤติกรรมออกเป็น 10 พฤติกรรมหลัก คือ พฤติกรรมการเปิด-ปิด หน้าต่าง พฤติกรรมการพูดคุย สนทนา พฤติกรรมการทำงาน พฤติกรรมการเลือกที่นั่ง พฤติกรรมการนั่งรวมกลุ่ม พฤติกรรมการ นั่งคนเดียว พฤติกรรมการจัดเก็บสิ่งของ พฤติกรรมการถ่ายรูป พฤติกรรมการกราบไหว้บูชา และ พฤติกรรมการมองออกไปนอกหน้าต่าง พฤติกรรมเหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่แต่ละบุคคลแสดงออกมา เมื่อใช้พื้นที่ภายในอาคารและบริเวณหน้าต่างดังนี้

1. พฤติกรรมการเปิด-ปิด หน้าต่าง เป็นพฤติกรรมในชีวิตประจำวันที่ใช้ปฏิบัติในทุกๆวันของ อาคารตึกแถว (Shophouse) การค้าขายนี้เมื่อเปิดกิจการในแต่ละวันลูกจ้างก็จะจัดเตรียมพื้นที่ ภายในร้านเปิดประตูหน้าต่างเพื่อต้อนรับลูกค้า เมื่อถึงเวลาปิดร้านลูกจ้างก็จะจัดเก็บพื้นที่และปิด ประตูหน้าต่าง การเปิดปิดหน้าต่างจึงเป็นพฤติกรรมและกิจกรรมประจำวันอย่างหนึ่งของผู้ใช้อาคารที่ เกิดขึ้นในแต่ละวันบริเวณหน้าต่าง

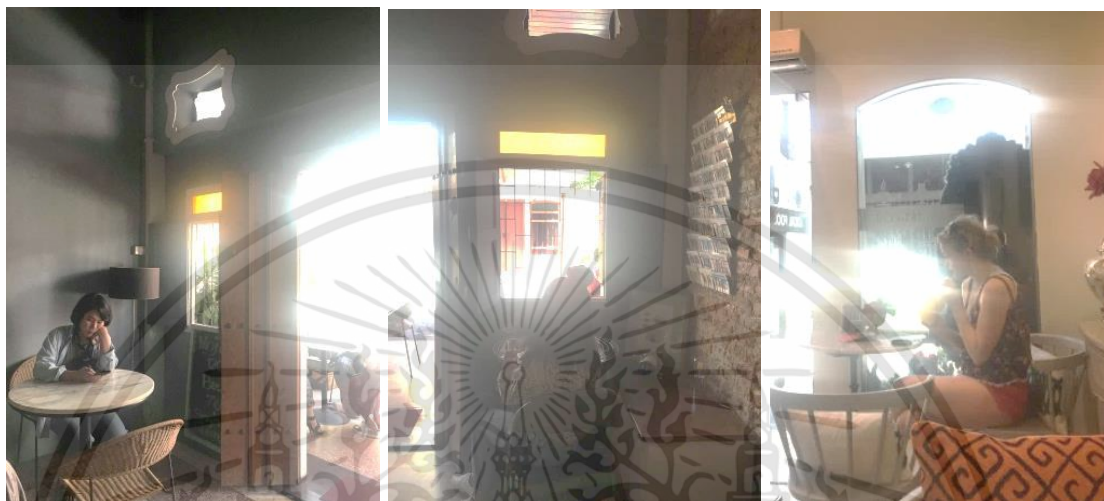
2. พฤติกรรมพูดคุยสนทนา เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในทุกพื้นที่ของคนที่อยู่รวมกันเป็น กลุ่ม มีการปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่มหรือผู้สนทนาร่วม มีการพูดคุย โต้ตอบ สอบถาม คล้อยตาม บุคคล พฤติกรรมนี้สามารถพบเห็นได้ทั่วไปทุกพื้นที่ที่มีผู้ร่วมสนทนา หรือมีการรวมกลุ่มกัน เป็น พฤติกรรมสื่อสารระหว่างบุคคล อาคารและร้านค้าในย่านนี้เปิดทำการค้าจึงมีการติดต่อพูดคุย ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายในทุกอาคาร ในอาคารตึกแถวปรับปรุงอย่างร้านค้าเฟเป็นอีกหนึ่งสถานที่ที่มี พฤติกรรมนี้แสดงให้เห็นเพราะเป็นพื้นที่รวมตัวกันของกลุ่มคนโดยเฉพาะ

3. พฤติกรรมนั่งทำงาน-พฤติกรรมการทำงาน เป็นพฤติกรรมที่พบเห็นได้ในทุกอาคารของ อาคารตึกแถวปรับปรุงและอาคารตึกแถวดั้งเดิม พฤติกรรมการทำงานเป็นพฤติกรรมของบุคคล ขณะนั่งทำงาน เช่น การเลือกเก้าอี้ที่นั่ง ลักษณะการนั่ง บุคลิกการนั่ง ในการนั่งทำงานสามารถ แสดงออกถึงพฤติกรรมส่วนบุคคลได้หลายอย่าง พื้นที่สำหรับนั่งทำงานอาจเป็นพื้นที่ที่ต้องการสมาธิ และความสงบ เป็นพื้นที่ที่ไม่มีคนพลุกพล่าน หรือพื้นที่ที่ต้องการแสงสว่างและไม่อึดอัดอย่างบริเวณ หน้าต่าง ส่วนพฤติกรรมการทำงาน เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นขณะทำงานภายในร้าน ทั้งการขายสินค้า จัดสินค้า การขงเครื่องตี๋ม เสริฟเครื่องตี๋ม เช็ดโต๊ะตลอดจนทำความสะอาด เป็นพฤติกรรมที่ขยับ ร่างกายตลอดเวลาเพื่อให้บริการลูกค้า

4. พฤติกรรมเลือกที่นั่ง ในอาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ากระแสนิยมอย่างร้านค้าเฟจะจัด ที่นั่งไว้ให้ลูกค้าสามารถเลือกนั่งได้ทั้งภายในและภายนอกอาคาร จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า โดย ส่วนใหญ่กลุ่มลูกค้าที่เลือกนั่งภายนอกอาคารมักเป็นกลุ่มคนต่างชาติ ส่วนกลุ่มลูกค้าชาวไทยมักจะ เลือกที่นั่งภายในร้านที่มีเครื่องปรับอากาศมากกว่าพื้นที่ด้านนอกอาคารที่มีอากาศร้อน

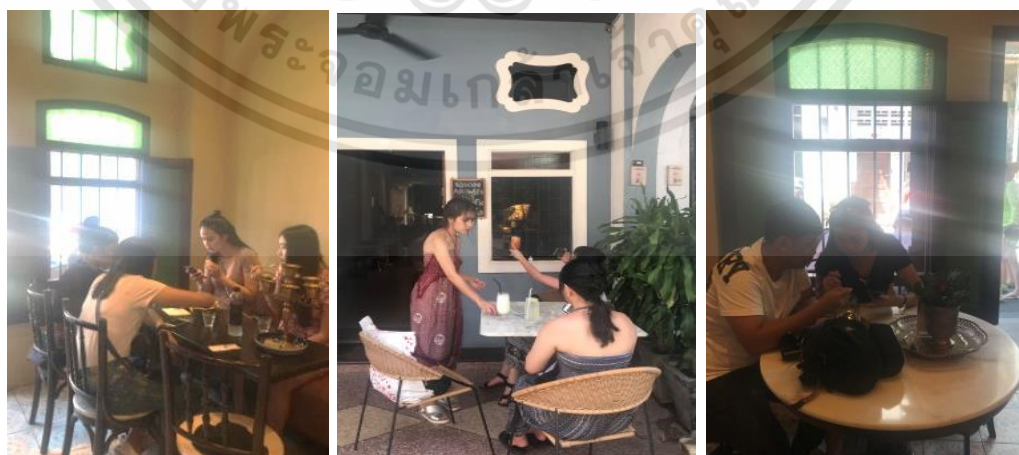
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. พฤติกรรมการนั่งคนเดียว อาจเป็นพฤติกรรมส่วนบุคคลของแต่ละบุคคลที่ชอบไปไหนมาไหนคนเดียว เทียวคนเดียว ไม่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะเป็นการนั่ง การอ่านหนังสือ เล่นโทรศัพท์มือถือคนเดียวในพื้นที่หรือมุมส่วนตัวที่ต้องการความเงียบไม่ถูกรบกวน มุมหน้าต่างในอาคารปรับปรุงจึงเป็นอีกมุมหนึ่งที่จัดขึ้นเพื่อนคนกลุ่มนี้

รูปที่ 4.27 พื้นที่แสดงพฤติกรรมการนั่งคนเดียว
ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

6. พฤติกรรมการนั่งรวมกลุ่ม เป็นพฤติกรรมกรรวมกลุ่มทางสังคมหรือพฤติกรรมที่เกิดจากการที่บุคคลติดต่อสังสรรค์ระหว่างเพื่อน ผู้ร่วมงาน คนในครอบครัว มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social intersection) พฤติกรรมที่เกิดขึ้นคือการพบปะสังสรรค์ พูดคุย หัวเราะ ตีมและรับประทานอาหารเช้าเกิดการสื่อสารระหว่างบุคคล ในอาคารตึกแถวปรับปรุงมักจัดมุมนี้ไว้ชิดภายในและภายนอกหน้าต่างเพื่อไม่ให้รบกวนกลุ่มผู้ใช้บริการภายในร้าน

รูปที่ 4.28 พฤติกรรมการนั่งรวมกลุ่ม
ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. พฤติกรรมการถ่ายรูป เป็นพฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) การถ่ายภาพเกิดที่หน้าต่างเป็นสัญญาณเชิงสัญลักษณ์ กล่าวคือเป็นการแสดงออกที่ต้องการถ่ายทอดความรู้สึกนึกชอบผ่านหน้าต่าง การถ่ายรูปได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบันที่มีสื่อสังคมออนไลน์ให้บริการผู้คนมักถ่ายรูปลงสื่อออนไลน์เมื่อเดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่ที่ต่างๆ และต้องการถ่ายรูปคู่กับสถานที่ที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่นั้นเพื่อให้รู้ว่าครั้งหนึ่งเราเคยมายังสถานที่นี้ ด้วยรูปหน้าอาคารที่เป็นเอกลักษณ์ของอาคารตึกแถวย่านเมืองเก่านี้ผู้คนที่มาท่องเที่ยวจึงมักนิยมถ่ายรูปคู่หน้าต่างและประตูในเหล่านี้เป็นที่ระลึก

รูปที่ 4.29 พื้นที่แสดงพฤติกรรมการถ่ายรูป

8. พฤติกรรมการกราบไหว้บูชา เป็นพฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) ที่เกิดจากการศรัทธาจากภายในจิตใจ เป็นพฤติกรรมทางวัฒนธรรมและความเชื่อของบุคคลทางศาสนาที่นับถือ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นคือการกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ หน้าต่างเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งของการใช้พื้นที่พื้นที่กราบไหว้บูชาจึงต้องการหน้าต่างไว้เพื่อระบายอากาศจากกลิ่นควันธูปที่มาจากการจุดธูปกราบไหว้บูชาประจำวันเพื่ออากาศที่ปลอดโปร่งของบ้าน

รูปที่ 4.30 พื้นที่แสดงพฤติกรรมการกราบไหว้บูชา ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9. พฤติกรรมการจัดเก็บสิ่งของ เป็นพฤติกรรมการแสดงออกประเภทหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงความเป็นคนเจ้าระเบียบ โดยการจัดเก็บสิ่งของเรียบร้อยหรือไม่เป็นระเบียบ บางบุคคลจัดเก็บสิ่งของตามความสะดวกที่สามารถหยิบจับได้บ่อยใช้สอยได้ง่าย พฤติกรรมที่แสดงออกบริเวณหน้าต่างนี้เช่น การวางสิ่งของขอบหน้าต่าง การตากผ้าหรือแขวนผ้ากับหน้าต่าง เป็นต้น

รูปที่ 4.31 พื้นที่แสดงพฤติกรรมการจัดเก็บสิ่งของ ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

10. พฤติกรรมมองออกไปนอกหน้าต่าง เป็นพฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) เป็นพฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตได้ การใช้พื้นที่บริเวณหน้าต่างนอกจากการใช้ประโยชน์ในเรื่องแสงและอากาศที่เป็นปัจจัยหลักแล้ว หน้าต่างยังเป็นส่วนถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของผู้ที่มองออกไปยังภายนอกหน้าต่าง เป็นพฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้ถึงจิตใจของบุคคลนั้น แต่ยังสามารถสังเกตได้จากสีหน้าที่ปรากฏ แต่พฤติกรรมทางจิตใจไม่สามารถรับรู้ได้เมื่อมีผู้นั่งอยู่บริเวณหน้าต่างทอดสายตาดูออกไปยังภายนอกเราไม่สามารถรับรู้ได้ว่าบุคคลนั้นคิดสิ่งใดอยู่อาจมองออกไปเพื่อชื่นชมทัศนียภาพ มองออกไปหาใครสักคนหนึ่ง หรือมองออกไปด้วยความรู้สึกผ่อนคลาย เศร้า เหงา หน้าต่างจึงเป็นเสมือนตัวเชื่อมความรู้สึกอย่างหนึ่ง พฤติกรรมมองออกไปนอกหน้าต่างอาจเกิดเพราะผู้มองต้องการถ่ายทอดความรู้สึกผ่านตัวอย่างอย่างหน้าต่าง

รูปที่ 4.32 พื้นที่แสดงพฤติกรรมการมองออกไปนอกหน้าต่าง ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการศึกษาแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้พื้นที่ ด้านพฤติกรรมผู้ใช้อาคาร และด้านประเภทกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่บริเวณหน้าต่าง โดยอภิปรายผลได้ดังนี้

1) ด้านการใช้พื้นที่

อาคารตึกแถวปรับปรุง

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เช่าอาคาร ผลจากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า เดิมอาคารตึกแถวเก่าเหล่านี้เคยเป็นที่พักอาศัยและทำการค้าของเจ้าของอาคารเดิมมาก่อน เมื่อเศรษฐกิจย่านเมืองเก่าชะลอตัวเจ้าของอาคารก็ย้ายออกไปสร้างบ้านหลังใหม่หรือเปลี่ยนที่อยู่ปล่อยอาคารทิ้งไว้ให้ผู้เช่าต่อ ต่อมาเมื่อเศรษฐกิจย่านเมืองเก่ากลับมาฟื้นฟูเป็นที่นิยมอีกครั้งอาคารเหล่านี้จึงถูกนำมาปรับเปลี่ยนประโยชน์การใช้งานเป็นการค้าตามกระแสนิยมอย่างคาเฟ่ ร้านกาแฟ ร้านไอศกรีม เกสต์เฮาส์ที่พัก การเปลี่ยนแปลงพื้นที่การใช้งานปรับเปลี่ยนไปตามรูปแบบและจุดประสงค์ของผู้เช่าปัจจุบัน พื้นที่หน้าต่างจึงถูกปรับเปลี่ยนไปด้วยเช่นกันจากเดิมเคยเป็นที่พักผ่อนหรือที่ระบายอากาศของบ้านถูกเปลี่ยนมาเป็นพื้นที่สำหรับนั่งดื่มเครื่องดื่มของร้าน และพื้นที่ห้องพักเปลี่ยนผู้ใช้งานจากห้องพักเจ้าของบ้านมาเป็นที่พักแรมของนักท่องเที่ยว ในอาคารตึกแถวปรับปรุงจึงมีการปรับเปลี่ยนตลอดตามสภาพเศรษฐกิจและความนิยมของผู้บริโภคในปัจจุบัน

จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง Tiedell (1996) อธิบายไว้ว่า เมื่อมีการใช้งานอาคารไประยะหนึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงอาคารที่อยู่อาศัยหรือการใช้งานเกิดขึ้น เมื่อผู้ใช้อาคารมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้งานจึงมีการปรับอาคารให้สอดคล้องตามความต้องการของผู้ใช้อาคาร เมื่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวเติบโตขึ้น อาคารมักจะถูกเปลี่ยนแปลงไปเพื่อตอบสนองต่อรูปแบบการท่องเที่ยวที่นิยม เพื่อรองรับการใช้งานใหม่ๆ โดยแบ่งประเภทหลักๆได้ 3 ประเภทคือ 1. เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2. เพื่อการพักอาศัย 3. เพื่อธุรกิจการค้า

ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Tiedell (1996) ที่ว่า เมื่ออาคารตึกแถวในย่านเมืองเก่าถูกเริ่มมีการใช้งานอาคารไประยะหนึ่ง ผู้ใช้อาคารเริ่มปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้งานให้สอดคล้องกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวในย่านนี้ อาคารจึงปรับเปลี่ยนการใช้งานเพื่อรองรับการท่องเที่ยว กลายเป็นธุรกิจเพื่อการค้าและใช้เป็นที่พักนักท่องเที่ยวภายในตัวเช่นอาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ากระแสนิยมในปัจจุบันที่พบเห็นได้เยอะในย่านเมืองเก่านี้ อย่างร้านคาเฟ่และเกสต์เฮาส์ การใช้งานพื้นที่ภายในจึงปรับเปลี่ยนไปตามจุดประสงค์ของอาคาร

จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วุฒิกกร แก้วชูศรี (2555) อธิบายไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้งานพื้นที่มาจากหลายปัจจัย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารคือ การเปลี่ยนแปลงผู้ใช้อาคารและการเปลี่ยนแปลงอาชีพหรือกิจการ เมื่อมีผู้ใช้งานอาคารรายใหม่การเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใช้งานพื้นที่จะเปลี่ยนไป การใช้งานที่เกิดขึ้นในอาคารหนึ่งอาจจะใช้งานเพียงกิจกรรมเดียวหรือ อาจจะมีหลายกิจกรรมในอาคารเดียวกันได้

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สอดคล้องกับ งานวิจัยของ วุฒิกร แก้วชูศรี (2555) ที่ว่า เมื่ออาคารตึกแถว ย่านเมืองเก่าภูเก็ตถูกรื้อถอนโดยผู้ใช้งานรายใหม่จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงอาชีพหรือกิจการจาก เดิมเพื่อตอบสนองนักท่องเที่ยวที่นิยมท่องเที่ยวในย่านนี้ เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารเพื่อรองรับ กิจกรรมที่นิยมในปัจจุบัน ในอาคารหนึ่งหลังจึงมีหลายกิจกรรมในพื้นที่อย่างอาคารตึกแถวปรับปรุง การค้ากระแสนิยมในปัจจุบันเช่นร้านกาแฟและเกสต์เฮาส์ ใช้ประโยชน์พื้นที่อาคารเป็นทั้ง คาเฟ่ แกลลอรี และเกสต์เฮาส์ในหลังเดียวกันเพื่อตอบสนองผู้ใช้งานรายใหม่

จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง Rhan See Chua, Atsushi Deguchi (2011) อธิบายไว้ว่า การนำอาคารเก่ากลับมาใช้ใหม่เป็นการปรับตัวเพื่อมุ่งเน้นการท่องเที่ยวที่ ขยายตัวขึ้น พื้นที่ทางประวัติศาสตร์เป็นจุดแข็งของพื้นที่ที่ผู้ประกอบการมักนำกลับมาใช้ประโยชน์เพื่อ ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยนำอาคารอนุรักษ์มาปรับใช้เปลี่ยนหน้าที่ (Function) ที่ตอบสนองต่อ ผู้ใช้งานมากขึ้น เช่น ปรับเปลี่ยนเป็นที่พักเกสต์เฮาส์ ร้านอาหาร ร้านกาแฟ ร้านค้าหรือร้านขายของที่ ระลึก การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้อาคารสูญเสียความเป็นส่วนตัวมากขึ้นจากดั้งเดิมที่อาคารมีไว้เพื่อเป็น ที่พักอาศัยแตเมื่อนำมาใช้ประโยชน์อาคารจะไม่มีความเป็นส่วนตัวอีกต่อไป

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Rhan See Chua, Atsushi Deguchi (2011) ที่ว่า เมื่อนำอาคารเก่ากลับมาใช้ใหม่เพื่อมุ่งเน้นการท่องเที่ยวโดยนำอาคารตึกแถวในย่าน เมืองเก่ามาปรับใช้เปลี่ยนหน้าที่ (Function) ใหม่เป็นอาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ากระแสนิยม อย่างเช่นคาเฟ่และเกสต์เฮาส์ทำให้อาคารสูญเสียความเป็นส่วนตัวจากดั้งเดิมที่อาคารมีไว้เพื่อเป็นที่ ที่พักอาศัยทำให้อาคารไม่มีความเป็นส่วนตัวอีกต่อไป

อาคารตึกแถวดั้งเดิม

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าของอาคารตึกแถวดั้งเดิม หรือผู้ใช้งานอาคารในปัจจุบันพบว่า อาคารเหล่านี้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษโดยส่วนใหญ่จะถือครองโดยทายาทรุ่นที่ 3 ที่จนถึงทายาทรุ่น ที่ 4-5 อย่างร้านวู แกลลอรี เมื่อก่อนเคยเป็นร้านขายนาฬิกานำเข้าจากปิ่นนังแห่งเดียวในภูเก็ต แต่ด้วยความทรุดโทรมจึงบูรณะใหม่ให้เหมือนเดิมปิดไว้หากมีผู้สนใจสามารถขอเข้าชมได้ ส่วนร้านโพนอิน ในอดีตเคยเป็นร้านขายผลไม้ของคุณยายทวดเจ้าของปัจจุบันก่อนปรับเปลี่ยนมาเป็นร้านขายและรับ ซ่อมโทรศัพท์มือถือ บ้านเลขที่ 99 ในอดีตเคยเป็นร้านขายใช้ไฟฟ้านำเข้าจากปิ่นนัง ต่อมาปรับเปลี่ยน เป็นเกสต์เฮาส์ที่พักร่วมกับเจ้าของ ตลอดจนร้านขายผ้าปาเต๊ะต่างๆที่ยังคงขายผ้าพื้นเมืองอยู่เช่นเดิม เป็นต้น อาคารเหล่านี้แม้มีการปรับเปลี่ยนไปบ้างตามกาลเวลาแต่รูปแบบการใช้พื้นที่และหน้าตาก็ ยังคงรูปแบบการใช้พื้นที่เดิมไว้เอกลักษณ์เดิมจึงมีให้เห็นอยู่บ้างเปลี่ยนแปลงไป

จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ มนสิชา เพชรานนท์ (2545) เรื่อง การศึกษารูปแบบการจัดวางพื้นที่ว่างในอาคารตึกแถวในภาคใต้ของประเทศไทย ได้แบ่งประเภท เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิจกรรมและการใช้งานไว้ 10 ประเภทหลัก ได้แก่ ส่วนบริการของผู้อยู่อาศัย ที่ว่างทางสังคม บริเวณค้าขาย ส่วนรับประทานอาหาร ส่วนปรุงอาหาร ส่วนพักผ่อนนอนหลับ ห้องน้ำ ส่วนพักผ่อนของครอบครัว ส่วนพื้นที่การสัญจรภายใน และที่ว่างภายนอก

ผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งพื้นที่การใช้งานในปัจจุบันใหม่ ได้ว่าสามารถแบ่งประเภทการใช้งานพื้นที่ตึกแถวการค้าดั้งเดิมที่ไม่ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจมากนัก ออกเป็น 8 ประเภทหลัก ได้แก่

1. พื้นที่ว่างภายนอกของอาคาร เป็นพื้นที่ทางเดินเท่านั้นอาคาร ปัจจุบันพื้นที่ทางเดินเท่านั้นอาคารจะใช้วางสินค้าในตอนกลางวัน จะกลับมาเป็นพื้นที่ทางเดินเท้าก็ต่อเมื่อเก็บร้าน
2. พื้นที่ค้าขาย เป็นพื้นที่ส่วนหน้าชั้นล่างของอาคาร การทำการค้า
3. พื้นที่ประกอบอาหาร เป็นพื้นที่ชั้นล่างส่วนหลังของอาคารใช้ประกอบอาหาร
4. พื้นที่รับประทานอาหาร เป็นพื้นที่ชั้นล่างส่วนหลังอาคารติดกับพื้นที่ประกอบอาหาร แต่ปัจจุบันผู้ใช้อาคารปรับเปลี่ยนพฤติกรรมรับประทานอาหาร เช่น การนั่งทานอาหารหน้าโทรทัศน์ เป็นต้น ดังนั้นพื้นที่รับประทานอาหารจึงไม่เฉพาะเจาะจงดังเช่นอดีต
5. พื้นที่ชำระหรือห้องน้ำ เป็นพื้นที่อาบน้ำและขับถ่าย
6. พื้นที่ซักล้าง เป็นพื้นที่สำหรับซักผ้า ตากผ้าของอาคาร
7. พื้นที่ส่วนครอบครัว เป็นพื้นที่รวมตัวของสมาชิกในบ้าน ใช้พักผ่อน ดูโทรทัศน์
8. พื้นที่พักผ่อนหลับนอน เป็นพื้นที่สำหรับหลับนอนและแต่งกายของสมาชิกในบ้าน

ผลการศึกษาครั้งนี้ส่วนใหญ่สอดคล้องกับวรรณกรรมของ มนสิชา เพชรานนท์ (2545) ด้านประเภทพื้นที่ แต่การใช้งานพื้นที่ในปัจจุบันการไม่ได้มีการเฉพาะเจาะจงอีกต่อไป เช่น พื้นที่รับประทานอาหารปัจจุบันกลายเป็นพื้นที่วางอาหารแต่ผู้ใช้อาคารเลือกรับประทานอาหารบริเวณหน้าโทรทัศน์หรือในห้องนั่งเล่นมากกว่า พื้นที่ว่างภายนอกของอาคารถูกเปลี่ยนมาเป็นพื้นที่วางสินค้านอกบ้านของอาคารตึกแถวดั้งเดิม และกลายเป็นพื้นที่นั่งดื่มเครื่องดื่มของอาคารตึกแถวปรับปรุง

2) ด้านพฤติกรรม

พฤติกรรมผู้ใช้พื้นที่หน้าต่างในอาคารตึกแถวปรับปรุงแต่ละแห่งมีพฤติกรรมที่ใกล้เคียงกัน เนื่องจากการจัดพื้นที่บริเวณหน้าต่างค่อนข้างจะเฉพาะเจาะจงการใช้งาน ผู้ใช้งานพื้นที่จึงมีพฤติกรรมการใช้พื้นที่ที่เข้ากับสถานที่นั้นเช่น การนั่งดื่มกาแฟคนเดียวในมุมส่วนตัวไม่ต้องการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก การนั่งดื่มกาแฟกับกลุ่มเพื่อนที่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การแยกตัวออกมาสูบบุหรี่ในพื้นที่บริเวณหน้าต่างเพื่อไม่ให้รบกวนผู้อื่น แม้แต่พฤติกรรมการเลือกที่นั่งภายในร้านอย่างกลุ่มคนไทยมักจะเลือกนั่งภายในร้านที่มีเครื่องปรับอากาศมากกว่าพื้นที่ด้านนอกที่อากาศร้อน ส่วนพฤติกรรมผู้ใช้พื้นที่หน้าต่างในอาคารตึกแถวดั้งเดิม จะมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างไปจากอาคารตึกแถวปรับปรุง เพราะมีความเป็นส่วนตัวที่มากกว่าพฤติกรรมเฉพาะจึงปรากฏให้เห็น เช่น พฤติกรรมทางศาสนา พฤติกรรมการจัดเก็บสิ่งของหรือตากผ้าบริเวณหน้าต่าง เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้拿去ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พฤติกรรมกรเลือกที่นั่ง ผลจากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า โดยส่วนใหญ่กลุ่มลูกค้าที่เลือกนั่งภายนอกอาคารมักเป็นกลุ่มคนต่างชาติ ส่วนกลุ่มลูกค้าชาวไทยมักจะเลือกที่นั่งภายในร้านที่มีเครื่องปรับอากาศมากกว่าพื้นที่ด้านนอกอาคารที่มีอากาศร้อน

จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง Yoshiharu Tsukamoto (2010) เคยอธิบายไว้ว่าพฤติกรรมนี้คือพฤติกรรมของกลุ่มชนชาติ ชนชาติบางกลุ่มอาจชื่นชอบสภาพอากาศร้อน แต่บางกลุ่มชนชาติสภาพอากาศร้อนอาจไม่ใช่สภาวะน่าสบายของกลุ่มคนนั้น การเลือกพื้นที่จากสภาพอากาศจึงเป็นพฤติกรรมส่วนตัวของกลุ่มชนชาติ ผู้วิจัยเห็นว่า นอกเหนือจากสภาพอากาศแล้ว อาจเป็นเพราะภายนอกให้ความปลอดภัยโปร่งกว่าภายในและสามารถมองวิวผู้คนหลากหลายเชื้อชาติเดินไปมานักท่องเที่ยวต่างชาติจึงนิยมเลือกนั่งภายนอกร้าน

พฤติกรรมกรกราบไหว้บูชา ผลจากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า พฤติกรรมนี้ปรากฏให้เห็นเฉพาะในอาคารตึกแถวดั้งเดิมเนื่องด้วยเจ้าของอาคารมีความเชื่อและศรัทธาในศาสนาและบรรพบุรุษ พื้นที่บริเวณหน้าต่างส่วนนี้จะจัดตั้งโต๊ะบูชาไหว้ใกล้หน้าต่างหันหน้าออกหน้าอาคาร พื้นที่หน้าต่างจึงถูกใช้เพื่อระบายอากาศจากควันธูปและใช้เป็นพื้นที่ทางศาสนา

จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง Yoshiharu Tsukamoto (2015) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “Windows Scape” ไว้ว่า วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ภายในและภายนอก ความลึกทางวัฒนธรรมของเมืองและศาสนาจะสะท้อนให้เห็นถึงการใช้งานหน้าต่าง ผู้วิจัยเห็นว่า พฤติกรรมทางศาสนาเกิดจากความเชื่อและศรัทธาส่วนบุคคลทำให้เกิดพฤติกรรมกรกราบไหว้ การใช้พื้นที่บริเวณหน้าต่างส่วนนี้เป็นการใช้หน้าต่างให้เกิดประโยชน์เพื่อการระบายอากาศ

พฤติกรรมกรถ่ายรูป ผลจากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า เป็นที่นิยมมักพบเห็นในทุกสถานที่ทั่วไปของอาคารตึกแถวในย่านนี้ เป็นพฤติกรรมกรถ่ายรูปเพื่อลงสื่อสังคมออนไลน์ด้วยรูปด้านหน้าต่างอันเป็นเอกลักษณ์สวยงาม นักท่องเที่ยวจึงมักจะถ่ายรูปคู่ประตูหน้าต่างเป็นที่ระลึก

จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง Francesco Zanot (2010) นักวิจารณ์และภัณฑารักษ์การถ่ายภาพ ได้เคยอธิบายไว้ว่าการถ่ายภาพเกิดที่หน้าต่างเป็นสัญนิยมเชิงสัญลักษณ์ กล่าวคือ หน้าต่างเปรียบดังสัญลักษณ์อย่างหนึ่ง สัญลักษณ์เชิงสัญลักษณ์ จึงเป็นการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลกับหน้าต่างที่แสดงออกมาผ่านการถ่ายรูป ผู้วิจัยเห็นว่า การถ่ายรูปที่หน้าต่างจึงเป็นเสมือนสัญลักษณ์ที่ระลึกว่าเคยได้มายังสถานที่แห่งนี้เช่นเดียวกับคำนิยามของ Francesco Zanot

พฤติกรรมกรมองออกไปนอกหน้าต่าง ผลจากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า ในอาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ำกระแสนิยมอย่างร้านคาเฟ่ที่มักจกที่นั่งมุมส่วนริมหน้าต่างไว้สำหรับผู้ที่มาคนเดียวต้องการนั่งคนเดียวในมุมส่วนตัว พฤติกรรมของคนที่มาคนเดียวเมื่ออยู่ใกล้หน้าต่างมักจะหันมองออกไปนอกหน้าต่างอยู่บ่อยครั้ง ไม่มีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง Mayu Takasugi (2011) ได้อธิบายไว้ว่า หน้าต่างเป็นเสมือนตัวเชื่อมความรู้สึกอย่างหนึ่งของผู้มอง ผู้วิจัยเห็นว่า การที่ผู้คนมักชอบมองออกไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นอกหน้าต่างเหตุผลอาจเป็นเพราะมนุษย์ต้องการถ่ายทอดความรู้สึกของตนผ่านตัวกลางอย่าง หน้าต่างแสดงออกมาโดยไม่รู้ตัวเช่นเดียวกับความเห็นของ Mayu Takasugi

3) ด้านประเภทกิจกรรม

อาคารตึกแถวปรับปรุง

ประเภทกิจกรรมที่เกิดขึ้นในอาคารตึกแถวปรับปรุงเป็นไปตามรูปแบบการใช้งานพื้นที่ เนื่องจากอาคารมีการใช้งานเจาะจงประเภทอย่างเช่น คาเฟ่ ร้านอาหาร ร้านไอศกรีม กิจกรรมที่เกิดขึ้นจะเป็นไปในรูปแบบของการนั่งดื่มเครื่องดื่ม พบปะ พูดคุย รับประทานอาหาร อ่านหนังสือหรือนิตยสาร กิจกรรมที่เกิดขึ้นในบริเวณพื้นที่หน้าต่างภายนอก เช่น สูบบุหรี่ นั่งรอ พูดคุยโทรศัพท์มือถือ ส่วนของเกสต์เฮาส์ที่พักแรมกิจกรรมที่เกิดขึ้นจะเป็นเพื่อการพักผ่อนและหลับนอน รูปแบบกิจกรรมในอาคารตึกแถวปรับปรุงจึงเป็นรูปแบบกิจกรรมที่พบเห็นได้ทั่วไปต่างจากอาคารตึกแถวดั้งเดิม

จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วุฒิกร แก้วชูศรี (2555) ได้กล่าวไว้ การใช้งานที่เกิดในอาคารหนึ่งอาจจะมีใช้งานเพียงกิจกรรมเดียวหรืออาจจะมีหลายกิจกรรมในอาคารเดียวกันได้ สอดคล้องกับการใช้งานอาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ากระแสนิยมในปัจจุบันที่มีการใช้งานอาคารหลากหลายกิจกรรมในหนึ่งอาคาร เช่น ชั้นล่างของอาคารตึกเปิดเป็นร้านคาเฟ่ มีกิจกรรมนั่งดื่ม พูดคุย พบปะ ชั้นบนของอาคารเป็นเกสต์เฮาส์ กิจกรรมที่เกิดขึ้นคือ การพักผ่อน หลับนอน บางอาคารนอกจากเป็นคาเฟ่และเกสต์เฮาส์แล้วยังเป็นแกลลอรีที่แสดงภาพอีกด้วย เห็นได้ว่าอาคารตึกแถวปรับปรุงในปัจจุบันมีการใช้งานที่หลากหลายกิจกรรม

อาคารตึกแถวดั้งเดิม

ประเภทกิจกรรมที่เกิดขึ้นในอาคารตึกแถวดั้งเดิมจะมีลักษณะที่แตกต่างไปจากอาคารตึกแถวปรับปรุงเนื่องในอาคารตึกแถวดั้งเดิมจะเป็นพื้นที่ส่วนบุคคลรูปแบบกิจกรรมที่เกิดขึ้นจึงมีลักษณะเฉพาะ เช่น กิจกรรมที่เกิดในพื้นที่เตรียมอาหารจะเป็น การปรุงอาหาร ต้มน้ำ ล้างจาน และจัดเก็บอุปกรณ์ที่ใช้ต่างๆ กิจกรรมที่เกิดในพื้นที่ซักล้างคือการซักล้าง จัดเก็บอุปกรณ์ไม้ถูพื้น การเทน้ำทิ้งของแม่บ้าน และการทำความสะอาดอุปกรณ์ต่างๆ กิจกรรมที่เกิดในพื้นที่ทำงานจะเป็นการซ่อมแซม และการนั่งทำงาน กิจกรรมที่เกิดในพื้นที่พักผ่อนคือการหลับนอน พักผ่อน ดูโทรทัศน์ หรือจัดเก็บของ กิจกรรมที่เกิดในพื้นที่ห้องเก็บของสะสมและพื้นที่ตั้งโชว์คือ ทำความสะอาด เปิดปิดหน้าต่างเพื่อระบายอากาศ กิจกรรมที่เกิดในพื้นที่ทางศาสนา คือ การกราบไหว้บูชา เปิดปิดหน้าต่างเพื่อระบายกลิ่นธูป เป็นต้น

จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มนสิชา เพชรานนท์ (2545) ได้อธิบายไว้ว่า พฤติกรรมของคนในสังคมหนึ่งๆจะเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงการจัดระบบพื้นที่ภายในที่พักอาศัย ลักษณะทางกายภาพของบ้านไม่ได้เปลี่ยนการจัดระบบพื้นที่ภายในบ้านไปด้วยเมื่อสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้นรูปแบบการใช้งานพื้นที่ภายในบ้านจะเป็นไปในลักษณะที่เฉพาะเจาะจง สอดคล้องกับเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การใช้งานอาคารตึกแถวดั้งเดิมที่ว่า อาคารที่ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการใช้งานพื้นที่ภายในมากนัก รูปแบบการใช้งานพื้นที่ภายในบ้านจะเป็นไปในลักษณะที่เฉพาะเจาะจง อย่างเช่น พื้นที่ทางศาสนา พื้นที่ปรุงอาหาร พื้นที่พักผ่อน พื้นที่ซักล้าง กิจกรรมที่เกิดในพื้นที่ก็ยังคงเป็นกิจกรรมเฉพาะพื้นที่

หน้าต่างกับพื้นที่ทำงาน พื้นที่บริเวณหน้าต่างเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับกิจกรรมการทำงาน ในอาคารตึกแถวดั้งเดิมมีการใช้พื้นที่บริเวณหน้าต่างเป็นพื้นที่สำหรับทำงาน เนื่องจากพื้นที่บริเวณหน้าต่างเป็นพื้นที่ที่มีอากาศถ่ายเท ปลอดโปร่ง มีแสงส่องถึงจึงเหมาะแก่การใช้เป็นพื้นที่สำหรับนั่งทำงาน ในอาคารตึกแถวดั้งเดิมของร้านโฟนอินเป็นร้านรับซ่อมโทรศัพท์และอุปกรณ์สื่อสาร เจ้าของร้านจะใช้พื้นที่บริเวณหน้าต่างนี้ในการซ่อมชิ้นส่วนเล็กๆและอุปกรณ์ต่างๆ แต่ด้วยตัวอาคารตึกแถวตั้งอยู่ทางทิศใต้และมีอาคารตึกแถวอื่นขนานข้างทำให้พื้นที่บริเวณหน้าต่างชั้นล่างของร้านมีแสงน้อยทำให้เจ้าของร้านต้องอาศัยแสงจากโคมไฟเข้าช่วย ถึงแม้บริเวณนี้จะมีแสงน้อยแต่ก็มีลมพัดผ่านตลอด จึงเหมาะต่อการนั่งทำงานมากกว่าพื้นที่อื่นๆของร้าน

จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างหน้าต่างกับพื้นที่ทำงาน (Window Workology) จากการวิจัยเชิงสำรวจของ Yoshiharu Tsukamoto (2019) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างหน้าต่างกับพื้นที่ทำงานว่า หน้าต่างในพื้นที่ทำงานของโรงงานและสตูดิโองานฝีมือต่างๆของญี่ปุ่นพื้นที่บริเวณหน้าต่างเป็นส่วนสำคัญ โดยโต๊ะทำงานของช่างฝีมือจะถูกวางไว้ริมหน้าต่างเพราะพื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่ที่ช่างฝีมือใช้ตรวจสอบความละเอียดและข้อผิดพลาดของผลงาน

ผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่าพื้นที่ทำงานบริเวณหน้าต่างของร้านรับซ่อมโทรศัพท์และเครื่องมือสื่อสาร มีการใช้พื้นที่บริเวณหน้าต่างเพื่อทำงานซ่อมแซมชิ้นส่วนเล็กๆโดยอาศัยประโยชน์จากแสงบริเวณหน้าต่าง โดยส่วนที่สอดคล้องกัน คือ พื้นที่ทำงานบริเวณหน้าต่างเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการทำงานที่มีรายละเอียดอย่างงานฝีมือ เพราะแสงจากบริเวณหน้าต่างช่วยในการตรวจสอบความผิดพลาดของผลงาน ดังนั้นพื้นที่ทำงานบริเวณหน้าต่างจึงเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำงานมากที่สุด

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาหน้าตากับความสัมพันธ์พื้นที่ภายในอาคารตึกแถวโคโลเนียลสไตล์เพื่อการค้าบริเวณถนนกลาง ย่านเมืองเก่าภูเก็ต ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทอาคารที่ศึกษาออกเป็น 2 ประเภท คือ อาคารตึกแถวปรับปรุงการค้ากระแสนิยมและการอาคารตึกแถวดั้งเดิม สามารถสรุปเพื่อตอบคำถามงานวิจัย ดังนี้

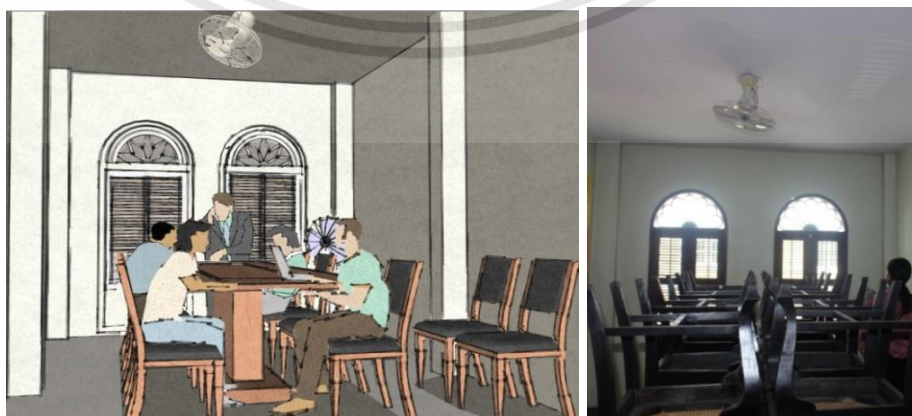
1. หน้าต่างในอาคารโคโลเนียลภูเก็ตมีการใช้ประโยชน์ในด้านใดบ้างและใช้อย่างไร
2. พฤติกรรมการใช้งานพื้นที่บริเวณหน้าต่างภายในอาคารตึกแถวย่านเมืองเก่าภูเก็ตแต่ละอาคารมีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
3. หน้าต่างในอาคารโคโลเนียลภูเก็ตมีความแตกต่างกันหรือไม่

จากการศึกษาหน้าตากับความสัมพันธ์พื้นที่ภายในอาคารโคโลเนียลสไตล์ในภูเก็ตสามารถสรุปผลการศึกษาเพื่อตอบคำถามได้ดังนี้

5.1. การใช้ประโยชน์หน้าต่างในอาคารโคโลเนียลภูเก็ต

จากการศึกษาการใช้ประโยชน์หน้าต่างในอาคารโคโลเนียลภูเก็ตด้านต่างๆ สรุปได้ว่าประโยชน์ของหน้าต่างสามารถแบ่งได้ 10 ด้าน ได้แก่ ด้านพื้นที่การรวมตัวหรือชุมนุม ด้านพื้นที่พบปะทางสังคม ด้านพื้นที่ความเป็นส่วนตัว ด้านพื้นที่ภายนอก ด้านพื้นที่การขายและการโชว์สินค้า ด้านการเตรียมอาหาร ด้านพื้นที่ทำงาน ด้านการระบายอากาศและระบายความชื้น ด้านพื้นที่การพักผ่อน และด้านพื้นที่ทางศาสนา โดยแต่ละด้านใช้ประโยชน์ดังนี้

1. ด้านพื้นที่การรวมตัวหรือชุมนุม ในอาคารตึกแถวดั้งเดิมของสมาคมหรือหน่วยงานต่างๆ ในย่านนี้ มักจะจัดพื้นที่ชั้นบนของอาคารไว้สำหรับการรวมตัวหรือใช้ประชุมของสมาชิกในสมาคม การใช้ประโยชน์พื้นที่จะมีก็ต่อเมื่อมีวาระการประชุมหรือข้อตกลงที่ต้องหารือร่วมกันของสมาชิก

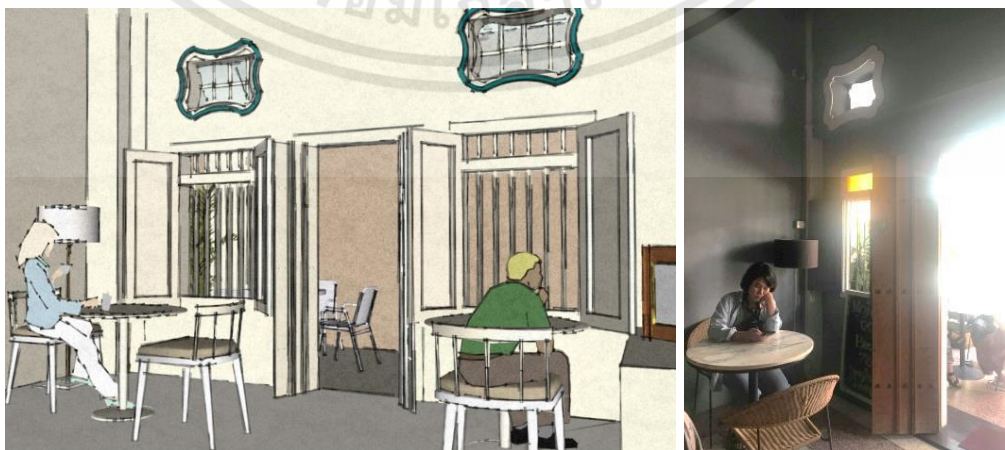
รูปที่ 5.1 แสดงหน้าต่างกับพื้นที่ชุมนุมในศูนย์บริการท่องเที่ยวถนนกลาง ที่มา : ผู้วิจัย 2562 เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ด้านพื้นที่พบปะทางสังคม ในอาคารตึกแถวร้านค้าสมัยใหม่อย่างร้านกาแฟเครื่องดื่ม คาเฟ่ เป็นพื้นที่พบปะทางสังคมของกลุ่มผู้ใช้บริการหลากหลายกลุ่ม ทั้งกลุ่มเพื่อน กลุ่มครอบครัว กลุ่มนักท่องเที่ยวและนักเดินทาง พื้นที่บริเวณหน้าต่างส่วนหน้าร้านของอาคารทั้งภายในและภายนอกมักจัดพื้นที่กลุ่มโต๊ะที่นั่งไว้เพื่อรองรับการใช้งานแบบกลุ่ม รูปแบบการใช้พื้นที่จึงเป็นการนั่งดื่มเครื่องดื่ม พูดคุย สนทนา ระหว่างบุคคลที่มีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การจัดโต๊ะที่นั่งจึงมีทั้งการจัดโต๊ะกลมและโต๊ะสี่เหลี่ยมตามความเหมาะสมของพื้นที่ และสอดคล้องต่อรูปแบบการใช้งานของผู้ที่มาเป็นกลุ่ม

รูปที่ 5.2 แสดงหน้าต่างกับพื้นที่ทางสังคมร้าน Torry Icecream ที่มา : ผู้วิจัย 2562

3. ด้านความเป็นส่วนตัว ความเป็นส่วนตัวในอาคารสาธารณะจะเกิดขึ้นได้น้อยเนื่องด้วยข้อจำกัดและการใช้งานของอาคารแต่ละประเภท พื้นที่บริเวณหน้าต่างในอาคารตึกแถวปรับปรุงบางหลังยังคงจัดมุมหน้าต่างเล็กๆเป็นมุมส่วนตัวไว้สำหรับผู้ใช้งานที่มาคนเดียวและต้องการความเงียบไม่ต้องการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น รูปแบบการใช้พื้นที่จึงเป็นการนั่งดื่มเครื่องดื่ม เล่นโทรศัพท์มือถือ ส่วนอาคารดั้งเดิมพื้นที่หน้าต่างของอาคารเป็นพื้นที่ส่วนบุคคลความเป็นส่วนตัวจึงมีมากกว่าหน้าต่างในอาคารปรับปรุง การใช้งานพื้นที่จะสอดคล้องกับผู้ใช้งานพื้นที่แบบส่วนตัวหรือคนเดียว

รูปที่ 5.3 แสดงหน้าต่างกับพื้นที่ส่วนตัวร้าน Phuket 346 Café ที่มา : ผู้วิจัย 2562

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ด้านพื้นที่ภายนอก พื้นที่ภายนอกอาคารเดิมเป็นพื้นที่ทางเดินระหว่างอาคารแต่ปัจจุบันพื้นที่เรานี้ถูกใช้เพื่อส่งเสริมการค้าของอาคารตึกแถวในปัจจุบัน เพื่อการใช้งานพื้นที่อาคารอย่างคุ้มค่า พื้นที่ภายนอกจึงถูกใช้งานในรูปแบบต่างๆตามจุดประสงค์ของร้าน เช่นในอาคารปรับปรุงจะใช้พื้นที่นี้เป็นพื้นที่นั่งดื่มเครื่องดื่มภายนอก พื้นที่นั่งรอของร้าน หรือใช้เป็นพื้นที่ตกแต่งหน้าร้าน ส่วนพื้นที่ภายนอกอาคารตึกแถวการค้าดั้งเดิมจะใช้ประโยชน์พื้นที่โดยการนำสินค้ามาวางโชว์หน้าร้าน

รูปที่ 5.4 แสดงหน้าต่างกับพื้นที่ภายนอกร้าน Phuket 346 Café ที่มา : ผู้วิจัย 2562

5. ด้านการค้าขายและการโชว์สินค้า หน้าต่างเปรียบเสมือนหน้าต่างตาของอาคาร ในอาคารบางหลังใช้ประโยชน์จากหน้าต่างเป็นพื้นที่โชว์สินค้า (Window Display) ของร้านเพื่อโชว์สินค้าหรือการตกแต่งของร้านในจุดที่ผู้คนสามารถสังเกตเห็น เป็นการส่งเสริมการค้าและการตกแต่งหน้าร้านไปในตัว พื้นที่นี้จะมีมักเป็นจุดปะทะสายตาของร้านบางร้านโชว์หน้าร้านที่ชั้นล่างของอาคารที่ผู้คนเดินผ่านไปมาสามารถสังเกตเห็น บางร้านเลือกโชว์สินค้าหน้าต่างชั้นบนอาคารที่เมื่อผู้คนถ่ายรูปทัศนียภาพตึกแถวบริเวณนี้ จะเห็นการโชว์สินค้าเด่นออกมาต่างจากหน้าต่างชั้นบนของร้านอื่นๆ

รูปที่ 5.5 แสดงหน้าต่างกับพื้นที่โชว์สินค้าร้านถวิลหา , ที่มา : ผู้วิจัย 2562

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. ด้านการเตรียมอาหาร พื้นที่เตรียมอาหารหรือประกอบอาหารกับพื้นที่หน้าต่างมักพบเห็นได้ตามบ้านเรือนทั่วไป ในอาคารตึกแถวดั้งเดิมจะจัดพื้นที่ครัวไว้ริมหน้าต่างเพื่อการระบายอากาศภายในพื้นที่ การใช้ประโยชน์หน้าต่างในพื้นที่บริเวณนี้นอกจากใช้เพื่อระบายอากาศแล้วยังใช้เพื่อวางสิ่งของที่หยิบจับง่ายโดยใช้ช่องว่างของซี่กรงเหล็กหน้าต่างใช้วางสิ่งของ รูปแบบจะพลิกแพลงตามการใช้งานของผู้ใช้อาจใช้เพื่อวางเครื่องปรุงอาหาร ใช้ตากผ้าเช็ดโต๊ะ ใช้เปิดปิดระบายอากาศ รูปแบบการใช้พื้นที่หน้าต่างส่วนครัวนี้จึงขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของผู้ใช้งานในพื้นที่ประกอบอาหารนั้น

รูปที่ 5.6 แสดงหน้าต่างกับเตรียมอาหาร ที่มา : ผู้วิจัย 2562

7. ด้านการระบายอากาศและระบายความชื้น ในอาคารตึกแถวมักจะมีความชื้นเกิดขึ้นในพื้นที่ได้ง่าย หน้าต่างจึงมีบทบาทเข้ามาจัดการกับความชื้นภายในอาคาร โดยเฉพาะพื้นที่เปียกอย่างพื้นที่ซักล้าง พื้นที่บริเวณนี้มีการใช้งานก็อกน้ำทำให้เกิดการเปียกชื้นและปูนแตกได้ง่าย การมีหน้าต่างจึงช่วยให้เกิดการระบายอากาศทำให้พื้นที่แห้งไวขึ้น ในอาคารตึกแถวเก่าย่านนี้มีหน้าต่างที่ใช้ระบายอากาศให้กับอาคาร 2 จุดหลักคือ หน้าอาคาร และคอร์ดกลางบ้าน

รูปที่ 5.7 แสดงหน้าต่างกับพื้นที่เปียก ที่มา : ผู้วิจัย 2562

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8. ด้านพื้นที่ทำงาน พื้นที่ทำงานเป็นพื้นที่ที่ต้องการความสว่างที่เหมาะสมต่อการทำงาน การใช้ประโยชน์จากหน้าต่างในพื้นที่ทำงานจะใช้เพื่อรับแสงธรรมชาติเพื่อการทำงานในช่วงเวลากลางวัน และใช้ระบายอากาศเพื่อสภาวะน่าสบายที่เหมาะสมต่อการทำงาน หน้าต่างจะช่วยให้พื้นที่ทำงานไม่อึดอัดหากเทียบกับพื้นที่ทำงานที่ไม่มีหน้าต่างและสามารถนั่งทำงานได้นานในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย การใช้ประโยชน์พื้นที่จะใช้เพื่อการทำงาน

รูปที่ 5.8 แสดงหน้าต่างกับพื้นที่ทำงาน ที่มา : ผู้วิจัย 2562

9. ด้านการพักผ่อน พื้นที่ชั้นบนของอาคารส่วนใหญ่ทั้งอาคารตึกแถวปรับปรุงและอาคารตึกแถวดั้งเดิมจะใช้เป็นพื้นที่พักผ่อน ในอาคารตึกแถวปรับปรุงบางหลังจะใช้ชั้นบนของอาคารเป็นเกสต์เฮาส์ที่พักแขก ส่วนในอาคารตึกแถวดั้งเดิมพื้นที่ชั้นบนของอาคารจะเป็นส่วนพักผ่อนหรือเป็นห้องพักเจ้าของบ้าน การใช้ประโยชน์พื้นที่นี้จะใช้เพื่อพักผ่อนหลับนอนและทำกิจกรรมส่วนตัวต่างๆ ของผู้พัก ห้องนอนที่มีหน้าต่างทำให้ห้องดูปลอดโปร่งไม่อึดอัด รูปแบบการใช้งานจะสอดคล้องกับกิจกรรมการพักผ่อนและหลับนอน

รูปที่ 5.9 แสดงหน้าต่างกับพื้นที่พักผ่อนร้านโชคดี ที่มา : ผู้วิจัย 2562

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

10. ด้านพื้นที่ทางศาสนา พื้นที่ส่วนนี้จะปรากฏให้เห็นในอาคารตึกแถวดั้งเดิม เป็นพื้นที่สำหรับกราบไหว้บูชาตามความเชื่อและศรัทธาของเจ้าของอาคารที่มีความเชื่อ ความศรัทธา ต่อศาสนาและให้ความเคารพต่อบรรพบุรุษจะมีพื้นที่แสดงความเคารพและนับถือต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การใช้ประโยชน์หน้าต่างในบริเวณนี้จะใช้เพื่อระบายอากาศหรือกลิ่นควันธูปจากการจุดกราบไหว้โดยเฉพาะ ในอาคารตึกแถวของชาวจีนจะมีแท่นโต๊ะหรือชุดตู้บูชาเทพเจ้าตั้งอยู่กลางบ้านชั้นล่าง ในอาคารที่นับถือพุทธศาสนาจะตั้งโต๊ะหมู่บูชาไว้ชั้นบนของอาคาร

รูปที่ 5.10 แสดงหน้าต่างกับพื้นที่ทางศาสนา

ที่มา : ผู้วิจัย 2562

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2. ความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่บริเวณหน้าต่างภายในอาคารตึกแถว ย่านเมืองเก่าภูเก็ต

จากผลการศึกษาพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่บริเวณหน้าต่างของเจ้าของอาคาร ผู้อยู่อาศัย ลูกจ้าง และลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการในอาคารทั้ง 2 ประเภท สรุปได้ว่า พฤติกรรมการใช้งานพื้นที่บริเวณหน้าต่างมี 10 พฤติกรรมหลัก คือ พฤติกรรมเปิด-ปิดหน้าต่าง พฤติกรรมนั่งรวมกลุ่ม พฤติกรรมนั่งคนเดียว พฤติกรรมพูดคุยสนทนา พฤติกรรมเลือกที่นั่ง พฤติกรรมการจัดเก็บสิ่งของ พฤติกรรมถ่ายรูป พฤติกรรมนั่งทำงาน-พฤติกรรมทำงาน พฤติกรรมกราบไหว้บูชา และพฤติกรรมมองออกไปนอกหน้าต่าง พฤติกรรมเหล่านี้สามารถนำมาจัดกลุ่มหาความเหมือนและความแตกต่างได้ดังนี้

พฤติกรรมที่คล้ายกัน

พฤติกรรมการใช้งานพื้นที่บริเวณหน้าต่างในอาคารตึกแถวปรับปรุงและอาคารตึกแถวดั้งเดิมที่มีความคล้ายกัน 4 พฤติกรรม ได้แก่ พฤติกรรมเปิด-ปิดหน้าต่าง พฤติกรรมพูดคุยสนทนา พฤติกรรมนั่งทำงาน พฤติกรรมนั่งรวมกลุ่ม และพฤติกรรมมองออกไปนอกหน้าต่าง

1. พฤติกรรมเปิด-ปิดหน้าต่าง เป็นพฤติกรรมในชีวิตประจำวันที่ใช้ใช้งานอาคารทั้ง 2 ประเภทปฏิบัติในทุกๆวันเพื่อจัดเตรียมพื้นที่ต้อนรับลูกค้า เป็นพฤติกรรมและกิจกรรมประจำวันของผู้ใช้อาคารที่เกิดขึ้นในแต่ละวันบริเวณหน้าต่าง

2. พฤติกรรมพูดคุยสนทนา เป็นพฤติกรรมที่มีอยู่ในทุกอาคารมีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้ร่วมสนทนา ในอาคารตึกแถวดั้งเดิมพื้นที่บริเวณหน้าต่างห้องรับแขกเป็นพื้นที่ร่วมตัวสนทนากันของคนครอบครัว ในอาคารตึกแถวปรับปรุงอย่างร้านกาแฟพื้นที่บริเวณหน้าต่างเป็นที่ร่วมตัวกันของกลุ่มเพื่อนหรือกลุ่มลูกค้าเกิดการสนทนากันในพื้นที่บริเวณหน้าต่างของร้าน

3. พฤติกรรมนั่งทำงาน-พฤติกรรมทำงาน โดยผู้ทำงานจะมีพฤติกรรมที่สงบใช้สมาธิจดจ่ออยู่กับงานที่ทำ พื้นที่ทำงานในอาคารตึกแถวดั้งเดิมเป็นพื้นที่ที่เจ้าของอาคารนั่งทำงานเป็นประจำอยู่กับที่ ส่วนพื้นที่ทำงานอาคารตึกแถวปรับปรุงเป็นพื้นที่นั่งทำงานชั่วคราวของลูกค้าร้านกาแฟ

4. พฤติกรรมนั่งรวมกลุ่ม มีอยู่ในทุกอาคารในอาคารตึกแถวดั้งเดิมพื้นที่บริเวณหน้าต่างห้องรับแขกเป็นพื้นที่ร่วมตัวกันของคนครอบครัวหรือแขกของบ้าน ในอาคารตึกแถวปรับปรุงอย่างร้านกาแฟพื้นที่บริเวณหน้าต่างจะเป็นที่ร่วมตัวกันของกลุ่มลูกค้าหรือกลุ่มเพื่อน

5. พฤติกรรมมองออกไปนอกหน้าต่าง เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นได้ทุกอาคารที่มีหน้าต่างอาจมองออกไปเพื่อสังเกตบรรยากาศภายนอก หรือการนั่งเหม่อมองออกไปภายนอก

พฤติกรรมเหล่านี้แม้ว่าจะจะเป็นพฤติกรรมที่คล้ายกันแต่ก็ต่างกลุ่มผู้ใช้งานกัน พฤติกรรมที่คล้ายกันนี้เกิดจากรูปแบบการใช้งานที่คล้ายกันทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่แตกต่างกัน แต่จะต่างกัน

ตรงที่ความเป็นส่วนตัวของอาคารทั้ง 2 ประเภทที่ไม่กัน พฤติกรรมที่เกิดในอาคารตึกแถวดั้งเดิมจะเป็นพฤติกรรมที่เป็นส่วนตัวกว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในอาคารตึกแถวปรับปรุง

พฤติกรรมที่ต่างกัน

พฤติกรรมการใช้งานพื้นที่บริเวณหน้าต่างในอาคารตึกแถวปรับปรุงและอาคารตึกแถวดั้งเดิมที่มีความแตกต่างกัน 5 พฤติกรรม ได้แก่ พฤติกรรมการนั่งคนเดียว พฤติกรรมการจัดเก็บสิ่งของ พฤติกรรมการถ่ายรูป พฤติกรรมการกราบไหว้บูชา และพฤติกรรมการเลือกที่นั่ง

1. พฤติกรรมการนั่งคนเดียว การนั่งคนเดียวในมุมส่วนตัวพบเห็นได้ในอาคารปรับปรุงอย่างร้านกาแฟที่จัดพื้นที่มุมหน้าต่างให้กับบุคคลเหล่านี้ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะเป็นการนั่ง การอ่านหนังสือ เล่นโทรศัพท์มือถือ ตมกาแฟคนเดียวในพื้นที่หรือมุมส่วนตัวที่ต้องการความเงียบไม่ถูกรบกวน

2. พฤติกรรมการจัดเก็บสิ่งของ เป็นพฤติกรรมการแสดงออกประเภทหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงความเป็นคนเจ้าระเบียบ โดยการจัดเก็บสิ่งของ พฤติกรรมที่แสดงออกบริเวณหน้าต่างนี้เช่น การวางสิ่งของบนขอบหน้าต่าง การตากผ้าหรือแขวนผ้ากับหน้าต่าง จะพบเห็นได้ในอาคารส่วนบุคคลอย่างอาคารตึกแถวดั้งเดิม

3. พฤติกรรมการถ่ายรูป เป็นพฤติกรรมการถ่ายรูปที่ได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน นักท่องเที่ยวมักถ่ายรูปลงสื่อสังคมออนไลน์เมื่อเดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่ต่างๆ ด้วยเอกลักษณ์ของอาคารตึกแถวย่านเมืองเก่านักท่องเที่ยวจึงนิยมถ่ายรูปหน้าต่างและประตูในย่านนี้เป็นที่ระลึกหน้าต่างในอาคารตึกแถวปรับปรุงเป็นอีกจุดหนึ่ง que ออกแบบมาเพื่อความสวยงามเหมาะแก่การถ่ายรูป

4. พฤติกรรมการกราบไหว้บูชา เป็นพฤติกรรมทางวัฒนธรรมและความเชื่อของบุคคลที่ศรัทธาและนับถือในศาสนา พฤติกรรมมีการจุดธูปกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์จึงเกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีหน้าต่างเพื่อสามารถใช้ระบายควันและอากาศจากการจุดธูปกราบไหว้ พบเห็นได้ในอาคารส่วนบุคคลอย่างอาคารตึกแถวดั้งเดิม

5. พฤติกรรมการเลือกที่นั่ง เป็นพฤติกรรมที่พบเห็นได้ในเฉพาะอาคารตึกแถวปรับปรุงการคัดกระแสนิยมอย่างร้านกาแฟที่มีที่นั่ง 2 ทางเลือกให้กับลูกค้าคือ ภายในร้านที่มีเครื่องปรับอากาศกับภายนอกที่ที่ไม่มีเครื่องปรับอากาศ จะสังเกตได้ว่าการเลือกที่นั่งจากสภาพอากาศมีผลต่อกลุ่มคน

พฤติกรรมเหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่ต่างกันทั้งในแง่การใช้พื้นที่และกลุ่มผู้ใช้งานต่างกัน ในด้านความเป็นส่วนตัวของอาคารทั้ง 2 ประเภทก็ต่างเช่นเดียวกัน พฤติกรรมที่เกิดในอาคารตึกแถวดั้งเดิมจะเป็นพฤติกรรมที่เป็นส่วนตัวกว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในอาคารตึกแถวปรับปรุง แต่ความต่างของอาคารตึกแถวดั้งเดิมจะมีเอกลักษณ์พื้นที่ชัดเจนกว่า

5.3. ความแตกต่างระหว่างหน้าต่างอาคารตึกแถวปรับปรุงและอาคารตึกแถวดั้งเดิม

จากผลการศึกษาอาคารตึกแถวปรับปรุงและอาคารตึกแถวดั้งเดิม สรุปได้ว่า อาคารทั้ง 2 ประเภทมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนเนื่องจากกลุ่มผู้ใช้งานอาคารต่างกัน และอาคารมีการใช้งานต่างจุดประสงค์ โดยสามารถแยกความแตกต่างของหน้าต่างได้ดังนี้

1. อาคารตึกแถวปรับปรุงเป็นอาคารกึ่งสาธารณะมีบุคคลภายนอกเข้ามาใช้งาน พื้นที่บริเวณหน้าต่างจึงถูกใช้งานโดยบุคคลภายนอก ต่างจากอาคารตึกแถวดั้งเดิมซึ่งเป็นอาคารส่วนบุคคลพื้นที่บริเวณหน้าต่างจึงเป็นพื้นที่ส่วนตัวมีเพียงผู้อยู่อาศัยอย่างเจ้าของอาคารที่สามารถใช้งานได้

2. หน้าต่างอาคารตึกแถวดั้งเดิมจะให้ความสำคัญกับความเป็นส่วนตัวมีการปฏิสัมพันธ์เพียงแค่อำนาจของอาคาร แต่อาคารตึกแถวปรับปรุงในปัจจุบันมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนมากกว่าเนื่องจากผู้ใช้งานคือกลุ่มลูกค้าผู้ใช้บริการ

3. ในอาคารตึกแถวดั้งเดิมยังให้ความรู้สึกที่เรียกว่าบ้าน เจ้าของอาคารมักไม่อยากจะถูกรบกวนหน้าต่างในอาคารนี้จึงเรียกได้ว่าหน้าต่างส่วนตัว แต่หน้าต่างในอาคารตึกแถวปรับปรุงถูกเปลี่ยนฟังก์ชันการใช้งานจากความเป็นส่วนตัวมาเป็นอาคารกึ่งสาธารณะที่รองรับนักท่องเที่ยวหน้าต่างจึงไม่มีความเป็นส่วนตัวอีกต่อไป หรือเรียกหน้าต่างในอาคารตึกแถวปรับปรุงสมัยใหม่นี้ได้ว่าหน้าต่างสาธารณะ

4. หน้าต่างส่วนตัวในอาคารตึกแถวดั้งเดิมจะคำนึงถึงความปลอดภัยสังเกตได้จากโครงเหล็กตัดหน้าต่าง ในขณะที่หน้าต่างสาธารณะของอาคารตึกแถวปรับปรุงจะปล่อยโล่งหรือปิดกระจกเพื่อไม่ให้มีส่วนใดมาปิดกั้นทัศนียภาพ

5. การใช้พื้นที่หน้าต่างเกิดจากรูปแบบของอาคาร ในอาคารตึกแถวดั้งเดิมหน้าต่างส่วนตัวจะใช้ปิดเพื่อความเป็นส่วนตัว ใช้พักผ่อน และระบายอากาศ แต่หน้าต่างสาธารณะในอาคารตึกแถวปรับปรุงสมัยใหม่จะใช้เพื่อความสวยงามไม่ต้องการการปกปิดสามารถมองออกไปภายนอกโดยไร้สิ่งขีดขวางหรือปิดกั้น

6. หน้าต่างในอาคารตึกแถวดั้งเดิมของชาวจีนจะคำนึงถึงความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยโดยสังเกตได้จากในอาคารหนึ่งหลังจะมีรูปแบบการเปิดปิดหน้าต่างที่ไม่เหมือนกัน หน้าต่างที่หันหน้าออกทางทิศใต้จะเป็นหน้าต่างบานที่ผลักออกด้วยความเชื่อที่ว่าผลลึกลับชั่วร้ายออกไป ส่วนหน้าต่างที่อยู่ทางทิศมงคลจะผลักเข้ามีความเชื่อเช่นเดียวกันว่าจะรับแต่สิ่งดีๆเข้ามา ต่างจากหน้าต่างในอาคารตึกแถวปรับปรุงจะคำนึงถึงความสวยงามเป็นหลักมักใช้หน้าต่างกระจกใสหรือหน้าต่างปิดกระจกเพื่อดึงดูดความสนใจลูกค้ามาใช้งานอาคาร

7. บริเวณพื้นที่หน้าต่างในอาคารตึกแถวดั้งเดิมจะยังคงเหลือวัฒนธรรมทางศาสนาให้เห็นอยู่ในอาคารบางหลังที่นับถือศาสนาพุทธจะหิ้งพระและโต๊ะหมู่บูชาตั้งไว้ในพื้นที่บริเวณหน้าต่างโดยหันหน้าออกนอกอาคารหน้าต่างบริเวณนี้จะทำหน้าที่ช่วยระบายอากาศจากการจุดธูปกราบไหว้

ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะในงานวิจัย

ในงานวิจัยของผู้วิจัยจำกัดขอบเขตไว้เป็นการศึกษาเฉพาะตึกแถวบริเวณ ถ.กลางย่านเมืองเก่าภูเก็ต ผลการวิจัยจะเป็นรูปแบบการใช้งานหน้าต่างในปัจจุบันที่ทำการศึกษารูปแบบเครื่องมือวิจัยอาจไม่ละเอียดพอเพราะเป็นเน้นการศึกษาแบบการสังเกตและสำรวจลักษณะทางกายภาพทั้งภายในและภายนอกอาคารเฉพาะส่วนที่มีการใช้งานบริเวณหน้าต่างเป็นหลักไม่ได้เจาะลึกทั้งอาคาร การเลือกอาคารที่ทำการวิจัยเลือกโดยเจาะจงจากการให้ความร่วมมือของเจ้าของอาคารเป็นหลัก อาคารบางแห่งเป็นอาคารสาธารณะ บางแห่งเป็นอาคารส่วนบุคคล การเข้าถึงพื้นที่จึงมีจำกัด

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยต่อไป

ด้านเวลา

การใช้พื้นที่บริเวณหน้าต่างเปลี่ยนแปลงไปตามวัตถุประสงค์การใช้งานอาคารและการปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของผู้ใช้งานอาคารในปัจจุบันนั้น ตึกแถวในย่านเมืองเก่าภูเก็ตเป็นอาคารที่มีการปรับเปลี่ยนการใช้งานบ่อยเนื่องจากเป็นอาคารเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ให้เช่าเพื่อประกอบการ การใช้งานอาคารและพื้นที่ต่างๆจึงเปลี่ยนไปตามความต้องการของผู้เช่าอาคารใหม่ อาจมีการปรับเปลี่ยนตัดแปลงสภาพพื้นที่ภายในอาคารให้ตอบสนองต่อการแข่งขันภายในพื้นที่ ดังนั้น การศึกษาครั้งต่อไปในอนาคตต้องศึกษาจากสภาพอาคารในปัจจุบันนั้นว่ามีการปรับเปลี่ยนการใช้งานพื้นที่อาคารอย่างไร ผลการศึกษาอาจต่างกันตามระยะเวลาและวัตถุประสงค์การใช้อาคารในขณะนั้น

ด้านผู้ใช้งาน

งานวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาในพื้นที่ย่านเศรษฐกิจเมืองเก่าภูเก็ต ที่มีกลุ่มผู้ใช้งานเป็นนักท่องเที่ยวหมื่นหมื่นไม่ใช่มูลุ่ผู้ใช้งานประจำ เป็นกลุ่มคนที่หมื่นเวียนไปเรื่อย ๆ ดังนั้นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอาจไม่เฉพาะเจาะจงกลุ่มผู้ใช้งาน เป็นการศึกษาพฤติกรรมโดยรวมของผู้ใช้งานพื้นที่ในอาคารขณะปัจจุบันที่ทำการศึกษาของย่านนี้ ในมีการศึกษาครั้งต่อไปอาจศึกษาเจาะจงกลุ่มผู้ใช้พื้นที่

ด้านอาคาร

การศึกษาในอนาคตอาจศึกษาอาคารประเภทเดียวกันเช่น ศึกษาเฉพาะอาคารตึกแถวที่พักอาศัย เพื่อเปรียบเทียบผลว่ามีรูปแบบการใช้งานอาคารที่ต่างกันหรือไม่ในพื้นที่ย่านอื่นๆที่ต่างออกไป การศึกษาของผู้วิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาการใช้งานพื้นที่หน้าต่างอาคารตึกแถว(Shop house)ภูเก็ต การศึกษาครั้งต่อไปอาจศึกษาในอาคารตึกแถว (Shop house) ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันอย่างอาคารตึกแถวโคโลเนียลย่านเมืองเก่า สงขลา เชียงใหม่ นครพนม กรุงเทพฯ เป็นต้น ว่ามีการใช้งานพื้นที่ที่ต่างกันหรือไม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

- ตรีชาติ เหล่าแก้วหนู. 2560. การกำหนดขอบเขตเมืองเก่าภูเก็ต. วารสารวิชาการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560(66) , 60-66
- พัฒนาพล สิทธิโชค. 2560. “ตึกแถวในภูมิทัศน์ย่านประวัติศาสตร์เมืองเก่าภูเก็ต” .วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปราณอม ต้นสุขานนท์. (2556). การอนุรักษ์ชุมชนเมือง Urban Conservation. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ปริญชานัน สายสาครเรศ. 2547. “อิทธิพลที่ส่งผลต่อสถาปัตยกรรมย่านเมืองเก่าภูเก็ต”. วิทยานิพนธ์ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปวีณระ ศิริวิวัฒน์ชัยพร. 2560. “การปรับเปลี่ยนการใช้สอยอาคารประวัติศาสตร์เพื่อรองรับการท่องเที่ยวย่านวัดเกตการามจังหวัดเชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรม ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนลีชา เพชรานนท์. 2545. รูปแบบการจัดวางSpaceในอาคารตึกแถวภาคใต้. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2545(1), 17-28.
- วุฒิกกร แก้วชูศรี. 2555. “การเปลี่ยนแปลงการใช้งานพื้นที่และองค์ประกอบทางกายภาพในอาคารตึกแถวเก่ากรณีศึกษาชุมชนจักรพรรดิพงษ์”. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2561). การอนุรักษ์พัฒนาและบริหารจัดการเมืองเก่าเล่มที่ ๓ระเบียบกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า. เข้าถึงได้จาก: <http://lib.mnre.go.th/lib /TNE/book3final.pdf>.
- อาภาภรณ์ วงศ์ลักษณะพันธ์. 2556. “การเปรียบเทียบการรับรู้รูปด้านหน้าอาคารชิโน – โปรตุเกสบนถนนกลางจังหวัดภูเก็ต”. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรม, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อรวรรณ ศาสณียกุล. 2559. “แนวทางการอนุรักษ์ตึกแถวเอกชนในพื้นที่เมืองเก่ากรณีศึกษาตึกแถวบนถนนกลางและถนนเยาวราชเมืองเก่าภูเก็ต”. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรม, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม(ต่อ)

- Andre Vicente Goncalves. (2016). “**Windows Of The World Project**”. [Online].
Available : <https://www.andrevicentegoncalves.com/photography-project/windows-of-the-world>.
- Fels, Patricia Tusa. (1994). **Penang ‘s Shophouse Culture**. 9(1), 45-55.
- Heritage Council of NSW. (2011). **New Uses for Heritage Places**.
New South Wales : Heritage
- Hiroto Kobayashi. (2017). “**Design Action, Self-involvement: The World Seen from Making a Window**”. [Online].
Available : <https://madoken.jp/en/research/window-diy/3119/>
- Mayu Takasugi. (2011). “**Window Room**”. Masters Thesis in Spatial design Aalto, University School of Art and Design.
- Takashi Machimura. (2019). “**Windows make society; Society makes windows**”. [Online]. Available : <https://madoken.jp/en/research/window-sociology/3450/>
- Yoshiharu Tsukamoto. (2011). **Window Scape: Window behaviourology**.
Tokyo : Page One
- Yoshiharu Tsukamoto. (2018). “**Window behaviourology research**”. [Online].
Available : <https://madoken.jp/en/research/window-behaviorology/>
- Yoshiharu Tsukamoto. (2019). “**Window Workology research**”. [Online].
Available : <https://madoken.jp/en/research/window-workology/>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก.

แบบสำรวจ

แบบสำรวจ ประกอบวิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

แบบสำรวจอาคารตึกแถวย่านเมืองเก่าภูเก็ต

อาคารที่เลือก (อาคารตึกแถวสมัยใหม่)

1. ชื่ออาคาร(ร้าน).....ตำแหน่งอาคาร.....
2. ชื่ออาคาร(ร้าน).....ตำแหน่งอาคาร.....
3. ชื่ออาคาร(ร้าน).....ตำแหน่งอาคาร.....
4. ชื่ออาคาร(ร้าน).....ตำแหน่งอาคาร.....
5. ชื่ออาคาร(ร้าน).....ตำแหน่งอาคาร.....
6. ชื่ออาคาร(ร้าน).....ตำแหน่งอาคาร.....
7. ชื่ออาคาร(ร้าน).....ตำแหน่งอาคาร.....
8. ชื่ออาคาร(ร้าน).....ตำแหน่งอาคาร.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก. (ต่อ)

แบบสำรวจ

แบบสำรวจ ประกอบวิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

แบบสำรวจอาคารตึกแถวย่านเมืองเก่าภูเก็ต

อาคารที่เลือก (อาคารตึกแถวดั้งเดิม)

1. ชื่ออาคาร(ร้าน).....ตำแหน่งอาคาร.....
2. ชื่ออาคาร(ร้าน).....ตำแหน่งอาคาร.....
3. ชื่ออาคาร(ร้าน).....ตำแหน่งอาคาร.....
4. ชื่ออาคาร(ร้าน).....ตำแหน่งอาคาร.....
5. ชื่ออาคาร(ร้าน).....ตำแหน่งอาคาร.....
6. ชื่ออาคาร(ร้าน).....ตำแหน่งอาคาร.....
7. ชื่ออาคาร(ร้าน).....ตำแหน่งอาคาร.....
8. ชื่ออาคาร(ร้าน).....ตำแหน่งอาคาร.....
9. ชื่ออาคาร(ร้าน).....ตำแหน่งอาคาร.....
10. ชื่ออาคาร(ร้าน).....ตำแหน่งอาคาร.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ข.

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ ประกอบวิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
โดย นางสาวสุรณี กิ่งกาด รหัส 59602040

แบบสัมภาษณ์ผู้ใช้อาคารตึกแถวย่านเมืองเก่าภูเก็ต

ผู้ให้สัมภาษณ์..... วันที่สัมภาษณ์..... เวลา.....

สถานที่สัมภาษณ์..... ชื่ออาคาร(ร้าน).....

ตำแหน่ง เจ้าของอาคาร ผู้เช่าอาคาร ผู้จัดการร้าน ผู้ดูแลอาคาร

1. ท่านมีส่วนเกี่ยวข้องกับอาคารหลังนี้อย่างไร
.....
.....
2. ท่านเป็นคนดั้งเดิมในพื้นที่นี้หรือไม่
.....
.....
3. ก่อนท่านเข้ามาครอบครองอาคารในปัจจุบันอาคารหลังนี้เคยใช้ประกอบกิจการใดมาก่อน
.....
.....
4. นอกจากค้าขายแล้วอาคารหลังนี้ใช้ทำอะไรอีกบ้าง
.....
.....
5. อาคารหลังนี้ยังมีผู้อยู่อาศัยอีกหรือไม่
.....
.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. หน้าต่างของอาคารในปัจจุบันใช้เป็นพื้นที่ใด

.....
 .....

7. ก่อนหน้านี้หน้าต่างอาคารเคยใช้งานเป็นห้องหรือพื้นที่ใดมาก่อน

.....
 .....

8. ท่านได้ใช้งานหน้าต่างอาคารบ่อยแค่ไหน

.....
 .....

9. ท่านมีความคิดเห็นต่อการจัดพื้นที่บริเวณหน้าต่างของร้านท่านในปัจจุบันอย่างไร

.....
 .....

10. ท่านคิดว่าหน้าต่างมีความสำคัญต่อการใช้งานในการประกอบกิจการของท่านอย่างไรบ้าง

.....
 .....

ภาคผนวก ค. รูปด้านและระยะหน้าต่างต่าง

รูปด้านและระยะหน้าต่างอาคารตึกแถวปรับปรุง

- หน้าต่างชั้นบนร้านหนังสือ

- หน้าต่างชั้นบนร้าน Rush coffee

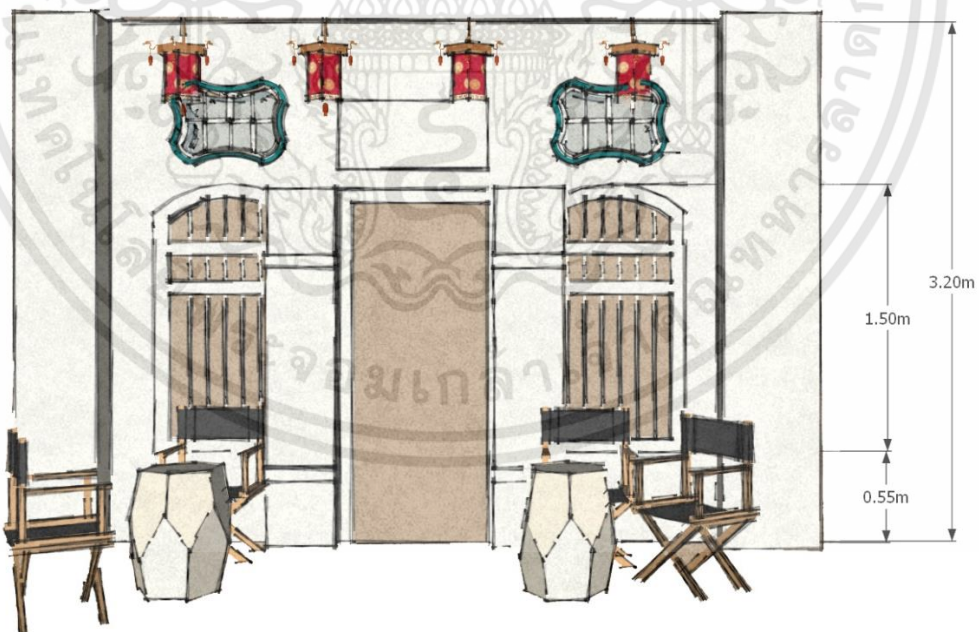

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- หน้าต่างชั้นล่างร้าน Phuket 346 cafe

- หน้าต่างชั้นล่างร้าน Torry Icecream

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- หน้าต่างชั้นล่างร้าน Phuket 346 cafe

- หน้าต่างชั้นล่างร้าน Doubrew coffee

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปด้านและระยะหน้าต่างต่าง

รูปด้านและระยะหน้าต่างอาคารตึกแถวดั้งเดิม

- หน้าต่างชั้นล่างบ้านเลขที่ 99

- หน้าต่างชั้นล่างบ้านเลขที่ 99

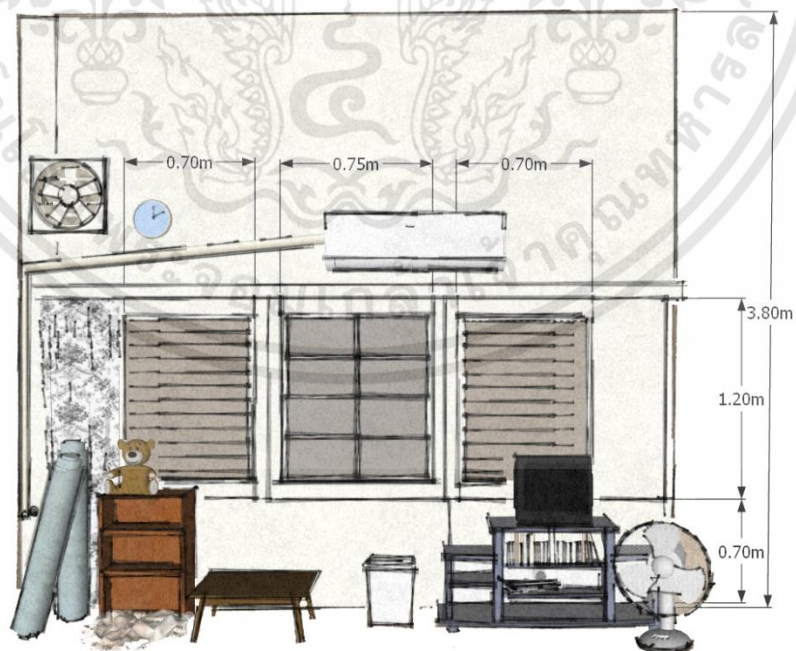

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- หน้าต่างชั้นบนศูนย์บริการท่องเที่ยว

- หน้าต่างชั้นบนร้านโชคดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- หน้าต่างชั้นล่างร้านข้าวแกงจืดตัว

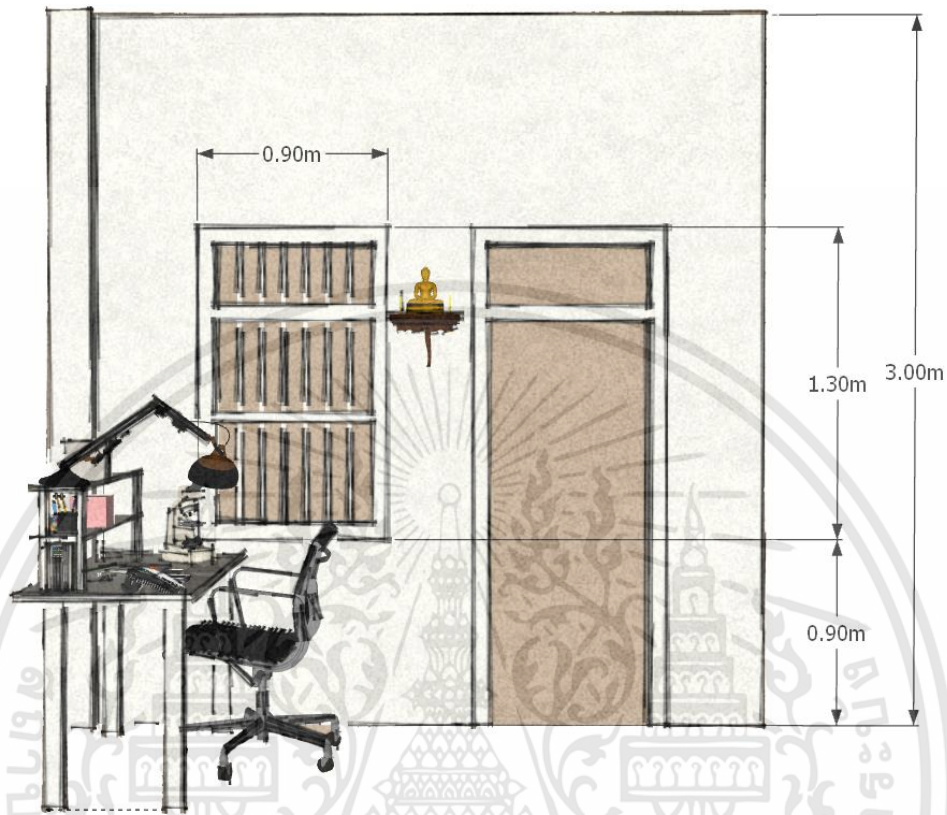

- หน้าต่างชั้นบนร้านพินอิน

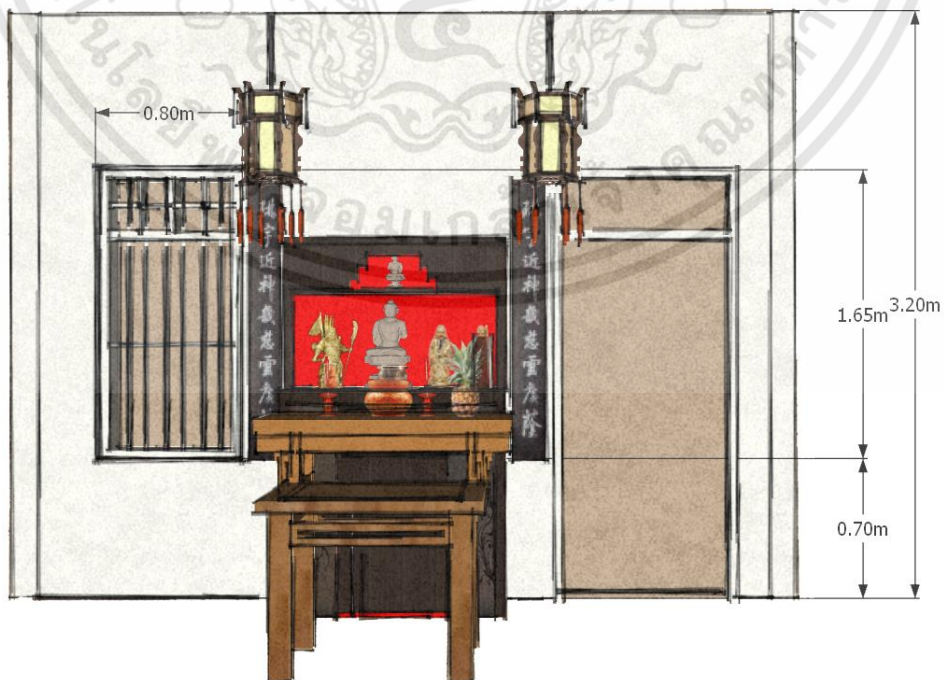

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- หน้าต่างชั้นล่างร้านโพนอิน

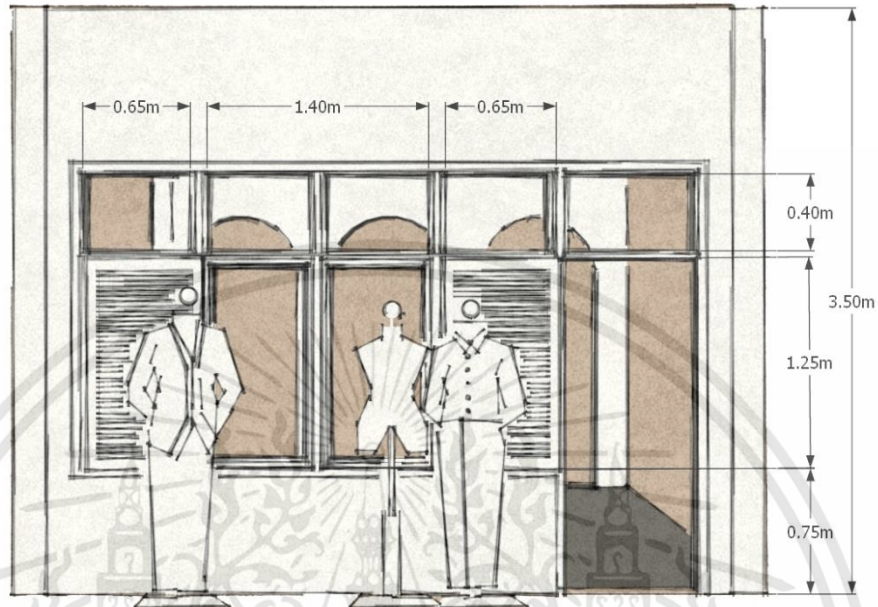

- หน้าต่างชั้นล่างร้านโพนอิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- หน้าต่างชั้นบนร้านถวิลหา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล	สุริณี กิ่งกาด
วัน เดือน ปีเกิด	3 พฤษภาคม 2535
ที่อยู่	54/1 หมู่ 2 ตำบลวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง
โทรศัพท์	084-889-5303
E-mail	nong.zuri@gmail.com
ประวัติการศึกษา	2558 ปริญญาตรีสถาปัตยกรรมบัณฑิต (B.Arch) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ สาขาสถาปัตยกรรมภายใน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ประสบการณ์การทำงาน	2558 - Interior Designer บริษัท นูเซ็น จำกัด (Nuzen Ltd.) 2559 - ปัจจุบัน - Freeland Interior Designer
ผลงานวิจัย	2562 สุริณี กิ่งกาด และญาณินทร์ รักวงศ์วาน. 2562. “หน้าต่างกับความสัมพันธ์ พื้นที่ภายในอาคารตึกแถวโคโลเนียลสไตล์ กรณีศึกษาย่านเมืองเก่าภูเก็ต” หนังสือบทความวิจัยในโครงการประชุมวิชาการระดับ บัณฑิตศึกษา คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2562. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้